

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3301

[Total No. of Pages : 3

[5519]-1
M.Com. (Part - I) (Semester - I)
MANAGEMENT ACCOUNTING (1081)
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks :100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of simple calculator is allowed.*

Q1) Define 'Management Accounting'. State and explain utility and limitations of Management Accountant. **[20]**

OR

What do you mean by Responsibility Accounting? Explain objectives of various responsibility centres. **[20]**

Q2) From the following balance sheet of Tanuja Limited on 31st December, 2017 and 2018, you are required to prepare a schedule of changes in working capital, a funds from operation, a funds flow statement, plant account and provision for taxation account.

Liabilities	31-12-2017 Amt.in Rs.	31-12-2018 Amt. in Rs.	Assets	31-12-2017 Amt. in Rs.	31-12-2018 Amt. in Rs.
Share Capital	1,00,000	1,00,000	Goodwill	12,000	12,000
General Reserve	14,000	18,000	Building	40,000	36,000
Profit and Loss A/c.	16,000	13,000	Plant	37,000	36,000
S. Creditors	8,000	5,400	Investments	10,000	11,000
Bills Payable	1,200	800	Stock	30,000	23,400
Provision for Taxation	16,000	18,000	S. Debtors	18,000	19,000
Provision for Doubtful			Bills Receivables	2,000	3,200
Debts	400	600	Cash and Bank	6,600	15,200
	15,56,600	1,55,800		15,56,600	1,55,800

P.T.O.

The following additional information has also been given -

- a) Depreciation charged on Plant and Building was Rs. 5,000/- and Rs. 4,000/- respectively.
- b) Provision for Taxation of Rs. 19,000/- was made during the year 2018.
- c) Interim Dividend of Rs. 8,000/- was paid during the year 2018
- d) A Plant having cost of Rs. 5,000/- having written down value of Rs. 3,000/- was sold for Rs. 2,000/-.

[20]

Q3) With the help of the following ratios regarding Disha Limited draw a Balance Sheet of the company for the year ending on 31st March, 2018.

Current Ratio	2.5
Quick Ratio	1.5
Gross Profit Ratio	20%
Stock Turnover Ratio	6 times
Debt Collection Period	2 months
Fixed Assets to Net Worth	0.80
Reserve & Surplus to Capital	0.50
Fixed Assets Turnover Ratio	2 times (Cost of Goods Sold)
Share Capital	Rs. 5,00,000/-

[20]

OR

What do you mean by Ratio Analysis? Classify the Ratios. State and explain advantages and limitations of Ratio Analysis.

[20]

Q4) Neha Limited has a production capacity to produce 60,000 units per annum. The Cost structure is as follows -

Raw Material Rs 12/- per Unit.

Wages Rs. 8/- per Unit.

Overheads Rs. 6/- per Unit.

Profit Rs. 4/- per Unit.

Selling Price Rs. 30/- per Unit.

Following other information in relation to production and sales of the company is also available -

- a) Raw materials are kept in stores for two months, the processing time is one month, assuming Raw Materials used 100% and Wages and Overheads 50%.
- b) The Finished Good are sold after one month.
- c) Debtors are allowed a credit period of 8 weeks and credit of 6 weeks received from the creditors.
- d) Lag in payment of Wages and overheads are one month and half a month respectively.
- e) Cash in hand equivalent to sales of 2 weeks.

It is assumed that production is carried on evenly throughout the year, wages and overheads accrue similarly and a time period of 52 weeks is equivalent to a month.

Prepare a statement showing the working capital requirement for the year 2018. [20]

OR

What do you mean by Working Capital? Classify the working capital. explain the various determinants of working capital. [20]

Q5) Write Short Notes (Any Two) : [20]

- a) Difference between Funds Flow Statement and Cash Flow Statement.
- b) Role of Management Accountant.
- c) Objectives of Financial Statement Analysis.
- d) Trend Analysis.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2516

[Total No. of Pages : 4

[5519]-11

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) State the meaning of E-Commerce. Explain the advantages and limitations of E-Commerce. **[20]**

OR

Explain in detail E-Commerce modules with suitable examples.

Q2) Define 'Electronic Data Interchange'. State the benefits and limitations of Electronic Data Interchange. **[20]**

OR

State relationship between Internet, Intranet and Extranet.

Q3) Define Supply Chain Management. Explain value chains in E-Commerce. **[20]**

OR

Define portal. Explain the functions of portals.

Q4) Write notes on: **[20]**

- a) Interactive advertising and marketing
- b) Electronic fund transfer

OR

- a) Electronic credit and debit cards
- b) Advantages of proxy gateways.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any four):

[20]

- a) Technical limitations of E-Commerce
- b) Electronic catalogs.
- c) Global Information System
- d) Application of Extranet
- e) Smart cards
- f) EDI gateways

Total No. of Questions : 5]

P2516

[5519]-11

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Information System and E-Commerce Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - I) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'इ-कॉमर्स' चा अर्थ सांगा इ-कॉमर्सचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. [20]

किंवा

इ-कॉमर्स प्रणाली (Modules) योग्य उदाहरणासह सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज' ची व्याख्या द्या. इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंजचे फायदे व मर्यादा सांगा. [20]

किंवा

इंटरनेट, इंटरनेट आणि एक्स्ट्रानेट यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाची' व्याख्या सांगा. इ-कॉमर्स मधील मूल्य साखळ्या स्पष्ट करा. [20]

किंवा

पोर्टल्सची व्याख्या द्या. पोर्टल्सची कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टीपा लिहा. [20]

अ) इंटरअॅक्टिव्ह अॅडव्हर्टायझिंग अॅण्ड मार्केटिंग

ब) इलेक्ट्रॉनिक फंडस् ट्रान्सफर

किंवा

अ) इलेक्ट्रॉनिक क्रेडीट अॅण्ड डेबिट कार्डस्

ब) प्रॉक्सी गेटवेचे फायदे

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) इ-कॉमर्सच्या तांत्रिक मर्यादा
- ब) इलेक्ट्रॉनिक कॅटलॉग
- क) ग्लोबल इनफारमेशन सिस्टीम
- ड) ॲप्लीकेशन ऑफ एक्स्ट्रानेट
- इ) स्मार्ट कार्ड्स
- फ) इडिआय गेटवेज

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3302

[Total No. of Pages : 3

[5519]-13

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Co-Operative Movement in India (Special Paper - I)

(2008 Pattern) (Group - F)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Discuss the evolution of co-operative movement after Independence in India. **[15]**

OR

Explain the impact of globalisation on co-operative sector in India.

Q2) Explain the salient features of Maharashtra State co-operative Societies Act 1960. **[15]**

OR

Describe the provisions regarding the Registration and Management of co-operatives in Maharashtra State Co-operative Societies Act 1960.

Q3) Explain the legal control of government over Co-operatives in India. **[15]**

OR

State and explain the recommendations of All India Rural Credit survey Committee.

Q4) State and explain the findings and recommendations of vaidyanathan committee. **[15]**

OR

State and explain the functions of Maharashtra State Co-operative Bank.

P.T.O.

Q5) Write notes (Any Four)

[20]

- a) Objectives of Maharashtra State Co-operative Societies Act 1960
- b) Recommendation of Mirdha Committee
- c) Findings of Godbole Committee
- d) Problems of Administrative Control over co-operatives
- e) Causes of slow growth of co-operative movement before independence.
- f) Members and their rights as per Maharashtra co-operative Societies Act 1960

Total No. of Questions: 5]

P3302

[5519]-13

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-Operative Movement in India (Special Paper - I)
(2008 Pattern) (Group - F)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** भारतातील स्वातंत्र्योत्तर काळातील सहकारी चळवळीच्या उत्क्रांतीची चर्चा करा. [15]
किंवा
जागतीकीकरणाचे भारतातील सहकारी क्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्थांचा कायदा 1960 ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [15]
किंवा
महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायदा 1960 मधील सहकारी संस्थांची नोंदणी व व्यवस्थापनविषयक परतूदी विशद करा.
- प्रश्न 3)** भारतातील सहकारी संस्थावरील सरकारचे कायदेशीर नियंत्रण स्पष्ट करा. [15]
किंवा
अखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पाहणी समितीच्या शिफारसी सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** वैद्यनाथन समितीचे निष्कर्ष आणि शिफारसी सांगा व स्पष्ट करा. [15]
किंवा
महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची कार्ये सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5)** टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) महाराष्ट्र राज्य सहकारी संस्था कायद्याची उद्दिष्ट्ये
ब) मिर्धा समितीच्या शिफारशी
क) गोडबोले समितीचे निष्कर्ष
ड) सहकारी संस्थावरील प्रशासकिय नियंत्रणविषयक समस्या
इ) स्वातंत्र्यपूर्वकाळातील सहकारी चळवळीच्या मंद प्रगतीची कारणे
फ) महाराष्ट्र राज्य सहकारी कायदा 1960 नुसार सभासद व त्यांचे अधिकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3303

[Total No. of Pages : 4

[5519]-14

M.Com. (Part - I) Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Explain the need of integrating the principles of management with the principles of Co-operation. How it will improve the performance of Co-operatives? [15]

OR

Explain the need and importance of professionalisation of Co-operative Management.

Q2) Discuss the role of communication and leadership in Co-operative Management. [15]

OR

State and explain the merits and demerits of Federal Structure of Co-operative Organisation.

Q3) State and explain the objects of Co-operative Training. Examine the role of National Council for Co-operative Training in Co-operative Training. [15]

OR

Discuss the importance of Co-operative Education. Explain the role played by Vaikunthbhai Mehata National Co-operative Institute in Co-operative Education.

P.T.O.

Q4) Assess the role of Co-operative Sugar Factories in Rural Development in India. **[15]**

OR

Explain the problems of Dairy Co-operatives in India.

Q5) Write notes (Any Four) : **[20]**

- a) Principles of Co-operation.
- b) Objectives of Co-operative Audit.
- c) Importance of Housing Co-operatives.
- d) Problems of Co-operative Education.
- e) Methods of Co-operative Training.
- f) Problems of Non-Agricultural Credit Co-operative Societies.

Total No. of Questions: 5]

P3303

[5519]-14

M.Com. (Part - I) Semester - I)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Organisation of Co-operative Business

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न अनवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सहकाराची तत्वे व व्यवस्थापनाची तत्वे जुळणीची गरज स्पष्ट करा. ती सहकाराची कामगिरी कशी सुधारू शकतील? [15]

किंवा

सहकार व्यवस्थापनाच्या व्यावसायीकरणाची गरज व महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) सहकार व्यवस्थापनात संदेशवहन व नेतृत्वाची भूमिका यावर चर्चा करा. [15]

किंवा

सहकार संघटनेतील संघीय रचनेचे फायदे तोटे सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सहकार प्रशिक्षणाचे उद्देश सांगा व स्पष्ट करा. राष्ट्रीय प्रशिक्षण परिषदेची सहकार प्रशिक्षणातील भूमिकेचे परीक्षण करा. [15]

किंवा

सहकार शिक्षणाचे महत्व याची चर्चा करा. सहकारी शिक्षणामधील वैकुंठभाई मेहता राष्ट्रीय सहकारी संस्थेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) भारतातील ग्रामीण विकासातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा. [15]

किंवा

भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थांच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) सहकाराची तत्वे
- ब) सहकार अंकेक्षणाची उद्दिष्टे
- क) सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचे महत्व
- ड) सहकार शिक्षणातील समस्या
- इ) सहकार प्रशिक्षणाच्या पध्दती
- फ) बिगर कृषी सहकारी संस्थांच्या समस्या

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2518

[Total No. of Pages : 4

[5519]-15

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Legal Framework of Banking (Group - G) (Special Paper - I)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Banking and Banking Company. Explain the Business of Banking Company as per Banking Regulation Act, 1949. **[20]**

OR

Explain the powers of RBI under the Banking Regulation Act, 1949.

Q2) Define various Negotiable Instruments. Explain the parties to the negotiable instruments. **[20]**

OR

Explain the provisions of dishonor of Negotiable Instruments. Discuss the Penalties in case of dishonor of certain cheques due to insufficiency of funds in the account.

Q3) a) Explain the provisions related to Cash Reserve of Scheduled Banks to be maintain with Reserve Bank of India. **[10]**

b) Explain the provisions of Incorporation and Management of RBI as per Reserve Bank of India Act, 1934. **[10]**

OR

Discuss the Business of Reserve Bank of India according to section 17 of RBI Act, 1934. **[20]**

P.T.O.

Q4) Elaborate the provisions related to Registration of Securitization Companies and Cancellation of Certificate of Registration under Securitization Act, 2002. **[20]**

OR

Define the following under Foreign Exchange Management Act, 1999.

- a) Authorized Person
- b) Capital Account Transaction
- c) Currency
- d) Person
- e) Service

Q5) Write Short note: (Any Two)

[20]

- a) Central Registry
- b) Penalties under Foreign Exchange Management Act, 1999
- c) Dealing in Foreign Exchange
- d) Enforcement of Security Interest

Total No. of Questions : 5]

P2518

[5519]-15

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Legal Framework of Banking (Group - G) (Special Paper - I)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) बँकींग आणि बँकींग कंपनीची व्याख्या द्या. बँकींग नियमन कायदा, 1949 नुसार बँकींग कंपनीचा व्यवसाय स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बँकींग नियमन कायदा, 1949 अंतर्गत भारतीय रिझर्व बँकेचे अधिकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) विविध चलनक्षम दस्तऐवजांच्या व्याख्या द्या. चलनक्षम दस्तऐवजांचे विविध पक्ष स्पष्ट करा. [20]

किंवा

चलनक्षम दस्तऐवजांच्या अनादरा संबंधी तरतुदी स्पष्ट करा. खात्यामध्ये पुरेशा निधि अभावी विशेष धनादेशाच्या अनादरासाठीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) अनुसूचित बँकांना रिझर्व बँकेकडे ठेवाव्या लागणाऱ्या रोख राखिव निधी संबंधी तरतुदी स्पष्ट करा. [10]

ब) भारतीय रिझर्व बँक कायदा, 1934 नुसार भारतीय रिझर्व बँकेची स्थापना आणि व्यवस्थापना संबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा. [10]

किंवा

भारतीय रिझर्व बँक कायदा, 1934 मधील कलम 17 नुसार रिझर्व बँकेच्या व्यवसायाची चर्चा करा. [20]

प्रश्न 4) रोखीकरण कायदा, 2002 मधील रोखीकरण कंपन्यांची नोंदनी आणि नोंदनी प्रमाणपत्र रद्द करण्या संबंधी तरतुदी विशद करा. [20]

किंवा

फेमा कायदा, 1999 मधील खालील व्याख्या द्या:

- अ) अधिकृत व्यक्ती
- ब) भांडवली खात्यावरील व्यवहार
- क) चलन
- ड) व्यक्ती
- इ) सेवा

प्रश्न 5) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) मध्यवर्ती नोंदनी कार्यालय
- ब) फेमा कायदा 1999 नुसार दंड
- क) विदेशी विनिमयातील व्यवहार
- ड) तारणातील हितसंबंधाची अंमलबजावणी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2519

[Total No. of Pages : 4

[5519]-16

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Central Banking
(2008 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain in detail the origin and evolution of Central Bank of the World. **[20]**

OR

Explain the detail RBI's control over management of Banking companies.

Q2) Explain RBI as a currency Authority with reference to **[20]**

- a) Asset Backing to Bank Notes
- b) Distribution of currency
- c) Currency chests

OR

Explain in detail the promotional functions of Reserve Bank of India.

Q3) What are non-banking finance companies? Explain in detail the regulatory framework for the non-banking finance companies. **[20]**

OR

Explain in detail RBI regulation over the Banks relating to the cash reserve ratio and statutory liquidity ratio.

P.T.O.

- Q4)** a) What are the different ways in which the RBI manages the public debt. **[10]**
- b) State the regulation of the RBI over banks with respect to bank and branch licensing. **[10]**

OR

- a) State the qualitative instruments of credit control.
- b) Account for the recent development in the currency management.

Q5) Write Short Notes: (Any Two) **[20]**

- a) RBI as banker to the Government
- b) Regulation of Foreign banks in India.
- c) Need of a Central Bank
- d) Board for financial supervision

Total No. of Questions : 5]

P2519

[5519]-16

M.Com. (Part - I) (Semester - I)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Central Banking
(2008 Pattern) (Special Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) जगातील मध्यवर्ती बँकांचा उगम व उत्क्रांती सविस्तर स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

बँकींग कंपन्यांच्या व्यवस्थापनावरील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) भारतीय रिझर्व्ह बँकेचा चलन निर्मितीचा अधिकार खालील मुद्दायांना अनुसरून स्पष्ट करा.

[20]

- अ) बँक नोटासाठीचे मत्तेचे पाठबळ
ब) चलनाचे वितरण
क) तिजोरी (चलनपेटी)

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची प्रवर्तनात्मक कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) बँकेतर वित्तीय कंपन्या म्हणजे काय? बँकेतर वित्तीय कंपन्यांसाठीची नियमात्मक चौकट सविस्तर स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

रोख राखीव प्रमाण आणि वैधानिक तरलता प्रमाण यासंदर्भातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेची बँकावरील नियमने सविस्तर स्पष्ट करा.

- प्रश्न 4) अ) भारतीय रिझर्व्ह बँक सार्वजनिक कर्जाचे व्यवस्थापन कोणत्या विविध मार्गाने करते. [10]
ब) बँक व बँक शाखा परवान्या संदर्भातील बँकावरील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे नियमन नमूद करा. [10]

किंवा

- अ) पत नियंत्रणाची गुणात्मक साधने सांगा.
ब) चलन व्यवस्थापनात अलीकडच्या काळात झालेल्या विकासाचा लेखा-जोखा घ्या.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) [20]

- अ) सरकारची बँक या नात्याने भारतीय रिझर्व्ह बँक
ब) भारतातील विदेशी बँकांचे नियमन
क) मध्यवर्ती बँकेची गरज
ड) वित्तीय पर्यवेक्षणाचे मंडळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3304

[Total No. of Pages : 3

[5519]-17

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

MARKETING TECHNIQUES

Advanced Marketing (Special Paper - I)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Marketing. Explain the componets and functions of Marketing.[20]

OR

Enumerate role & functions of sales Manager.

Q2) What is meant by Market Segmentation? What are the different ways to segmentation. [20]

OR

What is the meaning of Marketing Environment? Explain component of Internal & External Marketing Environment.

Q3) What is sales promotion? Explain various Methods of Sales Promotion.[20]

OR

What is meant by sales Budgeting? Explain Objects Importance & Limitation of Sales Budgeting.

Q4) What do you mean by Retail Management? Explain Importance of Retail in India & Global Scenario. [20]

OR

Explain in detail the strategic Role of Marketing Services.

P.T.O.

Q5) Write Short Notes (Any four)

[20]

- a) Media Management
- b) Role of IT in Retailing
- c) Event Management Services
- d) Channel Selection Criteria
- e) Floor Ready Merchandise

Total No. of Questions: 5]

P3304

[5519]-17

M.Com. (Part - I) Semester - I)
MARKETING TECHNIQUES
Advanced Marketing (Special Paper - I)
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** विपणन म्हणजे काय? विपणनाचे घटक व कार्य लिहा. [20]
किंवा
विक्री व्यवस्थापकाचे कार्य व भूमिका यावर सविस्तर माहिती लिहा.
- प्रश्न 2)** बाजारपेठेचे विभक्तिकरण म्हणजे काय? विभक्तीकरणाचे विविध मार्ग कोणते? [20]
किंवा
विपणन पर्यावरण म्हणजे काय? विपणन पर्यावरणाचे अंतर्गत व बाह्य घटक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** विक्रय वृद्धी म्हणजे काय? विक्रय वृद्धीच्या विविध पद्धती लिहा. [20]
किंवा
विक्रीचे अंदाजपत्रक म्हणजे काय? विक्री अंदाज पत्रकाचे हेतु, महत्त्व, व मर्यादा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** किरकोळ विक्री व्यवस्थापन म्हणजे काय? भारतातील व परदेशातील किरकोळ विक्रीसंदर्भात चित्र [20]
स्पष्ट करा.
किंवा
विपणन सेवांची डावपेचात्मक भूमिका विषद करा.
- प्रश्न 5)** टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) माध्यम व्यवस्थापन (Media Management)
ब) किरकोळ विक्रीत माहिती तंत्रज्ञानाची भूमिका
क) कार्यक्रम व्यवस्थापनाच्या सेवा
ड) वितरण साखळ्या निवडीचे निकश
इ) जागेवर माल विक्री

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4809

[Total No. of Pages : 4

[5519]-18

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING

Consumer Behaviour

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define "Consumer Behaviour" Explain in detail the importance and need of Consumer Behaviour in marketing. **[20]**

OR

State the meaning of consumer perception describe with suitable example the consumer perceptions in service sector.

Q2) Define "Learning". Explain in detail the components of Learning Process. **[20]**

OR

Define "Attitude". Explain in detail the importance of Attitude.

Q3) Explain in detail the Methods of Collecting Primary Data and Secondary Data. **[20]**

OR

What is Motivation ? Explain in detail the Positive and Negative Motivation.

Q4) Explain in detail Maslow's Theory of Needs. **[20]**

OR

Explain in detail Consumer Protection Legislation in India.

P.T.O.

Q5) Write Short Notes (Any Two)

[20]

- a) Characteristic of Rural Consumer
- b) External Factors affecting perceptions
- c) Formulating Conclusion
- d) Business Ethics

Total No. of Questions : 5]

P4809

[5519]-18

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED MARKETING

Consumer Behaviour

(2008 Pattern) (Group - H) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) “ग्राहक वर्तन” व्याख्या द्या. विपणनामधील ग्राहकाच्या वर्तनाचे महत्व आणि गरज सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

ग्राहक संवेदनाचा अर्थ सांगा. सेवा क्षेत्रातील ग्राहक संवेदना योग्य उदाहरणासहित विशद करा.

प्रश्न 2) “अध्ययन” व्याख्या द्या. अध्ययन प्रक्रियेतील घटक सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

“अभिवृत्ती” व्याख्या द्या. अभिवृत्तीचे महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) माहिती गोळा करण्याची प्राथमिक तथ्ये आणि दुय्यम तथ्ये पध्दती सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

“अभिप्रेरण” म्हणजे काय? सकारात्मक आणि नकारात्मक अभिप्रेरण सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) मास्लोचा गरज विषयक सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील ग्राहक संरक्षण विषयक कायद्यांचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) ग्रामीण ग्राहकाची वैशिष्ट्ये
- ब) संवेदनेवर परिणाम करणारे बाह्य घटक
- क) निष्कर्ष तयार करणे
- ड) व्यवसाय नैतिकता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2508

[Total No. of Pages : 4

[5519]-2

M.Com. (Part - I) (Semester - I) (Compulsory)

STRATEGIC MANAGEMENT

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Strategic Management'. Explain in detail the characteristics of Strategic Management. **[20]**

OR

What is 'External Environment Analysis'? Explain the various elements to be analyzed in External Environment Analysis. **[20]**

Q2) Define 'Core Competencies'. Explain the different test of identifying Core Competencies. **[20]**

OR

Define 'Strategic Planning'. Explain in detail the steps involved in Strategic Planning. **[20]**

Q3) State the meaning of Growth Strategy. Explain in detail the different type of External Growth Strategy. **[20]**

OR

State the meaning of Strategy Implementation. Explain in detail the Strategic Implementation Issues. **[20]**

P.T.O.

Q4) State the meaning of Production Strategy. Explain the formulation of Production Strategy for an organization. **[20]**

OR

a) Explain in detail the Corporate Restructuring. **[10]**

b) Explain in detail the concept of Benchmarking. **[10]**

Q5) Write short notes on: (Any two) **[20]**

a) Approaches of Management Ethics

b) Logistics Strategy

c) Strategic Alliance

d) Financing Planning

Total No. of Questions : 5]

P2508

[5519]-2

M.Com. (Part - I) (Semester - I) (Compulsory)

STRATEGIC MANAGEMENT

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापनाचे वैशिष्टे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बाह्य पर्यावरण विश्लेषण म्हणजे काय? बाह्य पर्यावरण विश्लेषणात विश्लेषित केले जाणारे विविध घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'मुख्य क्षमता' याची व्याख्या द्या. मुख्य क्षमता ओळखण्याच्या विभिन्न चाचण्या स्पष्ट करा. [20]

किंवा

'व्यूहरचनात्मक नियोजन' याची व्याख्या द्या. व्यूहरचनात्मक नियोजनामध्ये समाविष्ट असलेले टप्पे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) अभिवृद्धी व्यूहरचनेचा अर्थ सांगा. बाह्य अभिवृद्धी व्यूहरचनेचे विभिन्न प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणीचा अर्थ सांगा. व्यूहरचनात्मक अंमलबजावणीतील समस्या सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) उत्पादन व्यूहरचनेचा अर्थ सांगा. संघटनेसाठी उत्पादन व्यूहरचनेचे सुत्रीकरण स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) कंपनी पुनर्रचना सविस्तर स्पष्ट करा. [10]

ब) बेंचमार्किंग हि संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) [20]

अ) व्यवस्थापकीय नीतिमूल्याचे दृष्टिकोन

ब) व्यूहशास्त्रीय व्यूहरचना

क) व्यूहरचनात्मक गटबंधन

ड) वित्तपुरवठा नियोजन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2521

[Total No. of Pages : 4

[5519]-20

M.Com. (Semester - II) (Compulsory)

INDUSTRIAL ECONOMICS

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Answer should be precise and to the point.*

Q1) Explain inter relationship between industrial development and economic development. [20]

OR

Critically examine the sargent florence's theory of industrial location.

Q2) Describe the factors influencing industrial location. [20]

OR

Describe the role of public sector in the Indian economy.

Q3) What is industrial productivity? Explain factors affecting industrial productivity.

OR

State and explain causes of regional industrial imbalance in India. [20]

Q4) Explain in detail impact of industrialisation on global warming. [20]

OR

State and explain the role and problems of special economic zones (SEZ)

P.T.O.

Q5) Write Short notes: (Any Two)

[20]

- a) Impact of industrialization on urbanisation
- b) Measurement of industrial productivity
- c) Scope of industrial economics
- d) Need for balanced regional development

Total No. of Questions : 5]

P2521

[5519]-20

M.Com. (Semester - II) (Compulsory)

INDUSTRIAL ECONOMICS

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे नेमकी आणि मुद्देसुद असावीत.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रीका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकासामधील अंतर-संबंध स्पष्ट करा. [20]
किंवा

सार्जन्ट फ्लॉरेन्स यांच्या औद्योगिक स्थाननिश्चिती विषयीच्या सिद्धांताचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) औद्योगिक स्थाननिश्चितीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]
किंवा

भारतातील सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील प्रादेशिक औद्योगिक असमतोलाची कारणे सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) औद्योगिकीकरणाचा जागतिक तापमानवाढीवरील परिणाम सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा

विशेष आर्थिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्या सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) औद्योगिकीकरणाचा शहरीकरणावरील प्रभाव
- ब) औद्योगिक उत्पादकतेचे मापन
- क) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती
- ड) प्रादेशिक समतोल विकासाची आवश्यकता

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3305

[Total No. of Pages : 5

[5519]-22

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Specialised Areas in Accounting (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to right indicate full marks.
- 3) Give working notes whenever necessary.
- 4) Use of simple calculator is allowed.

Q1) What is Corporate Financial Reporting? Explain the Issues and Problems with reference to published financial statements of Companies. [20]

OR

Write Short Notes : (Any Four)

- a) Completion of Assessment
- b) Accounting Treatment for Excise Duty
- c) Valuation of Inventories of Inputs and Final Products and Capital Goods
- d) Tax Deducted at Source
- e) Fringe Benefit Tax
- f) Mutual Funds

Q2) The Balance Sheet of P Ltd. and Q Ltd. as on 31st March 2019 was as follows : [20]

Balance Sheet of P Ltd. as on 31st March 2019.

Liabilities	Rs.
Share Capital	
5,400 Equity Shares of Rs. 100 each	5,40,000
Reserve and Surplus	
Dividend Equilisation Fund	20,000
General Reserve	24,000
Profit and Loss A/c	36,000
Current Liabilities and Provision	
Creditors	1,60,000
Bills Payables	10,000
Provision for Taxation	90,000
	8,80,000

P.T.O.

Assets		
Fixed Assets		
Goodwill		1,80,000
Land and Building		2,60,000
Plant and Machinery		1,00,000
Current Assets		
Stock		1,60,000
Debtors	84,000	
Less : R.D.D.	<u>4,000</u>	80,000
Cash in hand		20,000
Cash at bank		80,000
		<u>8,80,000</u>

Balance Sheet of Q Ltd. as on 31st March 2019

Liabilities		Rs.
Share Capital		
4,000 Equity Shares of Rs. 100 each		4,00,000
Current Liabilities and provision		
Creditors		1,40,000
Bills Payables		40,000
		<u>5,80,000</u>
Assets		
Fixed Assets		
Land and Building		1,60,000
Furniture		30,000
Plant & Machinery		1,60,000
Vehicles		90,000
Current Assets		
Stock		1,00,000
Debtors	28,000	
Less : R.D.D	<u>8,000</u>	20,000
Cash in hand		10,000
Profit and Loss		10,000
		<u>5,80,000</u>

P Ltd. and Q. Ltd. decided to amalgamate on that date and a new company PQ Ltd was formed to carry on their business on the following terms :

- a) PQ Ltd. took all assets of P Ltd. except Debtors, Cash and Bank balances, at 10% depreciation and agreed to pay Rs. 2,00,000 for Goodwill. It also took over Creditors and Bills Payable.
- b) Tax Liability for 2017-18 was paid at Rs. 76,000.
- c) PQ Ltd. took all assets of Q. Ltd. except Debtors and Cash. Land and Buildings and Stock were taken at 20% appreciation and other assets were taken at book value. They also agreed to take over the Creditors of Q Ltd.
- d) Q Ltd. paid Bills payable in full.
- e) Purchase consideration was satisfied as follows : Rs. 40,000 to P Ltd. and Rs. 30,000 to Q Ltd. The balance of purchase consideration was paid in Equity Shares of Rs. 100 each.
- f) Debtors of P Ltd. and Q Ltd. realized Rs. 76000 and Rs. 24,000 respectively.

Your are required to prepare :

- i) Ledger Accounts in the books of Q Ltd
- ii) Balance Sheet of PQ Ltd. and
- iii) Statement of Purchase Consideration

Q3) The Following was the Balance Sheet of DK Ltd. as on 31st March 2019. [20]

Balance Sheet as on 31st March 2019

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Share Capital		Goodwill	1,20,000
20,000 Equity Shares of Rs. 20 each	4,00,000	Buildings	1,60,000
12,000, 8% Cumulative Preference Shares of Rs. 20 each fully paid	2,40,000	Machinery	2,60,000
Debentures	1,60,000	Stock	1,00,000
Sundry Creditors	40,000	Sundry Debtors	60,000
		Cash	20,000
		Preliminary Expenses	12,000
		Profit and Loss A/c	1,08,000
	<u>8,40,000</u>		<u>8,40,000</u>

The scheme of reconstruction was agreed as follows :

- a) A new company to be formed 'SK Ltd.' with an authorized Capital of Rs. 12,00,000 all in Equity Shares of Rs. 10 each.
- b) Two Equity Shares of Rs. 5 paid up in the new company issued for every one Equity Share in the old company.
- c) Four Equity Shares of Rs. 5 paid up in the new company to be issued for every Preference Share in the old company.
- d) Debenture holders to be allotted 16,000 Equity Shares as fully paid up in the new company.
- e) Sundry Creditors to be taken over by the new company.
- f) The remaining Equity Shares to be issued to the public and fully collected in full.
- g) The assets of the old company to be taken over subject to writing down the value of Machinery by Rs. 20,000.

Show necessary ledger accounts in the books of DK Ltd. and opening journal entries in the books of SK Ltd.

Q4) The following are the particulars relating to a contract which has begun on 1st April 2018. You are required to prepare Contract Account for the year ended 31st March, 2019. **[20]**

Particulars	Rs.
Contract Price	20,00,000
Machinery	1,20,000
Materials	6,82,400
Wages	5,95,000
Direct Expenses	25,320
Outstanding Wages	21,520
Overheads	32,960
Uncertified Work	36,000
Materials returned	6,400
Materials on hand 31.3.2019	14,800
Machinery on hand 31.3.2019	88,000
Value of work certified	15,60,000
Cash received	14,04,000

Q5) The Roadking Roadways Ltd. has forwarded the Trial Balance as at 31st March 2019. Prepare Operating and Profit and Loss Account and Balance Sheet as on that date. [20]

Particulars	Debit (Rs.)	Credit(Rs.)
Capital		10,00,000
Trucks	7,50,000	
Opening Stock of fuel	1,00,000	
Fuel purchased	75,000	
Spares	25,000	
Road Tax	5,000	
Traffic Earning		4,00,000
Insurance	15,000	
Drivers Salary	12,000	
Office Rent	5,000	
Drawings	25,000	
Sundry Expenses	5,000	
Printing & Stationery	2,500	
Cleaner's Wages	1,500	
Closing Stock of fuel	60,000	
Tyres	25,000	
Creditors		2,50,000
Debtors	20,000	
Investments	4,00,000	
Cash at Bank	1,00,000	
Cash in hand	24,000	
	<u>16,50,000</u>	<u>16,50,000</u>

Additional Information :

- a) Outstanding expenses are :
 - i) Driver's Wages Rs. 2,500 and
 - ii) Cleaner's Wages Rs. 500.
- b) Stock of Fuel and Tyres on 31st March 2019 was as follows :

Fuel Rs. 50,000
Tyres Rs. 45,000
- c) Interest on Investment Rs. 36,000 is due but yet not received.
- d) Depreciate Truck @ 10%.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P5546

[Total No. of Pages : 3

[5519]-23

M.Com (Semester - II)

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION (Special Paper - IV)

Business Tax Assessment And Planning

(2008 Pattern) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Write short notes (any four) **[16]**

- a) Income Tax Authorities.
- b) Procedure for Assessment.
- c) Tax Deducted At source.
- d) Returns of Income
- e) Exemptions U/s. 11 (Charitable Trust)
- f) Assessment of Local Authorities.

Q2) Answer any two of the following: **[14]**

- a) Taxable Services under Service Tax Act.
- b) Merits and Demerits of VAT.
- c) Types of Excise Duty.
- d) Classification of goods and Rates of Custom Duty.

Q3) Profit & Loss Account of M/s. P (a partnership firm) **[20]**

for the year ending 31.3.2019 is as follows.

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
Cost of goods sold	10,00,000	Sales	18,00,000
Remuneration to partners	4,49,000	Rent of house property	60,000
Interest to partners @ 18% p.a.	60,000	Dividend	1,70,000
Municipal tax of house property	25,000		
Other expenses			
Net profit	2,36,000		
	2,60,000		
	20,30,000		20,30,000

P.T.O.

Other information:

- a) Out of other expenses. 18,400 is not deductible U/s. 36,37(1) and 43B.
- b) On 15.1.2019, the firm pays an outstanding GST Liability of 54,700 of the previous year 2017-18. As this amount pertains to the previous year 2017-18 it has not been debited to the aforesaid profit & Loss Account Calculate, remuneration deductible under section 40 (b) assuming the firm does not opt for presumptive income scheme U/s. 44AD.

Q4) From following Assets and Liabilities of Asha Ltd., as **[10]**
On March 31st 19 calculate its wealth Tax Liability.

Particulars	Rs.
i) Guest house held as stock-in trade by Co.	50,00,000
ii) Guest house (not held as stock-in trade) for entertaining its guests.	12,75,900
iii) Farm house which is situated 30 km. from local limits of Pune but within 6 km. from Pimpri Chinchwad	6,87,000
iv) Office building and a godown building situated at solapur For the purpose of carrying on own business.	28,93,990
v) Co. also owned godown buildings situated at pune, given on Rent.	17,90,000
vi) Co. owned a house situated at Solapur and allotted i to one of its officers, Mr. Madankumar who is working with the Co. on part time basis.	4,27,800
vii) Co. Also owned a house situated at Pimpari Chinchwad, allotted to whole time director of Co. Mr. Sujitkumar who is drawing salary less than Rs. 10,00,000 per annum	4,92,000
viii) Co. owned a commercial complex situated in pune having 20 offices Co had given it on rental basis.	47,88,000
ix) Co. Owned a Aircraft and uses it for its directors.	97,52,000
x) Unaccounted cash balance	6,50,000

Co. had taken loan for purchasing Aircraft of Rs. 70,00,000/- and by mortgaging its commercial complex, Co. had taken loan of Rs.50,00,000/- for working capital

Q5) Sukhniwas Co-operative Society, which is engaged in processing agriculture produce of its members, without the aid of power and its marketing. It furnished the following particulars. Determine its net income for the Assessment Year 2019-20 and also compute tax liability of Co-operative society for the A.Y. 2019-20. **[20]**

i) Income from Agricultural Produce	47,000/-
ii) Income from Marketing Agriculture Produce	33,000/-
iii) Dividend from Another Co-operative Society	85,000/-
iv) Income from Letting of Godowns,	40,000/-
v) Income from Agency Business	1,15,000/-

Q6) Total Income of India Company Ltd. for the Financial. **[20]**
Year ending on 31-03-2019 is and under:

Particular	Rs.
i) Income from Business	17,40,000
ii) Long Term Capital Gain on Transfer of Capital Assets being Land	2,70,000
iii) Short Term Capital Gain on Transfer of Capital Assets being Land	30,000
iv) Income from Units of Mutual Fund specified Company	3,30,000
v) Dividend from Domestic company	1,20,000
vi) Donation to Approved charities.	2,50,000

Compute Total Income and Tax Payable by the India Company Ltd. for the A.Y. 2019-20.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2522

[Total No. of Pages : 3

[5519]-24

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

Application of Cost Accounting

(2008 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Fill in the blanks:

[5]

- i) Idle capacity is the practical capacity less _____
- ii) The ratio of output to input is called as _____.
- iii) Obsolescence is _____ depreciation.
- iv) _____ of records is avoided under integral accounting system.
- v) Value chain analysis creates the proper atmosphere for _____ efficiency.

B) State whether following statements are true or false.

[5]

- i) Increase in production means increase in productivity.
- ii) Under integral system, cost and financial accounts do not need to be reconciled.
- iii) Under absorption of overheads results in higher profits in cost accounts.
- iv) The capacity available for utilisation during a normal period called as normal capacity.
- v) There is no difference in waste and scrap

P.T.O.

Q2) What is value chain analysis? Explain its procedure and advantages. [20]

Q3) Write short notes on any four of the following: [20]

- a) Cost of finance
- b) Amortization of Interest on capital
- c) Spoilage
- d) Restructuring of activities
- e) Human aspect of productivity
- f) Types of capacity

Q4) During a particular year, the financial accounts, showing profit of Rs. 1,68,000 where as the same, as per costing books was coming out to be Rs. 2,40,000. Given the following information you are asked to prepare reconciliation statement showing the reasons for the gap. [20]

Dr.		Trading and Profit and Loss Account		Cr.	
Particulars	Rs.	Particulars	Rs.		
To Opening stock A/c	8,25,000	By Sales	34,65,000		
To Purchases A/c	24,72,000	By Closing stock A/c	7,50,000		
To Direct wages A/c	2,30,000				
To Factory overhead A/c	2,10,000				
To Gross profit c/d	4,83,000				
	42,15,000			42,15,000	
To Admn. Expenses A/c	95,000	By Gross profit b/d	4,83,000		
To Selling expenses A/c	2,25,000	By Sundry Income	5,000		
To Net profit	1,68,000				
	4,88,000			4,88,000	

The costing records show-

1. Book value of closing stock Rs. 7,80,000.
2. Factory overheads have been absorbed to the extent of Rs. 1,89,800/-
3. Sundry income is not recorded.
4. Total absorption of direct wages. Rs. 2,46,000
5. Administrative expenses are covered at 3% of selling price.
6. Selling prices include 5% for selling expenses.

Q5) A) Calculate productivity per machine hour from the following information[5]

	Month	Production(units)	Machine Hours (Used)
i)	July	41,500	2,075
ii)	August	47,310	2,490
iii)	September	52,290	2,905

B) The following information is available of a factory [15]

- Daily working hours - 8
- No. of working days in a week - 6
- No of operators - 40
- Standard hours per unit during a particular week - 4
- Number of units produced - 96
- Absentee man-days - 80
- Idle time due to local sheeding 60 man days

Find out -

- a) Absenteeism percentage
- b) Labour utilisation percentage
- c) Productive efficiency of labour
- d) Over-all productivity of labour in terms of units produced per week.

Q6) The net profits shown by financial accounts of a company amounted to Rs.1,85,500 where as the profit as per cost record was Rs.2,86,600. [10]

On reconciling the figures the following differences were noted.

1. Director's fee not charged in cost accounts Rs. 6,500
2. A provision for bad and doubtful debts Rs. 5,700
3. Bank interest (Cr.) Rs.300
4. Income Tax Rs. 83,000
5. Overheads in the cost accounts were estimated at Rs. 85,000. The charges shown by financial books was Rs. 83,200.
6. Work was started during the year on a new factory and expenditure Rs.1,60,000 was incurred. Depreciation of 5% was provided in financial accounts.

Prepare a statement Reconciling the figures shown by the cost and financial accounts.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2523

[Total No. of Pages : 3

[5519]-25

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Cost Control and Cost Systems

(2008 Pattern) (Special Paper - IV) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator is allowed.

Q1) A) Fill in the blanks: -

[5]

- i) The going rate pricing is opposite of full cost of _____
- ii) Marginal costing is also known as _____
- iii) _____ Cost refers to historical cost.
- iv) _____ is a systemic and evaluation of the technique.
- v) Cost plus pricing = _____ + Fair profit.

B) State whether the following statements are true or false: -

[5]

- i) Value analysis is systematic identification of unnecessary costs.
- ii) JIT philosophy is not dedicated to elimination of waste.
- iii) Variable cost per unit are fixed at all levels of output:
- iv) In ABC System is not helpful for continuous improvements of organizations.
- v) Contribution is the difference between sales and profit.

P.T.O.

Q2) Distinguish between Cost Reduction and Cost Control. What are the Scope Of cost reduction? [20]

OR

Outline the steps involved in installing a cost system in a manufacturing unit. What are the essentials of an effective Costing system?

Q3) Write short notes (any four):- [20]

- a) Value Analysis and Value Engineering
- b) Just in time
- c) Activity Based Costing
- d) Cost plus pricing
- e) Cost profit volume analysis
- f) Pareto analysis.

Q4) The following costs and sales of Manisha Manufacturing are given to you.[25]

Year	Sales	Total Cost
2017	80,00,000	88,00,000
2018	1,20,00,000	1,12,00,000

Find:

- a) Profit Volume Ratio.
- b) Fixed Cost.
- c) Break even point.
- d) Sales to earn profit of Rs. 16 00,000.
- e) Margin of Safety of period 2018.

Q5) A) Anjali Company is producing 28000 units provide you the following.[25]

Direct Material	240 ,000
Direct Wages	152,000
Variable Overhead	96,000
Semi variable Overhead	72,000
Fixed Overhead	160,000
Total Cost	720000

The product is sold at Rs. 40 per unit. The management proposed to increase the production by 4000 units for sale of the Foreign Market. It is estimated that semi variable overheads will increased by Rs. 2000. But the product will be sold at Rs. 28 per unit in the Foreign Market. The management seeks your advice as Cost Accountant what will you advice them.

OR

- B) An analysis of costs of Rohan LTD. has submitted the following information. [25]

Cost of Elements	Variable cost Percentage of sales	Fixed cost
Direct Material	32.8	-
Direct Labour	28.4	-
Factory overheads	12.6	1,89,900
Distribution Expenses	4.1	58,400
General overheads	1.1	66,700

Budgeted Sales for the Next year are Rs. 18,50,000. you are required to determine.

- a) The profit volume ratio.
- b) Break even point sales.
- c) Profit at budgeted sales.
- d) Profit if actual sales.
 - i) Drop by 10%
 - ii) Increase by 5% of Budgeted sales.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2524

[Total No. of Pages : 4

[5519]-26

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Special Paper - III) (Group - C)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Explain the organisation structure and functions of federation of Indian chamber of commerce and Industries. **[20]**

OR

Explain the organisation structure and functions of Maharashtra chamber of commerce.

Q2) Explain the objectives and functions of Maratha chamber of commerce. **[20]**

OR

Explain the objectives and functions of public Enterprises in India.

Q3) Explain nature and characteristics of Agriculture Business in India. **[20]**

OR

Explain the term 'Agricultural By-product, Explain nature and disposal of Agricultural By-product.

Q4) What is 'Farm Waste'? Explain the cost of recycling of Farm waste. **[20]**

OR

Explain the impact of WTO (World Trade organisation) on Agri-business practices.

P.T.O.

Q5) Write Short notes on (Any four)

[20]

- a) Contederation of Indian Industries
- b) Ethiciency of public Enterprises
- c) Policies of public utilities
- d) Dairy Business in India
- e) Agricultural Taxation Policy
- f) Indian Merchants chamber

Total No. of Questions : 5]

P2524

[5519]-26

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Modern Business Practices (Special Paper - III) (Group - C)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) भारतीय वाणिज्य व उद्योग मंडळ संघाची संघटनात्मक रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्र वाणिज्य मंडळाची संघटन रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) मराठा वाणिज्य मंडळाची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील सार्वजनिक उद्योगांची उद्दिष्टे आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) भारतीय कृषी व्यवसायाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

किंवा

‘कृषी उप-उत्पादने’ ही संकल्पना स्पष्ट करा. कृषी उप-उत्पादनाचे स्वरूप आणि विल्हेवाट संबंधीत माहिती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) ‘शेतमाल नासधूस’ म्हणजे काय? शेतमाल नासधूसचे पुर्नचक्रीकरणाचे मुल्य स्पष्ट करा. [20]

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेचा (W.T.O.) कृषी व्यवसाय पध्दतीवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) भारतीय उद्योगांचा महासंघ (Confederation)
- ब) सार्वजनिक उद्योगांची कार्यक्षमता
- क) सार्वजनिक सेवांची धोरणे
- ड) भारतातील दुध व्यवसाय
- इ) कृषी करविषयक धोरण
- फ) भारतीय व्यापारी मंडळ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2525

[Total No. of Pages : 4

[5519]-27

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Business Environment Analysis (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Financial Environment of Business? Explain the role of Foreign Banks & Non-banking Institution. **[20]**

OR

Examine the Role of Foreign Technology & MNCs in the development of Nation.

Q2) Explain in details growth of capital market in India. **[20]**

OR

"Role of public & private sector is supplementary to each other". Discuss.

Q3) Define the term Environmental analysis & explain techniques of environmental analysis. **[20]**

OR

- a) Explain the causes of unemployment
- b) Define Parallel Economy. Describe its effects on growth of business.

Q4) Explain the term of Global Environment. Write different element of Global environment **[20]**

OR

- a) Explain the importance of small & cottage industries.
- b) What is Regional imbalance?

P.T.O.

Q5) Write Short notes on (Any Two)

[20]

- a) Indian Money Market
- b) Affects of poverty on growth of business
- c) Limitations of Techniques of Environmental analysis
- d) Bargaining power of supplier & buyer

Total No. of Questions : 5]

P2525

[5519]-27

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT

Business Environment Analysis (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - C)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) व्यवसायाचे वित्तीय पर्यावरण म्हणजे काय? वित्तीय पर्यावरणातील परकिय बँका आणि बँकेतर संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

देशाच्या विकासातील परकिय तंत्रज्ञान आणि बहुराष्ट्रीय कंपनीच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.

प्रश्न 2) भारतातील भांडवल बाजाराच्या विकासाचे/वाढीचे सविस्तर वर्णन करा. [20]

किंवा

“सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रांची भूमिका एकमेकांना परस्परपुरक आहे” चर्चा करा.

प्रश्न 3) पर्यावरण विश्लेषणाची व्याख्या द्या आणि पर्यावरण विश्लेषणाच्या पध्दती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) बेरोजगारीची कारणे स्पष्ट करा.

ब) समांतर अर्थव्यवस्था व्याख्या देऊन व्यवसायवाढीवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) जागतिक पर्यावरण ही संज्ञा स्पष्ट करा. जागतिक पर्यावरणाचे विविध घटक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) लघु व कुटीर उद्योगांचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) प्रादेशिक विषमता म्हणजे काय?

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) भारतीय नाणेबाजार
- ब) दारिद्र्याचे व्यवसायवाढीवर होणारे परिणाम
- क) पर्यावरण विश्लेषण पध्दतीच्या मर्यादा
- ड) पुरवठादार आणि खरेदीदार यांची सौदाशक्ती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2526

[Total No. of Pages : 4

[5519]-28

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Marketing Management (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the concepts of Telemarketing and E-marketing. State the advantages and disadvantages of Telemarketing and E-marketing. **[20]**

OR

Define 'Rural Marketing'. State and explain the features, Importance and difficulties of Rural Marketing.

Q2) What do you mean by 'Consumer Behaviour'? Discuss the determinants of Consumer Behaviour. **[20]**

OR

What is customer Relationship Management? Explain the significance and problems of customer Relationship Management.

Q3) Describe the causes of failure of new product. Suggest remedial measures to overcome the failure of new product. **[20]**

OR

Define the term 'Marketing Communication'. State and explain the factors for effective marketing communication. What the problems in Marketing communication.

P.T.O.

Q4) Prepare a media plan for Advertisement of a new scheme launched by a mobile company. **[20]**

OR

Discuss the steps in new product development and explain the factors responsible for new product development.

Q5) Write Short notes on (Any Four) **[20]**

- a) Importance of rural marketing in Indian Economy.
- b) Need for consumer education and protection
- c) Role of Media Manager
- d) Strategies to build and maintain Brand loyalty
- e) Importance of marketing communication
- f) Importance of services marketing.

Total No. of Questions : 5]

P2526

[5519]-28

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Marketing Management (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) टेलीमार्केटींग व इ-मार्केटींग या संकल्पना स्पष्ट करा. टेलीमार्केटींग व इ-मार्केटींगचे फायदे व तोटे सांगा. [20]

किंवा

ग्रामीण विपणनाची व्याख्या करा. ग्रामीण विपणनाची वैशिष्ट्ये महत्व व अडचणी सांगा व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) ग्राहक वर्तन म्हणजे काय? ग्राहक वर्तनाचे निर्धारक स्पष्ट करा. [20]

किंवा

ग्राहक संबंध व्यवस्थापन म्हणजे काय? ग्राहक संबंध व्यवस्थापनाचे महत्व व समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) नविन उत्पादनाच्या अपयशाची कारणे विशद करा. नवीन उत्पादनाच्या अयशस्वीतेच्या अडचणीवर मात करण्यासाठी उपाय सूचवा. [20]

किंवा

विपणन संज्ञापनाची व्याख्या करा. परीणामकारक विपणन संज्ञापनाचे घटक सांगा व स्पष्ट करा. विपणन संज्ञापनात काय समस्या आहेत?

प्रश्न 4) मोबाइल (भ्रमनध्वनी) उत्पादन करणाऱ्या एका कंपनीने त्या उत्पादनाची विक्री वाढविण्यासाठी तयार केलेल्या विशेष योजनेच्या जाहिरातीचा मसूदा तयार करा. [20]

किंवा

नविन वस्तू विकासातील टप्यांची चर्चा करा आणि नविन वस्तूविकासास जबाबदार असणाऱ्या घटकांचे स्पष्टीकरण द्या.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेत ग्रामीण विपणनाचे महत्व
- ब) ग्राहक शिक्षण व संरक्षणाची गरज
- क) माध्यम व्यवस्थापकाची भूमिका
- ड) मुद्रांकन (Branding) निष्ठा बांधणी व जतन करण्यासाठी व्युत्तरचना
- इ) विपणन संज्ञापनाचे महत्व
- फ) सेवा विपणनाचे महत्व

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2527

[Total No. of Pages : 4

[5519]-29

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Policies & Practices (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is 'Profit planning'? Explain the factors of profit planning & advantages of 'Retained Earnings'? **[20]**

OR

Define the term 'Dividend Policy'. Explain the internal & external factors which effects on Dividend Policy.

Q2) What is 'Acquisition strategy'? Explain in detail the steps in Acquisition strategy. **[20]**

OR

What is 'Derivative Market'? Explain various types of Derivative Markets.

Q3) What is 'Lease Financing'? Explain the different types of Lease Transactions. **[20]**

OR

What do you mean by 'World Monetary System'? Explain important features of World Monetary system.

Q4) Define the term 'Venture Capital'. What are the different features of venture capital? **[20]**

OR

Explain in detail new Financial Instruments.

P.T.O.

Q5) Write Short notes (Any Two)

[20]

- a) Uses of Break Even Analysis
- b) Implications of Over-capitalization
- c) International Party Relationship
- d) Cash Flow Statement

Total No. of Questions : 5]

P2527

[5519]-29

M.Com. (Semester - II)

BUSINESS ADMINISTRATION

Financial Policies & Practices (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - D)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) नफा नियोजन म्हणजे काय? नफा नियोजनाचे घटक व 'अवितरित नफा' याचे फायदे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

'लाभांश धोरण' या संकल्पनेची व्याख्या द्या, लाभांश धोरणावर परिणाम करणारे अंतर्गत व बाह्य घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'संपादन व्यूहरचना' म्हणजे काय? संपादन व्यूहरचनेचे टप्पे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

साधित (अनुजात) बाजारपेठ म्हणजे काय? साधित (आनुजात) बाजारपेठेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'भाडेपट्टा वित्तपुरवठा' म्हणजे काय? भाडेपट्टा व्यवहाराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

जागतिक चलनव्यवस्था म्हणजे काय? जागतिक चलनव्यवस्थेची महत्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 'साहस-भांडवल' या संज्ञेची व्याख्या द्या. साहस-भांडवलाची विविध वैशिष्ट्ये कोणती? [20]

किंवा

नविन वित्तिय साधने सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) सम विच्छेदन विश्लेषणाचे उपयोग
- ब) अति भांडवलीकरणाचे परिणाम
- क) आंतरराष्ट्रीय समता संबंध
- ड) रोख प्रवाह पत्रक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4808

[Total No. of Pages : 6

[5519]-3

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING & TAXATION

**Advanced Accounting (Special Paper - I) (Group - A)
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory and carry equal marks.*
- 2) Give working notes whenever necessary.*
- 3) Use of simple pocket calculator is allowed.*

Q1) Define the term leasing. Explain the important steps in leasing in detail. **[20]**

OR

Write notes: (Any two)

- a) Scope of Accounting
- b) Accounting Environment
- c) Classification of Accounting
- d) Accounting Standards

Q2) The following are the summarized Balance Sheets of X Ltd, Y Ltd and Z Ltd as on 31st March 2019. **[20]**

Balance Sheets

Liabilities	XLtd Rs.	YLtd Rs.	ZLtd Rs.	Assets	XLtd Rs.	YLtd Rs.	ZLtd Rs.
Share Capital Equity Shares of Rs. 100 each Fully paid	2,50,000	2,00,000	75,000	Goodwill	15,000	-	-
Profit & Loss A/c	60,000	50,000	26,000	Fixed Assets	1,00,000	1,50,000	90,000

P.T.O.

Creditors	10,000	12,500	40,00	Investments:			
				acquired on 1st April 2018			
				1,500 Equity Shares in Y Ltd.	1,75,000	-	-
				600 Equity Shares in Z Ltd.	-	70,000	-
				Stock in Trade	25,000	20,000	10,000
				Debtors & Cash at Bank	5,000	22,500	5,000
	3,20,000	2,62,500	1,05,000		3,20,000	2,62,500	1,05,000

Further Information

- On 1st April 2018, Credit balances in Profit and Loss Account before taking into account proposed dividend were:

X Ltd. Rs. 40,000

Y Ltd. Rs. 24,000

Z Ltd. Rs. 1,500

- 10% dividend was distributed by X Ltd. for the year 2017-2018 on 30th June 2018.
- Proposed dividend for 2018-19 to be paid wholly from the profits for that year are:

X Ltd. 10%

Y Ltd. 5%

Z Ltd. 10%

Prepare a consolidated Balance Sheet as on 31st March 2019.

Q3) Badluck Co. Ltd went into voluntary liquidation on 31st March 2019. The following information was extracted from its books on that date. **[20]**

Balance Sheet as on 31st March 2019

Liabilities	Rs	Assets	Rs
Capital 12,500 Equity shares of Rs. 10 each	1,25,000	Buildings	37,500
Debentures (Secured by a floating charge)	50,000	Plant & Machinery	52,500
Bank over draft	7,500	Stock - in-trade	23,750
Creditors	10,000	Book Debts 18,750 Less- Provision 2,500	16,250
		Calls in arrears	25,000
		Cash in hand	2,500
		Profit & Loss A/c	35,000
	1,92,500		1,92,500

1. Plant & Machinery and Building are valued at Rs.37,500 and Rs. 30,000 respectively.
2. On realization losses of Rs. 3,750 are expected on stock.
3. Book debts will realize Rs. 17,500.
4. Calls in Arrears are expected to realize 90%.
5. Bank overdraft is secured against Buildings.
6. Preferential creditors for taxes and wages are Rs. 1,500 and Miscellaneous expenses outstanding Rs. 500.

Prepare a statement of Affairs of the company.

Q4) Following is the Balance Sheet and necessary information of SK Ltd. for the year ended 31st March 2019.

Balance Sheet as on 31st March 2019

Liabilities	Rs	Assets	Rs
Share Capital		Goodwill	10,000
500 Equity Shares of Rs.100 each fully paid	50,000	Land & Buildings	25,000
Bank Overdraft	10,000	Plant & Machinery at cost	25,000
Sundry Creditors	20,000	Stock in trade	20,000
Provision for Taxation	12,500	Book debts less provision for bad debts	30,000
Profit & Loss Appropriation A/c	17,500		
	1,10,000		1,10,000

- The company commenced into the operation in 2015 with a paid up capital of Rs. 50,000.
- Profits earned before providing for taxation have been:

2015	Rs. 22,500
2016	Rs.23,750
2017	Rs. 26,250
2018	Rs.20,000
2019	Rs.27,500
- Assume that Income tax @50% has been payable on these profits.
- Dividends have been distributed from the profits of the first three years @ 10% and for those of the next years @ 15% on the Paid up Capital.
Compute the value of Goodwill by the Capitalization method.

OR

The Balance Sheet of Sun Co. Ltd discloses the following financial position as on 31st March 2019. [20]

Balance Sheet as on 31st March 2019

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Issued Capital		Fixed Assets	5,00,000
40,000 Shares of Rs. 10 each fully paid	4,00,000	Current Assets	2,00,000
Capital Reserve	90,000	Goodwill	40,000
Profit & Loss A/c	20,000		
5% Debenture	1,00,000		
Current Liabilities	1,30,000		
	7,40,000		7,40,000

1. On 31st March 2019 the fixed Assets was independently valued at Rs. 5,50,000 and Goodwill at Rs. 50,000.
2. The net profit for the last three years were Rs. 51,600, Rs. 51,650 and Rs. 52,000 of which 20% was placed to reserve, this proportion being considered reasonable in the industry in which the company is engaged and where a fair investment return may be taken at 10%.

Compute the value of company's share by-

- a. Net Assets Method
- b. Yield Method

Q5) Following was the Trial Balance on 31st March 2019 of Mumbai branch of a British firm having Head office in London: [20]

Particulars	Rs.	Rs
Stock on 1.4.2018	12,600	-
Purchases & Sales	75,000	1,12,500
Debtors & Creditors	39,000	26,000
Bills Receivable & Bills Payable	10,400	9,100
Salaries & Wages	4,800	-
Rent, Rates and Taxes	5,100	-
Furniture	4,910	-
Cash at bank	28,990	-
London Account	-	33,200
	1,80,800	1,80,800

1. On 31st March 2019 the stock was valued at Rs. 32,500.
2. The debit balance of the branch account in London books on March 31st 2019 was £2,680 and furniture account appeared at £ 350. On March 31, 2019, there was Cash -in-Transit from Mumbai to London amounting to Rs. 2,600.
3. The rate of exchange on 31st March 2018 was Rs. 14, on 31st March 2019 was Rs.13 and Average rate of 2019 was Rs. 12.

Prepare the Branch Trading and Profit and Loss Account and Balance Sheet in the Head Office book.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2528

[Total No. of Pages : 4

[5519]-30

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

E-Security and Cyber Laws (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State the meaning of Internet Security. Explain the major types of Security Problems. **[20]**

OR

State the meaning of Electronics Security. Explain in detail useful information to Intruders.

Q2) Define Hyper Text Markup Language (HTML). Explain in detail the features of front page editor. **[20]**

OR

Write a note on Cyber Laws. Explain the powers and duties of Cyber Regulation Appellate Tribunal.

Q3) Explain in detail the Retention electronics records formation and validity of contracts. **[20]**

OR

Explain in detail the Offences (section 65 to 78) under Information Technology Act-2002.

P.T.O.

- Q4)** a) Explain in detail the Corporate E-mail Privacy. [10]
b) Explain in detail the Security Tools. [10]

OR

- a) Define Extensible Markup Language (XML). Explain the application of XML.
b) Explain in detail the Role of Internet Service Provider.

Q5) Write short notes on: (Any two) [20]

- a) Attacks on Computer System
b) Penalties under section 43 to 47
c) Network Security
d) Electronic Security Challenges

Total No. of Questions : 5]

P2528

[5519]-30

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS & PRACTICES

E-Security and Cyber Laws (Special Paper - III)

(2008 Pattern) (Group - E)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) “इंटरनेट सुरक्षा” याचा अर्थ सांगा. इंटरनेट सुरक्षेविषयी असलेल्या समस्यांचे महत्वाचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

‘इलेक्ट्रॉनिक सेक्युरिटी’ याचा अर्थ सांगा. इन्ट्रयुडर्स साठी उपयुक्त असलेल्या माहितीचे महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) हायपर टेक्स्ट मार्कअप लॅंग्वेज (एच.टी.एम.एल.) ची व्याख्या द्या. फ्रंट पेज एडिटर ची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

संगणकीय कायद्या विषयी टिप लिहा. सायबर नियमन अपिलीय न्यायाधिकरणाचे अधिकार व कर्तव्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) इलेक्ट्रॉनिक रेकॉर्ड निर्मिती आणि कराराची वैद्यता धारणा सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत गुन्हे (कलम 65 ते 78) सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) अ) कॉर्पोरेट इमेल गोपनीयता सविस्तर स्पष्ट करा. [10]

ब) “सुरक्षा साधने” सविस्तर स्पष्ट करा. [10]

किंवा

अ) एक्सटेन्सीबल मार्कअप लॅंग्वेज (एक्स.एम.एल.) ची व्याख्या द्या. एक्स.एम.एल. चे उपयोजन स्पष्ट करा.

ब) इंटरनेट सर्विस प्रोव्हायडरची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) [20]

अ) संगणक प्रणालीवरील हल्ले

ब) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2002 अंतर्गत दंड (कलम 43 ते 47)

क) नेटवर्क सेक्युरिटी

ड) इलेक्ट्रॉनिक सेक्युरिटी मधील आव्हाने

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2529

[Total No. of Pages : 4

[5519]-31

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to Copy Rights and Designs

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is "infringement of copyright"? Describe in detail the exceptions to the infringement of copy right.

OR

- a) State the provisions of the copyright Act, regarding compulsory licences.
- b) Describe the modes of assignment of copyright.

Q2) What is Design? Which designs are registerable under the design Act, 2000? Explain the rights of proprietor of a registered design.

OR

Who may apply for Registration as a 'Registration User' of Design? What are the conditions for registration as a registered user?

Q3) What is 'Geographical Indications'? State Infringement and its remedies as per section 20 to 24 under the Act.?

OR

State the legal provisions for registration of Geographical Indications and rights conferred by registration.

P.T.O.

Q4) Answer in brief (any two)

- a) What conditions the work should satisfy to qualify for copyright?
- b) Explain the provisions regarding infringement (Piracy) of copyrights in design.
- c) What are the objects of the Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act. 2001. (PPVFR)
- d) State the provisions regarding offences or penalties as per PPVFR Act 2001.

Q5) Write Short notes on (Any Two)

- a) Regulatory Authorities under Geographical Indications of Goods Act 1999.
- b) Cancellation of registration of Design
- c) Authorities for Administration in protection of plant varieties and farmers rights Act, 2001.
- d) Functions of copyright societies.

Total No. of Questions : 5]

P2529

[5519]-31

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to Copy Rights and Designs

(2008 Pattern) (Special Paper - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) मुद्रणाधिकाराचे उल्लंघन म्हणजे काय? मुद्रणाधिकाराच्या उल्लंघनास असणाऱ्या अपवादाचे सविस्तर वर्णन करा. [20]

किंवा

- अ) सक्तीचे परवाने देण्यासंबंधी मुद्रणाधिकार कायद्यातील तरतुदी सांगा.
ब) मुद्रणाधिकाराचे बेचनपत्र करण्याच्या पध्दतीचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) आराखडा म्हणजे काय? आराखडा कायदा, 2000 अंतर्गत कोणत्या आराखड्याची नोंदणी करता येते? नोंदणी केलेल्या आराखडा मालकाचे हक्क सांगा. [20]

किंवा

“आराखड्याचा नोंदणीकृत वापरकर्ता” या करीता कोण अर्ज करू शकतो? नोंदणीकृत वापरकर्ता म्हणून नोंदणीसाठी कोणत्या अटी आहेत?

प्रश्न 3) “भौगोलिक चिन्ह” म्हणजे काय? मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 अंतर्गत कलम क्र. 20 ते 24 प्रमाणे उल्लंघन व त्यावरील उपाय स्पष्ट करा. [20]

किंवा

“भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणी संदर्भातील कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा. आणि भौगोलिक चिन्हाच्या नोंदणीमुळे मिळणारे हक्क सांगा.

- प्रश्न 4) थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) [20]
- अ) मुद्रणाधिकारासाठी पात्र ठरण्याकरिता विषय कामकाजाने कोणत्या अटी पूर्ण करणे आवश्यक आहे ?
- ब) नोंदणी केलेल्या आराखड्याच्या उल्लंघना संदर्भात असलेल्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- क) रोपे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण, कायदा 2001 ची उद्दिष्टे सांगा.
- ड) नवीन रोपे नमुने संरक्षण आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा-2001 या कायद्यांतर्गत अपराधांचे स्वरूप किंवा शिक्षा यांचे स्पष्टीकरण करा.

- प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) [20]
- अ) मालाचे भौगोलिक चिन्ह कायदा, 1999 नुसार नियामक मंडळ
- ब) नोंदणीकृत आराखड्याची नोंद रद्द करणे
- क) रोपे नमुने आणि शेतकऱ्यांचे हक्क संरक्षण कायदा, 2001 नुसार प्रशासकीय मंडळ (प्राधिकरण)
- ड) मुद्रणाधिकार संस्थेची कार्ये

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2530

[Total No. of Pages : 4

[5519]-32

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) How is modern co-operation different from the historical one?

OR

How did co-operation develop in Great Britain in the post industrial revolution period?

Q2) What role is played by co-operation in the mixed economy?

OR

Is co-operation a sector or a system?

Q3) Explain the role of co-operation in China.

OR

Explain the role of co-operation in USA.

Q4) Why did the international co-operative Alliance (ICA) feel the need of modifying the principles of co-operation?

OR

What are the effects of globalisation on the co-operatives?

P.T.O.

Q5) Write Short notes on (Any Two)

- a) Concept of Co-operation
- b) The international co-operative Alliance (ICA)
- c) Co-operatives in sweden.
- d) Philosophy of Co-operation.

Total No. of Questions : 5]

P2530

[5519]-32

M.Com. (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

International Co-operative Movement

(2008 Pattern) (Group - F) (Special Paper - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) आधुनिक सहकार ऐतिहासिक सहकारापेक्षा कसा वेगळा आहे?

किंवा

औद्योगिक क्रांतीनंतर ग्रेट ब्रिटनमध्ये सहकाराची प्रगती कशी झाली?

प्रश्न 2) संमिश्र अर्थव्यवस्थेत सहकार कोणती भूमिका बजावत असतो?

किंवा

सहकार हे क्षेत्र आहे कि व्यवस्था?

प्रश्न 3) चीनमधील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा. अमेरिकेमधील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

अमेरिकेमधील सहकाराची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघाला सहकाराच्या तत्वांमध्ये सुधारणा करण्याची गरज का वाटली?

किंवा

जागतिकीकरणाचे सहकारावर कोणते परिणाम झालेले आहेत?

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- अ) सहकाराची संकल्पना
- ब) आंतरराष्ट्रीय सहकारी संस्था महासंघ
- क) स्वीडनमधील सहकारी संस्था
- ड) सहकाराचे तत्वज्ञान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2531

[Total No. of Pages : 4

[5519]-33

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Critically examine the financial and social responsibilities of Co-operative business. **[20]**

OR

Which parameters are used for performance evaluation of Co-operative business.

Q2) Evaluate the business policies and practices of primary Agricultural Credit Co-operative Societies. **[20]**

OR

Evaluate the business policies and practices of sugar Co-operatives.

Q3) Evaluate the progress and problems of Marketing Co-operative business. **[20]**

OR

Explain the advantages and limitations of Housing Co-operative Institutions.

Q4) Briefly explain the success story of Gokul Sahakari Dudh Sangh, Kolhapur. **[20]**

OR

Explain the role of Pravara Co-operative Institutions in the development of Pravara area.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (Any Two)

[20]

- a) Problems of Non-agricultural Credit Co-operatives
- b) Role of Co-operative Department
- c) Problems of Dairy Co-operatives.
- d) Business Policy of State Co-operative Banks.

Total No. of Questions : 5]

P2531

[5519]-36

M.Com. (Part - I) (Semester - II)

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT

Management of Co-operative Business

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) सहकारी व्यवसायाच्या वित्तीय व सामाजिक जबाबदारीचे काळजीपूर्वक व निःपक्षपातीपणे परीक्षण करा. [20]

किंवा

सहकारी व्यवसायांच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करण्यासाठी कोणते निकष वापरण्यात येतात?

प्रश्न 2) प्राथमिक कृषी सहकारी पतसंस्थांची व्यवसाय धोरणे आणि पद्धतीचे मूल्यमापन करा. [20]

किंवा

सहकारी साखर कारखान्यांची व्यवसाय धोरणे आणि पद्धतीचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) सहकारी विपणन व्यवसायाची प्रगती आणि समस्यांचे मूल्यमापन करा. [20]

किंवा

गृह सहकारी संस्थांचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) गोकुळ सहकारी दुध संघ, कोल्हापूर यांची यशोगाथा थोडक्यात स्पष्ट करा. [20]

किंवा

प्रवरा परिसराच्या (प्रवरानगर परिसर) विकासामध्ये प्रवरा सहकारी संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) बिगर कृषि पत सहकारी संस्थांच्या समस्या
- ब) सहकारी खात्याची भूमिका
- क) दुग्ध सहकारी संस्थांच्या समस्या
- ड) राज्य सहकारी बँकेची व्यवसाय धोरणे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2535

[Total No. of Pages : 4

[5519]-37

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Services Marketing (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - H)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.
- 3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Define the term 'Services Marketing'. Explain the various classifications of services. [20]

OR

What is 'Service Life Cycle'? Explain stages of service life cycle.

Q2) Explain 7P's used in marketing managers in India as on important marketing tools for boosting marketing activities. [20]

OR

Explain in detail the concept 'Service Market Segmentation'

Q3) Explain the strategic role of management of services for customer satisfaction. [20]

OR

Explain in detail concept 'Services Marketing Triangle' and 'Service Profit Chain'.

Q4) What is 'Technology Service? Explain the various processes of 'Technology Service. [20]

OR

Define the term 'E-Services'. Describe various types of E-services.

P.T.O.

Q5) Write Short notes on (Any Four)

[20]

- a) Importance of services marketing
- b) Event Management services
- c) Various Financial services
- d) Importance of 'NGo's services.
- e) Factors involved in pricing a service.
- f) Advertsing and sales promotion in service industry.

Total No. of Questions : 5]

P2535

[5519]-37

M.Com. (Semester - II)

ADVANCED MARKETING

Services Marketing (Special Paper - IV)

(2008 Pattern) (Group - H)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) 'सेवा विपणन' या संज्ञेची व्याख्या द्या. सेवांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. [20]
किंवा
'सेवांचे जीवनचक्र' म्हणजे काय? सेवांच्या जीवनचक्रातील टप्पे सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) विपणन कृतीला चालना देण्यासाठी सात 'पी' या महत्वाच्या विपणन साधनांचा भारतीय विपणन व्यवस्थापक कशा पध्दतीने वापर करतील ते स्पष्ट करा. [20]
किंवा
'सेवा विपणन विभागणी' ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) ग्राहक समाधान याची सेवा व्यवस्थापनामध्ये व्यूहरचनात्मक भूमिका स्पष्ट करा. [20]
किंवा
'सेवा विपणन निमिती' आणि 'सेवा नफा साखळी' या संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) 'तंत्रज्ञान सेवा' म्हणजे काय? तंत्रज्ञान सेवेच्या विविध प्रक्रिया स्पष्ट करा. [20]
किंवा
'ई-सेवा' (E-Services) या संकल्पनेची व्याख्या द्या. वेगवेगळ्या 'ई-सेवा' सविस्तर विषद करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) सेवा विपणनाचे महत्व
- ब) कार्यक्रम व्यवस्थापन सेवा
- क) विविध वित्तिया सेवा
- ड) अशासकिय संघटनेच्या सेवांचे महत्व (NGo's)
- इ) सेवांच्या किंमतीवर परिणाम करणारे घटक
- फ) सेवा उद्योगातील जाहिरात व विक्रयवृद्धी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2536

[Total No. of Pages : 4

[5519]-38

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

3081 : BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term Business Finance. Describe objectives and importance of Business Finance. **[20]**

OR

State need and importance of future value and present value.

Q2) What is 'strategic financial planning'? Explain steps of strategic financial planning and its objectives. **[20]**

OR

Define the term capitalisation. Explain in detail overcapitalisation and undercapitalisation.

Q3) Explain in detail the characteristics, advantages and disadvantages of equity shares. **[20]**

OR

Define 'short term financing planning'. State the sources of short term financing.

Q4) Define the term 'Debentures'. Explain characteristics and kinds of debentures. **[20]**

OR

- a) Explain preference shares advantages and disadvantages.
- b) Explain the importance of working capital.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any two)

[20]

- a) Scope of Business Finance
- b) Limitations of financial planning
- c) Advantages of short term financing
- d) Causes of over capitalisation

Total No. of Questions : 5]

P2536

[5519]-38

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

3081 : BUSINESS FINANCE

(2008 Pattern) (Compulsory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 'व्यावसायिक वित्त' म्हणजे काय? व्यावसायिक वित्ताची उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा.[20]

किंवा

भविष्यकालीन मूल्य व सध्याचे मूल्य-गरज व महत्त्व सांगा.

प्रश्न 2) व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजन म्हणजे काय? व्यूहरचनात्मक वित्तीय नियोजनाच्या पायऱ्या आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भांडवलीकरण ही संज्ञा स्पष्ट करा अधिभांडवलीकरण आणि न्यूनतम भांडवलीकरण यांचे सविस्तरपणे स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 3) सामान्य भागाचे वैशिष्ट्ये, फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अल्पकालीन वित्तपुरवठा संज्ञा स्पष्ट करा. अल्पकालीन वित्तपुरवठ्याचे स्रोत सांगा.

प्रश्न 4) कर्जरोखे म्हणजे काय? त्यांची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

अ) अग्रहक्क भागाचे फायदे आणि तोटे सांगा.

ब) खेळत्या भांडवलाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) व्यावसायिक वित्त पुरवठ्याची व्याप्ती
- ब) वित्तीय नियोजनाच्या मर्यादा
- क) अल्पकालीन वित्त पुरवठ्याचे फायदे
- ड) अधिभांडवलीकरणाची कारणे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2566

[Total No. of Pages : 2

[5519]-39
M.Com (Part - I)
RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is research design? State the steps in research design. **[20]**

OR

Define the term research. Explain the importance of research.

Q2) Explain the role of computer in research process. **[20]**

OR

State research problems in finance and investment.

Q3) What is case study? State the types of cases. **[20]**

OR

What is meant by research paper? Make an outline of research paper of any theme either from finance or business planning.

Q4) State the role of research supervisor. **[20]**

OR

Explain the significance of sample selection in research.

Q5) Write short notes. (any four) **[20]**

- a) Hypothesis.
- b) Reference library.
- c) Types of data base.
- d) Process of action research.
- e) Sources of international business information.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2566

[5519]-39
M.Com (Part - I)
RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) संशोधन आराखडा म्हणजे काय? संशोधन आराखड्यातील अवस्था विशद करा. [20]
किंवा
संशोधन या संज्ञेची व्याख्या लिहा. संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) संशोधन प्रक्रियेमध्ये संगणकाची भूमिका स्पष्ट करा. [20]
किंवा
वित्त व गुंतवणूक या मधील संशोधन समस्या विशद करा.
- प्रश्न 3) प्रकरण अभ्यास पध्दती म्हणजे काय? प्रकरण अभ्यास पध्दतीचे प्रकार स्पष्ट करा. [20]
किंवा
शोध निबंध म्हणजे काय? वित्त अथवा व्यावसायिक नियोजन यापैकी कोणत्याही एका विषयाशी संबंधित शोध निबंधासाठीचा आराखडा तयार करा.
- प्रश्न 4) संशोधन पर्यवेक्षकाची भूमिका विशद करा. [20]
किंवा
नमुना निवडीचे संशोधनामधील महत्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) गृहीतकृत्य
ब) संदर्भ वाचनालय
क) डेटा बेसचे प्रकार
ड) कृती संशोधनाची प्रक्रिया
इ) आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक माहितीचे मार्ग

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2509

[Total No. of Pages : 3

[5519]-4

M.Com (Semester - I)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Income Tax (Special Paper - II)

(2008 Pattern) (Group - A)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Read all the questions very carefully before attempting the same.*
- 4) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Answer any two of the following:

[15]

- a) State the deductions allowed from Gross Total Income U/S 80 to an Individual assessee.
- b) State the incomes chargeable to tax under the head 'Income from other sources'.
- c) How do you determine Residential Status of an individual and HUF assessee?
- d) What is the difference between Capital Expenditure and Revenue Expenditure?

Q2) Write short notes (Any three)

[15]

- a) Person
- b) Gross total Income
- c) Agriculture Income
- d) Deductions from 'Income from House Property'
- e) Perquisites

P.T.O.

Q3) From the following particulars of Mr. Vijay an accountant of Kodak Pvt. Ltd. find out his taxable Income from salary for the Assessment Year 2019-20 [16]

i) Basic Salary	Rs. 4,80,000
ii) Dearness allowance 50% of Basic Salary (part of salary)	
iii) House Rent Allowance	Rs. 24,000
iv) Helper Allowance (actual expenditure Rs.20000)	Rs. 24,000
v) Free Gas and Electricity	Rs. 4,800
vi) Hostel expenditure allowance	Rs. 10,800
(Mr. Vijay has two daughters and one son studying in school)	
vii) Free telephone at residence of Mr. Vijay	Rs. 9,000
viii) Leave travel concession (no journey undertaken)	Rs. 6,400
ix) Contribution to Recognised Provident fund by Employer	Rs. 24,000
x) He stays in a rental house at Pune by paying rent Rs. 2,500 per month	

Q4) The following is the Profit & Loss A/c for the year ended on 31st March, 2019, furnished by Mr. Amol [16]

Profit & Loss Account for the year ended 31st March, 2019

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Salary	3,20,000	By Gross Profit	8,40,000
To Rent and Taxes	1,20,000	By Commission	84,000
To Commission	32,000	By Sundry receipts	8,400
To Advertisement	30,000	By Interest on Fixed Deposits	70,000
To Reserve for Future Losses	16,000	(Personal)	
To Depreciation	40,000	By Gift from Friend	5,800
To Legal expenses on I.T. Proceeding	4,000		
To Conveyance	16,800		
To Stationary	30,400		
To Bonus	32,000		
To Contribution to Recognised Provident fund	25,000		
To Interest on Capital	26,000		
To Net Profit	3,16,000		
	10,08,200		10,08,200

Other information

- i) Depreciation allowable under income tax rule is amounted to Rs. 36,000.

- ii) Rent and Taxes includes Rs. 16,000 as property tax on residential house of Mr. Amol
- iii) Advertisement includes Rs. 24,000 as the cost of permanent signboard fixed on the premises.
- iv) sundry receipts Rs. 8,000 are in respect of recovery of personal loan given to a friend of Mr. Amol
- You are required to compute taxable income from business for the Assessment Year 2019-20 of Mr. Amol

Q5) Mr. Rajesh has occupied two houses for his residential purposes. From the following particulars determine the taxable Income from house property for the Assessment year 2019-20 **[16]**

Particulars	House I	House II
Municipal Valuation	1,00,000	1,20,000
Fair Rent	1,10,000	1,20,000
Standard Rent (As per Rent Control Act)	1,20,000	1,16,000
Municipal Taxes	10,000	10,000
Repairs	16,000	32,000
Interest on loan borrowed for construction of the house	-----	2,25,000

- Q6) a)** Mr. Abhay purchased a residential Flat on 1st June, 2017 for Rs. 30,00,000. The said Flat was Sold by him on 10th March, 2019 for Rs. 50,00,000. On 15th March, 2019 he has invested entire amount of Rs. 50,00,000 in the Capital Gain tax saving Bonds of Rural Electrification corporation Limited. Cost Inflation index for 2017-18-272 2018-19 - 280
- You are required to compute the taxable Capital Gain of Mr. Abhay for the Assessment year 2019-20 and state whether it is Short term or Long term Capital Gain. **[10]**
- b)** Mr. Hemant furnishes the following particulars of his incomes for the previous year 2018-19 **[12]**
- i) Taxable Income from Salary Rs. 4,20,000
- ii) Rent received from Let out House Property (Gross) Rs. 48,000
- iii) Dividend received from Co-operative Society Rs. 6,000
- iv) Interest on Bank term deposits Rs. 14,000
- v) Interest on Government Securities Rs. 10,000
- vi) Winning from lotteries Rs. 4,000
- vii) Long-term Capital Gain(on sale of shares) Rs. 1,60,000
- viii) Deposits under Public Providend Fund Rs. 70,000
- Compute Gross total Income and tax liability of Mr. Hemant for the Assessment year 2019-20.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2537

[Total No. of Pages : 2

[5519]-40

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
Advanced Auditing (Special Paper - V)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define 'Auditing'. Explain the basic principles governing an Audit. **[20]**

OR

Explain the techniques evaluation of Internal Control System.

Q2) Explain the Standard Setting Process followed by Auditing and Assurance Standards Boards. **[20]**

OR

Explain the Responsibilities of an Auditor regarding Verification and Valuation

Q3) Explain in detailed profit and divisible profit. **[20]**

OR

What is Corporate Governance? As an Auditor how would you verify Compliance of Corporate Governance.

Q4) Explain preliminary steps that an Auditor will go through before starting Audit of Limited Company. **[20]**

OR

What matters are to be included in the 'Auditors Report' under 'CARO 2003'?

P.T.O.

Q5) Write Short Notes. (Any Two)

[20]

- a) Vouching
- b) Flowchart
- c) Powers of Audit Committee
- d) Special Aspects in Audit of E-Commerce Transitions.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2538

[Total No. of Pages : 2

[5519]-41

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION
Specialised Auditing
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the provisions of Income Tax Act regarding Compulsory Tax Audit. **[20]**

OR

What is Internal Audit? Distinguish between Internal Control and Internal Audit

Q2) Write short Notes: (Any Two)

[20]

- a) Form 3CA and 3CB for Tax Audit Reports
- b) Purpose of Internal Audit
- c) Audit Report of Banks
- d) Audit of Local Bodies

Q3) State the special features of Audit of Co-operative Societies with special reference to Maharashtra State Co-operative Societies Act, 1960. **[20]**

OR

Describe special features of Audit of Charitable Trust.

P.T.O.

Q4) Explain the structure of financial administration in India.

[20]

OR

State objects of Government Audit and role of Comptroller and Auditor General of India

Q5) Write short notes (Any Two):

[20]

- a) Audit Programme
- b) Review of Internal Control
- c) Scrutiny of Profit & Loss items
- d) Audit of Local Bodies

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2539

[Total No. of Pages : 2

[5519]-42
M.Com (Part - II)
ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS
Cost Audit
(2008 Pattern) (Special Paper - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Each question carries 20 marks.*

Q1) Explain the term 'Cost Audit. How it is different than financial Audit? [20]

OR

What is Cost Audit Note Book? Imagine that you are appointed as Cost Auditor of a company covered by cost Audit, write minimum 10 notes which are treated as a part of Cost Audit Note Book.

Q2) Explain the provisions regarding maintenance of Cost Record as per Cost Audit Rules, 2014. [20]

OR

As a statutory Cost Audit how will you check the cost of Raw Material consumed in the product covered by Cost Audit?

Q3) Explain in detail the internal control system as regards scrap Management which cost Audit is required to review in the process of Cost Audit. [20]

OR

Explain the provisions of Cost Audit Rules, 2014 as regards application of statutory cost Audit to various sections of companies.

Q4) Write short notes (any four) [20]

- a) Social Audit
- b) Qualifications and Disqualifications of cost Auditor.
- c) Valuation of Captive Consumption for Disclosure in Cost Audit Report.
- d) Cost Accounting standards.
- e) Causes requiring reconciliation of Cost profit with financial profit.
- f) Benefits of Cost Audit.

P.T.O.

Q5) From the following information find out the employee cost for disclosure in the Cost Audit Report. **[20]**

- i) The engineering department of the company has estimated that one unit of final output will require 5 Direct Labour Hours for assembly department and 10 machine Hours for machining department.
- ii) The labour cost per Direct Labour Hour is estimated at Rs. 50, whereas the same for the machining section Rs. 76.
- iii) The stock of finished Goods on 1.4.2017 was Rs. 3000 units, Units sold during the year were 1,20,000, and the stock on 31.3.2018. was 10,000 units.
- iv) In addition to the hourly wages, employees are entitled to other benefits, the cost to the company for which is 50% of the hourly wages for Direct workers working in the Assembly Division and 60% for the employees working in the Machining Department.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2540

[Total No. of Pages : 2

[5519]-43

M.Com (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEM

Management Audit (Special Paper - VI) (Group -B)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) What is Management Audit? Distinguish between Financial Audit and Management Audit.

OR

Explain the objectives, importance and scope of Management Audit.

Q2) Explain the concept of Corporate Image. How Corporate Image and management audit are related?

OR

What is Management Audit Programme ? Explain the essentials of Management Audit Programme.

Q3) Explain the concept of Operational Audit. Explain the objectives of Operational Audit in detail.

OR

As a Management Auditor, how would you evaluate the following .

- a) Consumer services and.
- b) Corporate culture.

P.T.O.

Q4) Write short notes (any four)

- a) Critical Path Method
- b) Evaluation of Research and Development.
- c) Social Cost Benefit Analysis
- d) Corporate service audit
- e) Programme Evaluation and review Techniques
- f) Cost audit and Management Audit

Q5) Draw the network for the following activities and find critical path and total duration of project

Activity	Duration (Days)
1-2	20
1-3	25
2-3	10
2-4	12
3-4	5
4-5	10

OR

A small project is composed of 7 activities whose time estimates are listed in the table below.

Activity	Estimated Duration (in weeks)		
	Optimistic	Most likely	Pessimistic
1-2	1	1	7
1-3	1	4	7
1-4	2	2	8
2-5	1	1	1
3-5	2	5	14
4-6	2	5	8
5-6	3	6	15

Draw the project network and identify all the paths through it.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2541

[Total No. of Pages : 2

[5519]-44

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT
Entrepreneurial Behaviour (Spl. Paper - V)
(2008 Pattern) (Group - C)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is "Entrepreneur" and "Entrepreneurship"? Explain the personal qualities required for Entrepreneur. **[20]**

OR

Define the term 'Training'. Explain in detail the training models & Training components.

Q2) State and explain the development inputs imparted to Trainer Motivator. **[20]**

OR

Write a note on Achievement Motivation as related to entrepreneurship problems.

Q3) What is the importance and relevance of business opportunity. **[20]**

OR

Explain the scope for entrepreneurship in the service sector.

Q4) Explain in detail the tools & techniques used in Behavioral tests. **[20]**

OR

Explain in detail the methods of Training in Business Organisation.

Q5) Write short notes (any two) **[20]**

- a) Features of Entrepreneurship.
- b) Sources of development of achievement.
- c) Skills and qualification required for Motivator.
- d) Scope for entrepreneurship in the service sector.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2541

[5519]-44
M.Com. (Part - II) (Semester - III)
BUSINESS PRACTICES & ENVIRONMENT
Entrepreneurial Behaviour (Spl. Paper - V)
(2008 Pattern) (Group - C)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) 'उद्योजक' आणि 'उद्योजकता' म्हणजे काय? उद्योजकासाठी आवश्यक असणारे वैयक्तिक गुण स्पष्ट करा. [20]
किंवा
'प्रशिक्षण' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. प्रशिक्षण प्रारूप (Training Models) आणि प्रशिक्षणातील घटक सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) प्रेरक प्रशिक्षकाला दिले जाणारे विकास घटक सांगून स्पष्ट करा. [20]
किंवा
'उद्योजकता समस्याशी निगडीत सिद्धी प्रेरणा' यावर टिप लिहा.
- प्रश्न 3) व्यवसाय संधीचे महत्व आणि समर्पकता म्हणजे काय ते सांगा. [20]
किंवा
सेवा क्षेत्रात उद्योजकतेला काय वाव आहे ते सांगा.
- प्रश्न 4) वर्तणूक चाचणीत वापरली जाणारी साधने व तंत्रे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा
व्यवसाय संघटनेतील प्रशिक्षणाच्या पध्दती सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) उद्योजकतेची वैशिष्ट्ये.
ब) सिद्धीप्रेरणेच्या विकासाचे स्रोत.
क) प्रेरक प्रशिक्षकासाठी आवश्यक कौशल्ये आणि पात्रता.
ड) सेवा क्षेत्रात उद्योजकतेची व्याप्ती.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P5123

[Total No. of Pages : 4

[5519]-45

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is Entrepreneurship? Explain the role of Government in Entrepreneurship Development. **[20]**

OR

Explain the importance of 'Entrepreneurship Development' in India.

Q2) What is 'Project Design'? Explain the importance of 'Project design' in developing new business. **[20]**

OR

What is Project Management? Explain the important issues in Project Management.

Q3) What is 'PERT'? State the role of 'Project Evaluation Review Technique' in developing new business plan. **[20]**

OR

Explain the term 'Project Identification'. State the importance of Project Identification in developing new business.

P.T.O.

Q4) Write a detailed note on Entrepreneurship Development efforts in India. [20]

OR

What is 'Entrepreneurship within organization'? State the changes in the concept of Entrepreneurship

Q5) Write notes (any Four)

[20]

- a) Venture Capital
- b) Research & Development
- c) Project Cost control
- d) Network Analysis
- e) Creativity & Innovation
- f) Project Co-ordination & Control.

Total No. of Questions : 5]

P5123

[5519]-45

M.Com. (Semester - III)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Entrepreneurship Development Pattern

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) 'उद्योजकता' म्हणजे काय? उद्योजकता विकासातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील उद्योजकता विकासाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) प्रकल्प आराखडा म्हणजे काय? नविन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प आराखड्याचे महत्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

प्रकल्प व्यवस्थापन म्हणजे काय? प्रकल्प व्यवस्थापनातील विविध पैलू स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 'पर्ट' (PERT) म्हणजे काय? नविन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प मुल्यमापन आढावा तंत्राची भूमिका विशद करा. [20]

किंवा

प्रकल्प निवड ही संज्ञा स्पष्ट करा. नविन व्यवसाय विकासातील प्रकल्प निवडीचे महत्व सांगा.

प्रश्न 4) भारतातील उद्योजकता विकासासाठीचे प्रयत्न यावर सविस्तर टिपा लिहा. [20]

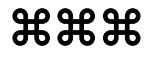
किंवा

'संघटनांतर्गत उद्योजकता' म्हणजे काय? उद्योजकता संकल्पनेतील बदल सांगा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) साहस भांडवल
- ब) संशोधन आणि विकास
- क) प्रकल्प खर्च नियंत्रण
- ड) नेटवर्क विश्लेषण
- इ) सर्जनशिलता व संशोधन
- फ) प्रकल्प समन्वय व नियंत्रण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2542

[Total No. of Pages : 2

[5519]-46

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

BUSINESS ADMINISTRATION

**303: Human Resource Management (Special Paper - V)
(2008 Pattern) (Group - D)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Human Resource Management. Explain the functions of Human Resource Management. **[20]**

OR

What is meant by Recruitment? State and explain various sources of recruitment.

Q2) Explain the need and importance of Human Resource Planning. **[20]**

OR

Describe the different methods of training.

Q3) Explain various methods and techniques of performance appraisal. **[20]**

OR

Define Merit Rating. Explain the objectives and methods of Merit Rating.

Q4) Discuss various methods of Job Evaluation. **[20]**

OR

State the steps, techniques and advantages of Job Enrichment.

Q5) Write short notes: (any four) **[20]**

- a) Voluntary Retirement scheme.
- b) Types of Benchmarking.
- c) Effects of downsizing.
- d) Benefits of outsourcing.
- e) Elements of Discharge Programme.
- f) Ethics in performance appraisal.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2542

[5519]-46

M.Com. (Part - II) (Semester - III)
BUSINESS ADMINISTRATION

303: Human Resource Management (Special Paper - V)
(2008 Pattern) (Group - D)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) मानवी संसाधन ही संकल्पना स्पष्ट करा. मानवी संसाधन व्यवस्थापनाची कार्ये स्पष्ट करा. [20]
किंवा
कर्मचारी भरती म्हणजे काय? कर्मचारी भरतीचे विविध मार्ग सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) मनुष्यबळ नियोजनाची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
प्रशिक्षणाच्या विविध पध्दती विशद करा.
- प्रश्न 3) कार्यक्षमता मुल्यांकनाच्या विविध पध्दती व तंत्रे स्पष्ट करा. [20]
किंवा
गुणवत्ता अनुसंहितेची व्याख्या करा. गुणवत्ता अनुसंहितेची उद्दिष्टे व पध्दती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) कार्य मुल्यमापनाच्या विविध पध्दतींची चर्चा करा. [20]
किंवा
कार्य संपन्नता/ संवर्धनाच्या पायऱ्या, तंत्रे व फायदे सांगा.
- प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) स्वेच्छानिवृत्ती योजना.
ब) बेंचमार्कींगचे प्रकार.
क) डाऊनसायझिंगचे परिणाम.
ड) बाह्यस्थोतीकरणाचे फायदे.
इ) कार्यमुक्ती कार्य क्रमाचे घटक.
फ) कार्यक्षमता मुल्यांकनातील नितीमुल्ये.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2544

[Total No. of Pages : 2

[5519]-48

M.Com (Part - II) (Semester - III)

COMMERICAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business (Specal Paper - V)
(2008 Pattern) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Define 'International Law'. State the modern system of International Law. [20]

OR

Explain the sources of International Law.

Q2) Explain the rights of Individuals in International Law. [20]

OR

Explain the factor proportion theories.

Q3) Explain in detail Free trade V/S protection. [20]

OR

Write a detail note on International Justice and its Jurisdiction.

Q4) What are the types of customs relating to International Law? [20]

OR

Explain the Diplomatic modes of Conflict resolution.

Q5) Write a short notes on (any two) [20]

- a) Nature of International Law.
- b) Position of Individual in International Law.
- c) Ohlin Theory.
- d) Regulation of Foreign Direct Investment (FDI) in International Trade.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2544

[5519]-48

M.Com (Part - II) (Semester - III)

COMMERICAL LAWS AND PRACTICES

Laws Relating to International Business (Specal Paper - V)

(2008 Pattern) (Group - E)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) 'आंतरराष्ट्रीय कायदा' व्याख्या द्या. आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या आधुनिक पध्दती स्पष्ट करा. [20]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्रोत (Sources) स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय कायद्यामध्ये व्यक्तिगत अधिकार कोणते ते स्पष्ट करा. [20]
किंवा
घटक प्रमाण सिध्दांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) 'मुक्त व्यापार विरूद्ध संरक्षण' सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा
आंतरराष्ट्रीय न्यायालय आणि त्याची कार्यक्षमता यावर सविस्तर टीप लिहा.
- प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या संदर्भात आंतरराष्ट्रीय परंपरा स्पष्ट करा. [20]
किंवा
समस्या निराकरणाचे (Conflict Resolution) परस्पर संबंध विषयक मार्ग स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्वरूप.
ब) आंतरराष्ट्रीय कायद्यामधील वैयक्तिक पोजिशन.
क) ओहलिन सिद्धांत.
ड) परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूकीचे आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील नियमन.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2545

[Total No. of Pages : 2

[5519]-49

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

World Trade Organisation - Norms and Practices
(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain the objectives and functions of WTO. **[20]**

OR

What do you mean by WTO? Discuss the misunderstandings about WTO.

Q2) What is WTO accession. Explain the WTO Agreement and current status of individual accessions. **[20]**

OR

Explain in detail Indian Patent Law and UR agreement.

Q3) Explain in detail Globalization and WTO. **[20]**

OR

Explain the concepts of Trade related Investment measures and Trade in counterfeit Goods.

Q4) What is Disputes? Explain the procedure of WTO dispute Settlement system. **[20]**

OR

Explain the Agreement on Anti dumping measures.

Q5) Write short notes on any two. **[20]**

- a) History of multilateral trading system of WTO.
- b) WTO and Trade Liberalization.
- c) An evolution of UR agreement.
- d) ASEAN Currency Crises.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2545

[5519]-49

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

World Trade Organisation - Norms and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे व कामकाज स्पष्ट करा. [20]
किंवा
जागतिक व्यापार संघटना म्हणजे काय? जागतिक व्यापार संघटने बाबत असलेले गैर समज स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) जागतिक व्यापार संघटने अॅक्सेशन म्हणजे काय? जागतिक व्यापार संघटनेचा करार व वैयक्तिक अॅक्सेशनची सद्यःस्थिती सांगा. [20]
किंवा
भारतीय पेटंट कायदा व उरुग्वे परिषदेतील (Uruguay Round) ठराव स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) जागतिक व्यापार संघटना व जागतिकीकरण स्पष्ट करा. [20]
किंवा
व्यापार संबंधित गुंतवणूक उपाययोजना व नकली वस्तू बाबतचा व्यापार ह्या संकल्पना विशद करा.
- प्रश्न 4) कलह म्हणजे काय? जागतिक व्यापार संघटनेच्या कलह निवारण यंत्रणेच्या कार्ये पध्दतीची चर्चा करा. [20]
किंवा
अँटी डम्पिंग बाबत केलेल्या उपाययोजनांच्या ठरावांच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) जागतिक व्यापार संघटनेअंतर्गत बहुअंगी व्यापार यंत्रणेचा इतिहास.
ब) जागतिक व्यापार संघटना आणि व्यापाराचे उदारीकरण.
क) उरुग्वे परिषदेतील ठरावाची उत्क्रांती.
ड) आशियाची चलन समस्या.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2510

[Total No. of Pages : 4

[5519]-5

M.Com. (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING

Advanced Cost Accounting and Cost Systems (Special Paper - I)
(2008 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator is allowed.

Q1) A) Fill in the blanks [5]

- i) Overhead is an aggregate of _____ and _____ and _____
- ii) In contract costing the cost unit is _____
- iii) Operating costing is a variation of _____ category of costing method.
- iv) When actual loss in a process is less than the anticipated loss, the difference between the two is considered to be _____
- v) The process of physical verification of stores throughout the year is termed as _____

B) State whether the following statements are true or false [5]

- i) The fixed overhead cost is a committed cost.
- ii) The distinction between Direct and Indirect Labour is not influenced by the use of payroll summary account.
- iii) The concept of economic batch quantity is similar to that of economic order quantity.
- iv) Batch costing is a variant of job costing.
- v) The output of one process may be transferred to another process at cost or at market price.

P.T.O.

Q2) Explain the concept of material control? Discuss the different stages involved in the purchase procedure. **[15]**

OR

Briefly describe various methods of Remuneration.

Q3) Write Short Notes. (Any 3) **[15]**

- a) Stages of product life cycle
- b) Farm Costing
- c) Merit rating
- d) Primary distribution of overheads
- e) Objectives of Inventory Control

Q4) Following particulars have been extracted from the books of Reliable Company **[20]**

Indirect materials	Rs.	Indirect Wages	Rs.
Shop No 1	12,000	Shop No 1	12,600
Shop No 2	18,000	ShopNo 2	17,700
Shop No 3	6,000	Shop No 3	16,000
Tool room	3,600	Tool room	11,100
Stores	4,800	Stores	4,500
Factory Office	1,800	Factory Office	6,600
Factory Rent	30,000		
Insurance	6,000		
Depreciation 10%	30,000		
Power	27,000		
Light and Heat	12,000		

Further information regarding the operations are given below:

Depts	Area (Sq.metre)	Book Value Of machinery Rs.	Effective H.P.	Direct Hours	Labour Cost Rs.	Machinery Hours
Production						
Shop No.1	1000	75,000	90	3,00,000	90,000	1,60,000
Shop No.2	750	1,35,000	90	3,00,000	60,000	2,40,000
Shop No.3	1,500	30,000	-	2,00,000	50,000	-
Service:						
Tool room	500	45,000	20	-	50,000	-
Stores	750	7,500	-	-	-	-
Factory Office	500	7,500	-	-	-	-

You are required to prepare an overhead analysis sheet for the departments of Reliable Co. for the year showing the basis of apportionment.

- Q5)** The following information relate to Contract no. 135. You are required to prepare the contract A/c and the contractee's A/c assuming that the amount due from the contractee was duly received: **[20]**

	Rs.
Direct materials	41,500
Direct wages	32,000
Stores issued	22,000
Loose tools	5,800
Tractor expenses:	
Running materials	5,600
Wages of drivers	7,000
Other direct charges	12,600
	6,300

The contract price was Rs 1,90,000 and the contract took 13 weeks in its completion. The value of loose tools and stores returned at the end of the period was Rs 500 and Rs 7,000 respectively. The plant was also returned at a value of Rs 32,000 after charging depreciation at 20%. The value of the tractor was Rs 42,000 and depreciation was to be charged on the contract @ 15% p.a. The administration and office expenses are to be provided at 10% on works cost.

Q6) The following figures show the cost of two processes of manufacture. The production from process II is passed to finished account. **[20]**

	Process I	Process II
	Rs.	Rs.
Direct materials	2,000	3,020
Direct wages	3,500	4,226
Production overheads	1,500	2,000

1,000 units are introduced at a cost of Rs. 5 per unit. Other information is as follows:

	Normal Loss	Actual Loss
Process I	10% of input	920 units
Process II	5% of input	870 units

The wastage realizes Rs. 3 per unit in process I and Rs. 5 per unit in process II. Prepare process accounts.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2546

[Total No. of Pages : 2

[5519]-50

M.Com (Part - II) (Semester - III)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-Operative Credit System (Special - Paper - V)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the credit. Explain the importance of Agriculture credit in India. [20]

OR

Explain different types of Agricultural Credit in India.

Q2) State the need and functions of District central Co-Operative Bank. [20]

OR

Describe in detail the structure of Credit in India.

Q3) Explain the functions of urban co-operative Bank. [20]

OR

Define the need and objective of state co-operative Bank.

Q4) Explain the functions of Regional Rural Bank. [20]

OR

Explain the problems and Prospect of Regional rural co-operative Bank.

Q5) Write short notes. (any two) [20]

- a) Limitation of Credit System.
- b) Kisan credit card
- c) Non- Agricultural Credit Societies.
- d) Importance of long term credit.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2546

[5519]-50

M.Com (Part - II) (Semester - III)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-Operative Credit System (Special Paper - V)
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) पत या संज्ञेची व्याख्या सांगा. भारतातील कृषी पतपुरवठ्याचे महत्व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतातील कृषी कर्जाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेची गरज व कार्ये प्रतिपादन करा. [20]
किंवा
भारतातील सहकारी पतपुरवठा संस्थांची रचना सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) नागरी सहकारी बँकेचे कार्ये स्पष्ट करा. [20]
किंवा
राज्य सहकारी बँकेची गरज व उद्दिष्टे प्रतिपादन करा.
- प्रश्न 4) प्रादेशिक ग्रामिण बँकेची कार्ये स्पष्ट करा. [20]
किंवा
प्रादेशिक ग्रामिण बँकेच्या समस्या व भवितव्य स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) कर्जविषयक पध्दतीच्या मर्यादा.
ब) शेतकरी पत पत्र (किसान क्रेडीट कार्ड).
क) बिगर कृषी सहकारी संस्था.
ड) दीर्घ मुदत कर्जाचे महत्व.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2547

[Total No. of Pages : 4

[5519]-51

M.Com (Part - II) (Semester - III)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-Operatives and Rural Banking System
(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Describe the eligibility criteria procedure and types of advances to priority sector schemes. **[20]**

OR

"The overdues of District Central Co-operative Bank are increasing day-by-day". Do you agree with this statement? Explain your views.

Q2) Explain the functions & progress of National Federation of Agriculture & Rural Development Banks. **[20]**

OR

Describe the objectives, organisation & management of Maharashtra State Co-op. Bank.

Q3) Critically examine the role of NABARD in agriculture refinance since 2001. **[20]**

OR

Explain in detail the role MSC Bank in co-operative movement in Maharashtra.

Q4) Explain the role of National Federation of State co-operative Banks in Co-op. Credit. **[20]**

OR

Critically examine the role of RBI in co-operative Credit.

P.T.O.

Q5) Write short notes on (any four)

[20]

- a) Nature of lending operations of co-operative Banks.
- b) Objectives of National co-operative Bank for Rural Development.
- c) Functions of Maharashtra state co-op. Bank.
- d) Historical Background of NABARD.
- e) Supervisory role of RBI in co-op. Banking.
- f) Problems of disbursement of advances to under IRDP.

Total No. of Questions : 5]

P2547

[5519]-51

M.Com (Part - II) (Semester - III)
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT
Co-Operative and Rural Banking System
(2008 Pattern) (Special Paper - VI)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) प्राधान्यक्रम क्षेत्र योजनांतर्गत दिल्या जाणाऱ्या अग्रीमांचे पात्रता निकष, प्रक्रिया आणि प्रकारांचे वर्णन करा. [20]

किंवा

“ दिवसें दिवस जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची कर्ज थकबाकी वाढत आहे” या विधानाशी आपण सहमत आहेत काय? आपली मते स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) शेती आणि ग्रामीण विकास बँकांच्या राष्ट्रीय संघाची कार्ये आणि प्रगती स्पष्ट करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची उद्दीष्टे, संघटन आणि व्यवस्थापनाचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) 2001 पासून नाबार्ड च्या शेती पुनर्वित्त पूरवण्यातील भूमिकेचे टिकात्मक परिक्षण करा. [20]

किंवा

महाराष्ट्रतील सहकारी चळवळीतील महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) सहकारी पतपूरवण्यातील राज्य सहकारी बँकांच्या राष्ट्रीय संघाची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

किंवा

सहकारी पतपूरवण्यातील भारतीय रिझर्व बँकेच्या भूमिकेचे टिकात्मक परिक्षण करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- अ) सहकारी बँकांच्या कर्ज वाटप प्रक्रियांचे स्वरूप.
- ब) ग्रामीण विकासासाठीचा राष्ट्रीय बँकेची उद्दीष्टे.
- क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेचे कार्ये.
- ड) नाबार्ड (NABARD) ची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी.
- इ) सहकारी बँक व्यवस्थेतील भारतीय रिझर्व बँकेची पर्यवेक्षणात्मक भूमिका.
- फ) एकात्मिक ग्रामीण विकास योजने अंतर्गत अग्रिमे वितरणाच्या समस्या.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2548

[Total No. of Pages : 2

[5519]-52
M.Com. - II (Semester - III)
ADVANCED BANKING AND FINANCE
Foreign Exchange
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What are the risk associated with Foreign Exchange Transactions? Explain the meaning of open position Risk.

OR

What is the post shipment finance? Elaborate on its purpose?

Q2) What is the Duty-Drawback scheme? How does its benefits the exporter in International trade.

OR

Explain in detail the structure and working of Indian Foreign Exchange Market.

Q3) What is the role of RBI in foreign Exchange Market?

OR

Trace the development of the foreign exchange market in India after 1991.

Q4) Elaborate on the FEMA - 2000 Act. What are its objectives?

OR

Explain the working of currency Futures and options market.

Q5) Write short notes (any two)

- a) EXIM BANK
- b) Swap rate
- c) NRO Account
- d) Fixed Exchange Rate
- e) Convertible Currency

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2548

[5519]-52

M.Com. - II (Semester - III)

प्रगत बँक व्यवसाय आणि वित्तपुरवठा

विदेश विनिमय

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) परकीय चलन व्यवहारांशी निगडित असलेल्या विविध जोखिमा कोणत्या? खुली स्थिती धोक्याचा अर्थ स्पष्ट करा.

किंवा

नौभरणोत्तर वित्तपुरवठा म्हणजे काय? त्याची गरज स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) शुल्क परतावा योजना म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय व्यापारात निर्यातदाराला ती कशी फायदेशीर ठरते?

किंवा

विदेशी विनिमय बाजाराची रचना आणि कार्यपध्दती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) विदेशी विनिमय बाजारातील भारतीय रिझर्व बँकेची भूमिका कोणती?

किंवा

सन 1991 नंतरच्या भारतातील विदेशी विनिमय बाजाराच्या विकासाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 4) फेमा कायदा 2000 सविस्तर स्पष्ट करा. त्याची उद्दिष्ट्ये कोणती आहेत.

किंवा

परकीय चलन फ्युचर्स आणि परकीय चलन ऑप्शन्स बाजाराची कार्यपध्दती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) आयात निर्यात बँक.
ब) आदला बदल दर
क) एन आर ओ. खाते.
ड) स्थिर विनिमय दर
इ) परिवर्तनीय चलन.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2550

[Total No. of Pages : 2

[5519]-54

M.Com (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Special Paper - V) (Group - H)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define International Marketing Discuss its importance and scope.

OR

Write a detailed explanatory note on 'Import-Export' policies.

Q2) What are the various kinds of facilities and incentives available to export business? Describe briefly.

OR

Write a detailed note on 'Export Documentation'.

Q3) Explain factors influencing pricing decisions.

OR

Explain the various stages of an export procedure.

Q4) What is meant by export financing? Explain the role played by various financial institutions in export financing.

OR

Describe in detail the functions of world Trade organisation.

Q5) Write a short notes. (any four)

- a) Role of EXIM Bank.
- b) Marine Insurance.
- c) Labelling.
- d) Export Licence.
- e) Uniform Pricing.
- f) GATT.

Total No. of Questions : 5]

P2550

[5519]-54

M.Com (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

International Marketing (Special Paper - V) (Group - H)

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय विपणनाची व्याख्या द्या. त्यांचे महत्त्व आणि व्याप्ती यावर चर्चा करा.

किंवा

‘आयात-निर्यात धोरण’ यावर सविस्तर स्पष्टीकरणात्मक टीप लिहा.

प्रश्न 2) निर्यात व्यापारासाठी उपलब्ध असणाऱ्या विविध प्रकारच्या सुविधा आणि प्रलोभणे कोणती याविषयी थोडक्यात चर्चा करा.

किंवा

‘निर्यात दस्तऐवज’ यावर सविस्तर टीपा लिहा.

प्रश्न 3) किंमत निर्णयावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

निर्यातीच्या कार्यपध्दती मधील विविध अवस्था स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) निर्यात वित्तपुरवठा म्हणजे काय? निर्यात वित्तपुरवठ्यामध्ये विविध वित्तसंस्थांनी निभावलेली भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) एक्झीम बँकेची भूमिका.
ब) सागरी विमा.
क) खुणचिंठी.
ड) निर्यात परवाना.
इ) सुमान/एकसारखी किंमत.
फ) गॅट.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P3306

[Total No. of Pages : 4

[5519]-55

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research (Group - H)

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define Marketing Research. Explain the scope and limitations of Marketing Research.

OR

Explain the implications of Marketing research on marketing mix.

Q2) What do you mean by marketing Intelligence? Explain the scope and Advantages of Marketing intelligence.

OR

Define Market Information. Explain various sources and methods of collecting market information.

Q3) a) State the characteristics of good hypothesis.

b) State the qualitative research techniques.

OR

Define Research Design. What point are to be considered while preparing Research Design. Explain.

P.T.O.

Q4) Distinguish between Industrial Market Research and Consumer Market Research.

OR

- a) Importance of Advertising Research. Explain.
- b) State the advantages & limitations of Sales Forecasting

Q5) Write Short Notes (Any Four)

- a) Research Analysis
- b) Importance of Primary Data
- c) Advantages of Web based marketing Research
- d) Retail Audit
- e) Readership Surveys
- f) Casual Research

Total No. of Questions: 5]

P3306

[5519]-55

M.Com. (Part - II) (Semester - III)

ADVANCED MARKETING

Marketing Research (Group - H)

(2008 Pattern) (Special Paper - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) विपणन संशोधनाची व्याख्या द्या. विपणन संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

विपणन मिश्रवर विपणन संशोधनाचा होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 'विपणन-चातुर्य' या संकल्पनेचा आपणास काय अर्थबोध होतो? विपणन-चातुर्याची व्याप्ती आणि फायदे स्पष्ट करा.

किंवा

बाजारपेठ माहितीची व्याख्या द्या. बाजारपेठ माहिती मिळविण्याचे विविध स्रोत आणि पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) चांगल्या गृहितकाची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) गुणात्मक संशोधन तंत्रे सांगा.

किंवा

संशोधन आराखड्याची व्याख्या द्या. संशोधन आराखडा तयार करताना कोणत्या बाबी विचारात घ्याव्या लागतात ते स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) औद्योगिक विपणन संशोधन आणि ग्राहक विपणन संशोधन यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) जाहिरात संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा
- ब) विक्री अनुमानाचे फायदे आणि मर्यादा सांगा
- क) वेब आधारित विपणन संशोधनाचे फायदे
- ड) किरकोळ अंकेक्षण
- इ) अभ्यासकिय (वाचकिय) पाहणी
- फ) प्रासंगिक संशोधन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2552

[Total No. of Pages : 4

[5519]-57
M.Com (Part - II) (Semester - IV)
ECONOMICS
Global Industrial Environment
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) What is Industrial Finance? Explain in detail need of Industrial Finance. **[20]**

OR

Review in detail industrial progress in India since 1991.

Q2) Explain in detail progress of Iron and Steel Industry in India. **[20]**

OR

What is multinational corporations? Explain advantages and disadvantages of multinational corporations.

Q3) a) Explain Internal sources of industrial finance. **[10]**

b) Write progress of information Technology in India. **[10]**

OR

a) State role of foreign capital in economics development.

b) State features of industrials labour.

Q4) What is privatization? Explain impact of privitization on Indian Industry. **[20]**

OR

Explain present problems of Indian industrial labour.

P.T.O.

Q5) Write a short notes. (any two)

[20]

- a) Industrial policy 1991.
- b) Background of liberalization.
- c) Contract labour.
- d) Direct investment.

Total No. of Questions : 5]

P2552

[5519]-57
M.Com (Part - II) (Semester - IV)
ECONOMICS
Global Industrial Environment
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या काढा.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नप्रतिका पहावी.

प्रश्न 1) औद्योगिक वित्त पूरवठा म्हणजे काय? औद्योगिक वित्त पुरवठ्याची गरज सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील 1991 पासूनच्या औद्योगिक प्रगतीचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्रश्न 2) भारतातील लोखंड आणि पोलाद उद्योगाची प्रगती सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बहुराष्ट्रीय महामंडळे म्हणजे काय? बहुराष्ट्रीय महामंडळाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) औद्योगिक वित्त पूरवठ्याचे अंतर्गत स्रोत स्पष्ट करा. [10]

ब) भारतातील माहिती तंत्रज्ञानाची प्रगती लिहा. [10]

किंवा

अ) आर्थिक विकासातील परकीय भांडवलाची भूमिका सांगा.

ब) औद्योगिक श्रमिकांची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्रश्न 4) खासगीकरण म्हणजे काय? भारतीय उद्योगावरील खासगीकरणाचा परिणाम स्पष्ट करा. [20]

किंवा

भारतातील औद्योगिक श्रमिकांच्या सध्याच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

अ) 1991 चे औद्योगिक धोरण

ब) उदारीकरणाची पार्श्वभूमी.

क) कंत्राटी कामगार

ड) प्रत्यक्ष गुंतवणूक.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2553

[Total No. of Pages : 5

[5519]-58

M.Com. (Semester - IV)

MATHEMATICS

4083: Operations Research
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Use of calculator and statistical table is allowed.
- 4) Symbols have their usual meaning.

Q1) Attempt any four of the following :

[4 × 5 = 20]

a) Solve the following L.P.P. by graphical method.

$$\text{Maximize } z = 6x_1 + 11x_2$$

$$\text{Subject to } 2x_1 + x_2 \leq 104$$

$$x_1 + 2x_2 \leq 76$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

b) Write note on :

- i) Basic solution
- ii) Non-basic solution
- iii) Unbounded solution

c) Solve the following game by using dominance principle

		Player B				
		I	II	III	IV	V
Player A	I	2	4	3	8	5
	II	5	5	2	6	7
	III	7	6	8	7	6
	IV	3	3	7	4	2

P.T.O.

d) Explain the method to solve 2×2 two person zero-sum game with saddle point.

e) Write canonical form of the following L.P.P.

$$\text{Maximize } z = 15x_1 + x_2$$

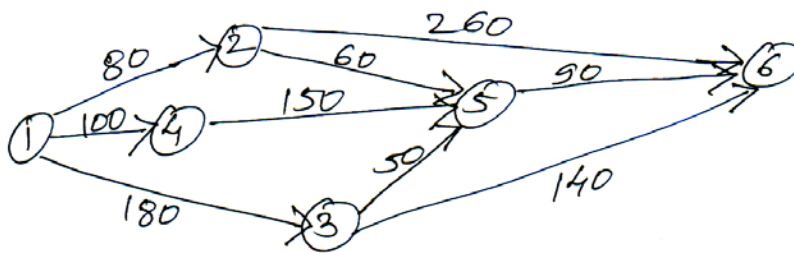
$$\text{Subject to } x_1 + 2x_2 \leq 10$$

$$2x_1 + 3x_2 = 12$$

$$x_1 + x_2 > 3$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

f) Determine the shortest route from node 1 to node 6 in the following network where the distances are shown in km.

Q2) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

a) Write notes on :

i) Value of the game

ii) Fair game

iii) Saddle point

b) Write the dual of the following L.P.P.

$$\text{Maximize } z = 5x_1 + 3x_2$$

$$\text{Subject to } x_1 + x_2 \leq 2$$

$$5x_1 + x_2 \leq 10$$

$$3x_1 + 8x_2 \leq 12$$

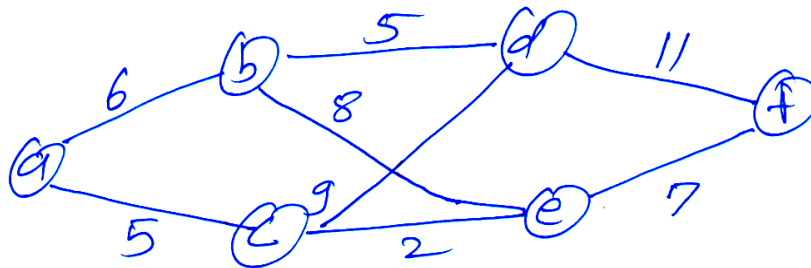
$$x_1, x_2 \geq 0$$

- c) Explain the following terms with reference to transportation problem
- i) Unbalanced T.P.
 - ii) Initial Basic feasible solution.
- d) Obtain the initial basic feasible solution of the following transportation problem by matrix minima method.

Destination → Source ↓	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄	Capacity
S ₁	<u>19</u>	<u>30</u>	<u>50</u>	<u>10</u>	7
S ₂	<u>70</u>	<u>30</u>	<u>40</u>	<u>60</u>	9
S ₃	<u>40</u>	<u>8</u>	<u>70</u>	<u>20</u>	18
Demand	5	8	7	14	

Also find the corresponding transportation cost.

- e) Find the minimum cost spanning tree for the following network V.

- f) Explain how will you obtain optimal solution to minimize transportation problem using u-V. method?

Q3) Attempt any four of the following:

[4 × 5 = 20]

- a) Write notes on :
 - i) Hurwicz criterion
 - ii) Maximax criterion
- b) Explain minimum cost capacitated network
- c) Write any four points on relationship between primal and dual problems.
- d) Draw a feasible region for the following constraints.

$$x_1 + x_2 \leq 2$$

$$2x_1 + x_2 \geq 3$$

$$x_1, x_2 \geq 0$$

e) Show that the following L.P.P. has unbounded solution.

$$\text{Maximize } z = x_1 + 2x_2 + 4x_3 + 5x_4$$

$$\text{Subject to } 2x_1 + 7x_2 - 3x_3 + x_4 \geq -14$$

$$3x_1 - 4x_2 + 5x_3 + 2x_4 \leq 3$$

$$x_1 - 5x_2 - 2x_3 + 9x_4 \leq 8$$

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

f) Determine the saddle point and optimal strategies for each player. Also find value of the game.

		Player - B			
		I	II	III	
Player -A	I	[-4	-3	0
	II		3	0	3
	III		6	-3	4
]			

Q4) Attempt any two of the following:

[2×10=20]

a) Solve the following L.P.P. by simple x method

$$\text{Max. } z = 2x_1 + 3x_2 + 7x_3$$

$$\text{Subject to } 3x_1 + 2x_2 + 4x_3 \leq 100$$

$$x_1 + 4x_2 + 2x_3 \leq 100$$

$$x_1 + x_2 + 3x_3 \leq 100$$

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

b) i) Define network. Explain what do you mean by directed and undirected network? Also explain the terms node and Arc.

ii) Give model definition of max-min networks.

Also explain maximum flow in the network.

c) Obtain an initial basic feasible solution to the following transportation problem by vogel's approximation method.

Destination →	D_1	D_2	D_3	D_4	Supply
Origine ↓					
O_1	19	30	40	20	100
O_2	29	25	35	40	250
O_3	31	33	37	30	150
Demand	90	160	200	50	

Also find the corresponding transportation cost.

Q5) Attempt any two of the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Following is the initial basic feasible solution of the transportation problem. Is the solution optimal? if not, find the optimal solution.

	D ₁	D ₂	D ₃	D ₄
O ₁	4	8	8	0
O ₂	16	24	16	0
O ₃	8	16	24	0

- b) i) Explain the terms: Slack variables,
Surplus variables,
Artificial variables.
- ii) Give model definition of max-min networks. Also explain maximum flow in the network.
- c) From the following pay -off table (of profit), determine optimal strategy using maximax, maximin and laplace criterion.

States→	A	B	C
Strategies ↓			
S ₁	7,00,000	3,00,000	1,50,000
S ₂	5,00,000	4,50,000	0
S ₃	3,00,000	3,00,000	3,00,000

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2554

[Total No. of Pages : 2

[5519]-59

M.Com (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Recent Advances in Accounting, Taxation & Auditing
(2008 Pattern) (Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is meant by Management discussion and analysis? Explain the provision in the clause 49 of listing agreement in respect of Audit Committee. [20]

OR

Define the term Corporate Governance. Discuss the framework of Corporate Governance.

Q2) Explain the different Valuation Approaches you may suggest for Valuing Intellectual Property for its inclusion in Balance Sheet. [20]

OR

What is meant by Environmental Accounting? Explain advantages and limitations of Environmental Accounting.

Q3) Explain in brief: [20]

- a) Social Audit
- b) Quality Audit

OR

What do you mean by, "Transfer pricing"? State different methods of Transfer pricing and explain the benefits and limitation of Market Price Method.

P.T.O.

Q4) Define Human Resources Accounting. Explain historical development and advantages of Human Resources Accounting. **[20]**

OR

What do you mean by Forensic Accounting? Explain its need and role. What activities are usually carried out by Forensic Accountants?

Q5) Write short notes : (any four) **[20]**

- a) Advantages of Lean Accounting
- b) Accounts of N.G.O.
- c) Accounting for Derivatives
- d) XBRL (Extensive Business Reporting Language)
- e) Accounting For Retirement benefits as per AS-15
- f) Accounting for KPO (Knowledge Process Outsourcing)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2511

[Total No. of Pages : 3

[5519]-6

M.Com (Semester - I)

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS (Special Paper - II)

Costing techniques & Responsibility Accounting

(2008 Pattern) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks. [5]

- i) _____ is a technique which predetermines the costs under specified working conditions.
- ii) The management's time is saved by reporting only the deviations from predetermined standards is called as _____.
- iii) Flexible budget recognises the difference between _____ and _____.
- iv) Uniform costing is a technique to assist _____.
- v) The performance of a revenue centre is evaluated by comparing the actual revenue with _____.

B) State whether the following statements are true or false [5]

- i) Principal budget factor is a factor controllable by the manager of the Budget Centre.
- ii) A favourable variance will arise when actual revenue is less than expected.
- iii) Standards are arrived at based on past performances.
- iv) In responsibility accounting managers are only charged with the items and responsibility over which they can exercise a significant degree of direct contract.
- v) Analysis of variances is done to determine the reasons for increase or decrease in profit.

C) Describe advantages and limitations of inter firm comparison. [10]

P.T.O.

Q2) What do you mean by 'Uniform Costing'? How is it applied in business firms? State limitations of uniform costing. **[20]**

OR

State the need of responsibility accounting. Explain different techniques of measuring divisional performance of a business firm.

Q3) Arvind Engineers Ltd, a newly established manufacturing company has an installed capacity to produce 1,00,000 units of a consumer product annually. However, its practical capacity is only 90%. The actual capacity utilisation may be substantially lower as the company is new to market and demand is uncertain. The following budget has been prepared for 90% capacity utilisation.

Particulars	Cost Per unit(Rs)
Direct materials	12
Direct Labour	8
Direct Expenses	5
Production overheads	(40% variable) = 10
Administration overheads	(100% fixed) = 5
Selling and distribution overheads	(50% variable) = 6

You are required to prepare a budget at 60%, 70% and 80% levels of capacity utilisation giving clearly the unit variable cost, unit fixed cost and the total cost under various heads at all the above levels. **[20]**

Q4) A building can be constructed by engaging a gang of workers as per details given below, for 100 working days of 8 hours each.

Standard Data.

Particulars	Skilled	Semiskilled	unskilled
No. of workers in the gang	6	8	6
Standard Rate of wages per hr.	Rs.25	Rs.20	Rs.16

Actual completion of the work however, took 104 days of 8 hours each. This includes 16 hours of stoppage due to heavy rains. The actual number of workers engaged and actual rate of wages paid are given below.

Particulars	Skilled	Semiskilled	Unskilled
No. of workers engaged.	8	6	6
Actual wage rate Per hour.	Rs.30	Rs.24	Rs.16

Calculate

- Labour cost variance
- Labour Rate variance
- Labour efficiency variance
- Labour mix variance and
- Idle time variance

[20]

Q5) A) A paint manufacturing company operates a costing system. The standard cost for one of the products of the company shows the following material standards.-

Material	Quantity	Standard price per kg.	Total (Rs)
A	40kg	75	3000
B	10kg	50	500
C	50kg	20	1000
		Total material cost per unit	4500

The standard input mix is 100 kg and the standard output of finished product is 90kg. The actual results are-

Material used

A = 2,40,000kg @ Rs. 80 per kg

B = 40,000 kg @ Rs. 52 per kg

C = 2,20,000 kg @ Rs. 21 per kg

Actual output of finished product = 4,20,000 kg, calculate material price, material mix & material yield variances. [10]

B) Explain [10]

- Revenue centre,
- Profit centre and
- Investment centre

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2555

[Total No. of Pages : 3

[5519]-60

M.Com (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED ACCOUNTING AND TAXATION

Case Studies in Advanced Accounting, Taxation and Auditing
(2008 Pattern) (Group A) (Special Paper - VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt Q. No. 1 which is compulsory and any three from the remaining.
- 2) Figures to right indicate full marks.
- 3) Use of non-programmable calculator is allowed.

Q1) State with reasons, whether the following expenses are admissible as a deduction while computing income from business or profession. [25]

- a) Rs. 7,800 as penalty and Rs. 4,000 as interest for late payment of Sales Tax charged by the Sales Tax authority.
- b) Rs.60,000 incurred by the assessee for amalgamation of Shine Co. Ltd.
- c) Expenditure of Rs.30,000 incurred by the assessee on plantations in factory premises and residential quarters of company, with a view to making atmosphere pollution free.
- d) Payment of Rs.40,000 made for acquisition of Patents Rights.
- e) Expenditure of Rs.50,000 incurred by the assessee on scientific research.

Q2) Comment on the following cases, referring necessary sections of relevant laws, case laws and any other supporting evidence and calculations, if any.[25]

- a) Mr. Sachin donated Rs. 25,00,000 to the Dharma Prachar Panchayat but ITO disallowed it from deduction under Chapter VI.
- b) An assessee is aggrieved by the order of the Assessing Officer. What are the remedies available to him under the law? Can he pursue more than one remedy simultaneously?
- c) The expenditure incurred solely for repairs and modernizing the restaurant and replacing the existing components of the building for the purpose of running of the business of a restaurant. Is it admissible revenue expenses? Comment.

P.T.O.

Q3) Discuss the following cases: [25]

- a) M/s. Sai stationery store purchases 4,000 pieces of box files at the rate of Rs. 500 per 100 file. The wholesaler offered 5% trade discount and charged 5% sales tax on net price. Transport charges were Rs. 100. Find out the purchase price per piece of the box file.
- b) PG Ltd agreed to purchase a business of a sole proprietor. For that purpose, Goodwill is to be valued at 3 years purchase of the average profits of the last 5 years.
2013-14-Rs.40,000, 2014-15- Rs.45,000, 2015-16- Rs.46,000, 2016-17-Rs.50,000, 2017-18- Rs.60,000
- c) An assessee who is aggrieved from the order passed under section 272A by the Director General. He is desirous to know the available remedies and the time limit against each under Income Tax Act 1961.

Q4) How would you value the total cost of Material from the following details as per AS-2? An enterprise ordered 26,000 Kg. of certain material at Rs. 180 per unit. The purchase price includes excise duty Rs. 10 Per Kg., in respect of which full CENVAT credit is admissible. Freight incurred amounted to Rs. 1,61,200. Normal transit loss is 4%. The enterprise actually received 24,800 Kg. and consumed 20,000 Kg. [25]

Q5) Negotiation is going on for the transfer of JK Ltd. on the basis of Balance Sheet and additional information as given below: [25]

Balance Sheet as on 31st March 2018

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Paid up Capital (30,000 Shares of Rs.10 each fully paid)	3,00,000	Goodwill at cost	30,000
Capital Reserve	60,000	Land and Building	1,75,000
Sundry Creditors	71,000	Plant & Machinery	90,000
Provision for Taxation	55,000	Stock at cost	1,15,000
Profit & Loss Account	26,000	Book debts	98,000
		Less: R.D.D.	3,000
		Cash at Bank	7,000
	5,12,000		5,12,000

Rate of income tax may be taken at 50%. Adequate provision has been made for Income Tax and Depreciation. The average rate of dividend declared by the company for the past five years was 15%. The reasonable return on capital invested in the class of business done by the company 12%. You are asked to value the Goodwill as per Super Profit Method of JK Ltd. on the basis of three years purchase.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2556

[Total No. of Pages : 2

[5519]-61

M.Com (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED COST ACCOUNTING AND COST SYSTEMS

Recent Advances in Cost Accounting and Cost Systems

(2008 Pattern) (Special Paper - VII) (Group - B)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Explain the following terms as described by cost Accounting standard Board (CASB) (Any five) **[10]**

- i) Abnormal and non-recurring cost
- ii) Production overheads
- iii) Quality control cost.
- iv) Cost Centre.
- v) Contract cost.
- vi) Finance cost.
- vii) Direct Material cost.
- viii) Imputed cost.

b) Write short notes on the following as per CAS (Any two) **[10]**

- i) Primary assignment of overheads.
- ii) Disclosures in cost statement.
- iii) Joint product and by products.
- iv) Treatment of Scrap and waste.

Q2) Explain the meaning and objectives of VAT Audit. **[20]**

OR

What do you mean by VAT Audit? Describe the scope and procedure of conducting VAT Audit.

P.T.O.

Q3) Define Productivity Audit. Explain problems of Productivity audit and means to overcome the problems. [20]

Q4) a) Write a note on principles of measurement of CAS - 5 (five) [10]

b) Write a note on direct expenses of CAS - 10 [10]

Q5) Write short notes : (any two) [20]

a) Origin and meaning of sigma levels.

b) DMAIC and DMADV.

c) Benefits of Enterprise Resource Planning.

d) Scope of Excise Audit.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P4811

[Total No. of Pages : 4

[5519]-62

M.Com.

ADVANCED COST ACCOUNTING & COST SYSTEMS

Case Studies in Cost Accounting

(2008 Pattern) (Special Paper-VIII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any four questions.*
- 2) All questions are carrying equal marks.*

Q1) A factory is monthly working at 50% capacity and produces 10000 units at a cost of Rs. 180 per units as per details below:

		Amount Rs.
Materials	=	100
Labour	=	30
Factory overhead	=	30 (Rs. 12 Fixed)
Administrative overhead	=	20 (Rs. 10 Fixed)
Total		180

The current selling price is Rs. 200 per unit. At 60% working, materials cost per unit increase by 2% and selling prices p.a. falls by 2%.

At 80% working, materials cost per unit increases by 5% and selling prices per unit falls by 5%. Estimate profit of the factory at 60% and 80% working and offer your comments.

P.T.O.

Q2) A company manufactures and markets three products A, B, C. All the three products are made from the same set of machines. Production is limited by machine capacity.

From data given below, indicate priorities for products A, B and C with a view to maximize profits.

	Product-A	Product-B	Product-C
	Rs.	Rs.	Rs.
Raw materials cost per unit	2.25	3.25	4.25
Direct labour cost per unit	0.50	0.50	0.50
Other variables cost per unit	0.30	0.45	0.71
Selling price cost per unit	5.00	6.00	7.00
Standard machine time required in minutes	39	20	28

In the following year, the company faces extreme shortage of raw materials. It is noted that 3 kg, 4 kg and 5kg of raw materials are required to produce one unit of A, B and C respectively.

How would product priorities change?

Q3) Following quotation is received from a supplier in respect of Material-X:

	Rate per kg. (Rs.)	
Lot price	100 kg	5.00
	500 kg	4.50
	1000 kg	4.00

Trade discount 20% and cash discount 5% are allowed if payment is made within 15 days. One container is required for every 100 kg of the material and containers are charged at Rs. 10 each but credited Rs. 9 if returned within 3 months.

Transport charges per order (Rs.) 50

Storage charges (Rs.) 15

Calculate the material cost for 500 kg and per kg of the material when the purchaser decides to purchase 500 kg of the material.

Q4) The management of ABC Limited is worried about the increasing labour turnover in the factory and before analysing the causes and taking remedial steps, they want to have an idea of the profit foregone as a result of labour turnover during the last year.

Last year sales amounted to Rs. 8303300 and P/V Ratio was 20%. The total numbers of actual hours worked by the direct labour force were 445000. As a result of the delays by the Personnel Department in filling vacancies due to labour turnover, 100000 potentially productive hours were lost. The actual direct labour hours included 30000 hours attributable to training new recruits, out of which half of the hours were unproductive.

The cost incurred consequent on labour turnover revealed on analysis, the following:

Settlement cost due to leaving	:	Rs. 43820
Recruitment costs	:	Rs. 26740
Selection costs	:	Rs. 12750
Training costs	:	Rs. 30490

Assuming that the potential production lost as a consequence labour turnover could have been sold at prevailing prices, find the profit foregone last year on account of labour turnover.

Q5) A company which sells four products, some of them unprofitable, proposes to discontinue the sales of one of them. The following information is available regarding its income, costs and activity for the year 2019:

Particulars	Product			
	A	B	C	D
Sales	Rs. 300000	Rs. 500000	Rs. 250000	Rs. 450000
Cost of sales at purchase price	Rs. 200000	Rs. 450000	Rs. 210000	Rs. 225000
Area of storage (sq. m.)	50000	40000	80000	30000
Number of parcels sent	100000	150000	75000	175000
Number of invoices sent	80000	140000	60000	120000

Its overhead costs and bases of apportionment are:

Fixed costs	Amount Rs.	Basis of apportionment to products
Rent and insurance	30000	Sq. metre
Depreciation	10000	Parcel
Salesmen's salaries and expenses	60000	Sales volume
Administrative wages and salaries	50000	No. of invoices

Variable costs

Packing wages and materials	20 paise per parcel
Commission	4% of sales
Stationery	10 paise per invoice

You are required to:

- a) Prepare a profit and loss statement showing percentage of profit or loss to sales for each product; and
- b) Compare the profit if the company discontinues sale of Product-B, with the profit if it discontinues Product-C.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2558

[Total No. of Pages : 9

[5519]-64

M.Com (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

**Case Studies in Business Practices And Environment
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory from Part - I.*
- 2) *Attempt any Three cases from Part - II.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) What is Case study? Describe the various approaches in case study method. **[15]**

OR

"Case Study method is one of the most effective modern methods of Management education". Justify the statement.

Q2) Explain the steps involved in the analysis of different cases. **[10]**

OR

State the important limitations of case study method.

PART - II

(Case Study)

Case No. 1 : The production of Fastmen Limited, Pune has been continuously declining for the last 3 years. The management is expecting a new bulk order to supply the goods overseas. In order to cope up with the order, the management wants to increase the production capacity. According to the production manager, the existing plant needs to be replaced with the highly automatic machineries which would help in attaining the desired level of output. After a deep study of all the relevant factors the management has replaced the old plant with a new one supplied by Honest Suppliers Limited from Mumbai. The investment in the new machine is expected to result in substantial increase in the production and decrease in the production cost.

P.T.O.

However, after having put the machine into operations it was found that the existing machine is not working with the desired efficiency. The production level instead of increasing has significantly decreased and added to the cost of production.

The extensive examination of the operations of the machinery made by the supplier of the machine has proved that there is nothing wrong with the machines or with its operations. In the discussion with the production manager and a few of the workmen it was observed that the same material used earlier is being used for the new machines, however, it was suggested by the shop floor workmen that a better quality of material would reduce the wastages and late stage rejection of the production. Further, the management of Fastmen Limited realised that the morale and motivation of the workmen need to be improved by allowing better incentives. Further, the Production Planning Departmental Head has suggested that the new scheduling system needs to be reviewed. Further, according to him the workmen needs to be given some training to use the new machine.

You are required to

- a) Analyse facts of the case in detail.
- b) Do you think that the decision as to the installation of the new machine is wrong?
- c) Advise the management in increasing the productivity of the new plant.
- d) What measures could be suggested to gain positive response from the workmen as well as the other support staff of the organisation.

[25]

Case No. 2: Supremo Manufacturers Private Limited is a Pune based Company having its branches at different places in Maharashtra. It manufactures three different types of electronic products required for the industrial operations. The production is completed through the different processes to be followed in the specific sequence. Every workman is required to concentrate on the particular type of work assigned to him on the assembly line. The work assigned is of repetitive type and needs some skills to complete the work.

The style of management is authoritarian. Whatever the communication takes place it is only one sided, That is from top to bottom. The workmen are trying to meet the targets under tremendous pressure. They are not happy with the style and approach of the management towards the workmen. In short the morale of the workmen is almost at the bottom level which inevitably has affected the production level resulting in delay in executing the orders.

The employees are not given any scope in the management or any kind of decision making process. Even the supervisors' legitimate suggestions are also ignored by the management.

During the last few months the rejection and return from the customer has also been increased resulting in unnecessary loss to the company.

Recently the management has started facing the problem of labour absenteeism and labour turnover. The management is frustrated due to continuous falling in the production level, delay in executing the orders so also the complaints and rejections from the customers. This has enhanced the rift between the management and the workmen.

The management has been in dilemma as to considering the current status of the production, whether to accept the order or not. If the order is accepted, that would be a great achievement for the company.

The management has received a proposal for acquisition of the firm. A few of the Board members are of the opinion to sell the entire company and turn in to some new business opportunities.

You required to:

[25]

- a) Analyse the facts of the case.
- b) Advise the management in overcoming the problems being faced and gain the better growth of the organisation.
- c) Should the export order be accepted? Give justification.
- d) Do you think that the company should be sold and try for the business opportunities.

Case No. 3: Netcom limited is a subsidiary company of a large industrial company was not doing well. The directors of the company as well as of the holding company were not happy with the status of the company. However, instead of reaching to the constructive solutions everybody was playing blame game and trying to prove how someone else and not he is responsible for the situation.

A group of directors of Netcom limited, honestly wanted to ensure survival of the company, appointed M/s Superlab Management Consultant, to look in to the matter and help the company to come out of the problem. The Advisors have found that the real problem is lying with the management of the parent company. It was found that many a times the required guidelines either were not given or were given in the wrong direction. Similarly, it was indicated by the consultant that the management of the subsidiary company were also responsible for the situation due to delay in decision making and unduly depending upon the directions of the parent company.

The Board of Directors of the subsidiary company started thinking on the issue seriously and it was decided to take the matter with the parent company. The response of the parent company was negative and highly depressing. It was suggested that the company may be wound up or the management of the company may be handed over to another group of management. This has resulted in the considerable amount of set-back causing frustration to the management. The brain storming session of the core group of management which was not in majority, has decided to overcome the situation by following the measures suggested by M/s Superlab Management Consultant.

You are required to-

- a) Analyse the case in detail.
- b) What could be the probable reasons for the negative response of the management of the parent company?
- c) How the honest core group of management should deal with the parent company. [25]

Case No.4: Maxwell Company has been functioning as a cohesive and effective unit. The workmen were required to work hard as well as they were given enough leisure time. The workmen were given liberty in the working as well as operations of the company. Everyone was happy and their morale was also high.

However, due to promotion the existing departmental head was replaced by a new supervisor. The workmen were highly dissatisfied with the new boss. The new departmental head has very strong ideas about the type of environment to be made available to the workmen. According to one of the workmen, the style of the new boss is resembling to a full scale military operation. The employees were given strict warning about the discipline and course of action during the working hours. The occasional gathering during the office hours were stopped. In fact the workmen were not allowed to speak even with the co-workers during the working hours. The bottom line has been the productivity first and the workmen and their facilities last.

Grass root employees as well as supervisory staff were upset about the changes in the structure and their dissatisfaction started reflecting in the performance, efficiency and productivity. The decrease in the productivity has resulted in the severe anger of the new departmental head who has started taking strict actions against the employees even for minor mistakes. The frustration and anger is now beginning to come to a boiling point leading to agitation against the head. The unrest among the workmen and the new departmental head is noticed by the top level management also.

You are required to

- a) Analyse facts of the case.
- b) Comment on the style of management of the new departmental Head
- c) The reasons and legitimacy in the agitation of the workmen.
- d) Give your suggestions to overcome the problem. [25]

Total No. of Questions : 6]

P2558

[5519]-64

M.Com (Semester - IV)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT

Case Studies in Business Practices And Environment

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) भाग I मधील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) भाग - II मधील कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी म्हणजे काय? केस स्टडी मधील विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा. [15]

किंवा

“केस स्टडी” ही मनेजमेंट एज्युकेशन च्या आधुनिक पध्दतीमधील एक परिणामकारक पध्दत आहे” वरील वाक्य स्पष्ट करा आणि ते योग्य कसे आहे ते पटवून द्या.

प्रश्न 2) विविध केसेच्या विश्लेषणातील विविध टप्पे स्पष्ट करा. [20]

किंवा

केस स्टडी ' पध्दतीच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

भाग - II

केस नं:1 मागील तीन वर्षांच्या कालावधीमध्ये फास्टमेन मर्यादीत या कंपनीचे उत्पादन घटत आलेले आहे. परदेशामध्ये पुरवठा करण्यासाठी एक मोठी ऑर्डर मिळण्याची शक्यता आहे. या आदेशाची पूर्तता करण्यासाठी व्यवस्थापनाला उत्पादन क्षमता वाढवायची आहे. उत्पादन व्यवस्थापकाच्या मते सध्याची मशिन बदलून नवीन आधुनिक मशिनरी बसविणे गरजेचे आहे. अनेक संबंधित घटकांचा सखोल विचार करून व्यवस्थपनाने ऑनरेण्ट सप्लायर्स लिमिटेड, मुंबई यांचेकडून नवीन मशिन घ्यायचे ठरविले आहे. नविन मशिन मधील गुंतवणूकमुळे उत्पादनात वाढ होऊन उत्पादन खर्चात घट होण्याचे अपेक्षा आहे.

माल नवीन मशिनरी बसवल्यानंतर असे लक्षात आले की, नवीन मशिन अपेक्षित क्षमतेने काम करत नाही. उत्पादन वाढण्याऐवजी कमीच झाले आहे आणि उत्पादन खर्च मात्र वाढला आहे. मशिनच्या विक्रेत्याने केलेल्या सखोल अशा तपासणी नंतर असे सिध्द केले की, मशिन मध्ये काहीही दोष नाही. उत्पादन व्यवस्थापक आणि काही कामगाराबरोबर केलेल्या चर्चेनंतर असे

लक्षात आले की जुन्या मशिनसाठी वापरले जाणारा कच्चा मालाच नवीन मशिनसाठी वापरला जात आहे. मात्र शॉप-फ्लोअर वरच्या कामगारांनी असे सूचविले की, भांगाचा दर्जाच्या कच्चा मालामुळे मालाची खराबी आणि ग्राहकांकडून माल नाकारणे कमी होऊ शकेल. तसेच फास्टमेन च्या व्यवस्थापनाच्या असे लक्षात आले की, कामगारांच्या प्रेरणा आणि नितीर्धैर्य या मध्ये, चांगले फायदे देऊन सुधारणा करता येईल. तसेच Production Planning Departmental Head च्या मतानुसार नवीन कार्यक्रम पत्रिकेच्या अभ्यास करणे, गरजेचे आहे तसेच त्याच्यामते कामगारांना नवीन मशिन वापरण्यासाठी प्रशिक्षण देणे गरजेचे आहे.

- अ) या केसचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- ब) नवीन मशिन बसविण्याच्या निर्णय चुकीचा आहे असे आपणांस वाटते काय ?
- क) नवीन मशिनरीची उत्पादकता वाढविण्यासाठी व्यवस्थापनाला मार्गदर्शन करा.
- ड) कामगार आणि इतर कर्मचाऱ्यांकडून प्रतिसाद मिळविण्यासाठी आपण कोणते उपाय सूचवाल ?

[25]

केस नं 2: सुप्रियो मॅन्युफॅक्चरर्स प्राईव्हेट लिमिटेड ही पुण्यातील कंपनी असून तिच्या शाखा महाराष्ट्रा मध्ये आहेत औद्योगिक उपयोगासाठी लागणाऱ्या तीन इलेक्ट्रॉनिक वस्तुचे उत्पादन ही कंपनी करते. उत्पादन हे विविध प्रक्रिये मधुन पूर्ण होते. प्रत्येक कामगाराला असेम्ब्ली लाईनवर विशिष्ट प्रकारचे काम दिलेले असते आणि त्याने त्याच्यावरच लक्ष केंद्रित करणे गरजेचे असते. दिलेले काम हे परत परत करावे लागणारे असून विशिष्ट कौशल्य लागते.

व्यवस्थापन हे हुकमशाही पध्दतीचे आहे. जो काही संवाद होतो तो एकतर्फीय असतो म्हणजे उच्च पातळी पडून खालच्या पातळीकडे कामगार हे त्यांचे ध्येय गाठण्यासाठी अतिशय दबावाखाली काम करित आहेत. ते व्यवस्थापनाच्या दृष्टीकोन आणि पध्दती या बाबतीत समाधानी नाहीत. थोडक्यात कामगारांची नितीर्धैर्याची पातळी अत्यंत खालावलेली आहे. ज्यामुळे उत्पादनाची पातळी घटत असून ग्राहकांचे आदेशपूर्ती सुध्या होऊ शकत नाही.

कामगारांना व्यवस्थापनामध्ये किंवा निर्णय प्रक्रियेमध्ये कोणताही सहभाग दिला जात नाही. व्यवस्थापकांची काही उपयुक्त सुचना सुध्दा व्यवस्थापन लक्षात घेत नाही. मागच्या काही महिन्यामध्ये ग्राहकांकडून मालाला नकार आणि माल परत पाठविण्यामध्ये वाढ झाली आहे. नजीकच्या काळामध्ये गैरहजेरी आणि नोकरी बदल यज्ञमध्येही मोठ्या प्रमाणात वाढ झाली आहे. व्यवस्थापन हो घटली उत्पादन पातळी मोठ्या प्रमाणावर मालांच्या नकार आणि माल परत पाठविणे यामुळे निराश झालेले आहे. यामुळे व्यवस्थापन आणि कामगार यांच्या मध्ये एक प्रकारे तरी निर्माण झाली आहे.

व्यवस्थापनाला डाक निर्यातीसाठी एक मोठा आदेश प्राप्त झालेल्या आहे. हा आदेश स्वीकारावा की नाही असा मोठा पेच व्यवस्थापनापुढे आहे. जर हा आदेश स्वीकारला तर ती कंपनीच्या दृष्टीने मोठी प्रगती असणार आहे. व्यवस्थापनाला त्यांची कंपनी खरेदी करण्याविषयी एक प्रस्ताव प्राप्त झालेल्या आहे. काही संचालकांच्या मते ही कंपनी विकून व्यवसायाच्या नवीन संधी शोधाय्यात.

- अ) वरील केसचे विश्लेषण करा.
- ब) व्यवस्थापनाला सदरची समस्या सोडवून चांगल्या सुधारणेसाठी उपाय योजना सूचवा.
- क) निर्यातीचा आदेश स्वीकारावा काय ? आपल्या निर्यातीचे समर्थन करा.
- ड) ही कंपनी विकून नवीन व्यवसायाच्या संधी पडताळून पहाव्या काय ?

[25]

केस.न. 3: नेटकॉम लिमिटेड' ही एका मोठ्या औद्योगिक कंपनीची दुय्यम कंपनी आहे. आणि सध्या ती चांगले काम करित नाही या कंपनीच्या तसेच प्रमुख कंपनीचे संचालक मंडळ सद्यस्थिती बदल समाधानी नाही तथापी या समस्येवर उपाय शोधण्याऐवजी प्रत्येक जण मी नाही पण इतरच कसे या साठी जबाबदार आहेत हेच दाखवण्याचा प्रयत्न करित होते. नेटकॉम कंपनीच्या एक संचालकांचा समुह ज्यांना ही कंपनी वाचवण्यासाठी प्रयत्न करावयाचे आहेत (M/S superlab Management Consultant) यांची या समस्येवर उपाय शोधण्यासाठी नेमणूक करतो. सल्लागारांच्या मते मुळ समस्या म्हणजे प्रमुख कंपनीचे व्यवस्थापनाचा दृष्टीकोन आहे. असे लक्षात आले की आवश्यक ते मार्गदर्शन दिलेले नाही किंवा दिले. तसेच सल्लागारांनी असेही सांगितले की दुय्यम कंपनीचे संचालक नको तेवढे प्रमुख कंपनीच्या मार्गदर्शनावर अवलंबून रहातात आणि निर्णय घ्यायला विलंब लावतात.

दुय्यम कंपनीचे संचालक मंडळ यावर गंभीरपणे विचार करून असे ठरवले की ही समस्या प्रमुखकंपनी पुढे माडावयाची प्रमुख कंपनीचा प्रतिसाद हा अत्यंत निराशाजनक आणि नकारात्मक होता. त्यांचा मते दुय्यम कंपनी बंद करावी किंवा तिचे व्यवस्थापन दुसऱ्याला सोपवावे. यामुळे व्यवस्थापनाला मोठा धक्का बसून निराशाजनक वातावरण निर्माण झाले. एक संचालकांच्या समुहाने सादर अत्यंत गांभिर्याने विचार करून (M/S superlab Management Consultant) यांनी सांगितलेले उपाय अंमलात आणून या समस्येवर मात करावयाचे ठरविले.

- अ) वरील केसचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- ब) प्रमुख कंपनीचा व्यवस्थापनाचा नकारात्मक प्रतिसाद असण्याची संभाव्य कारणे काय असावीत ?
- क) संचालकांचा समुहाने प्रमुख कंपनीबरोबर कशा पध्दतीने व्यवहार करावेत ? [25]

केस. न. 4: मॅक्सवेल कंपनी ही अत्यंत परिणामकारक आणि संलग्नपणे काम करणारी अशी कंपनी आहे. कामगारांना खूप काम करायला लावले जायचे पण त्यास बरोबर त्यांना आरामाचा वेळ सुध्दा दिला. जायचा. कामगारांना त्यांच्या कामकाजामध्ये पूर्ण स्वातंत्र्य दिलेले होते. प्रत्येक कामगार हा समाधानी होता आणि त्यांचे नितीर्धैर्य सुध्दा खूप उच्च होते. तथापि, सध्याच्या विभाग प्रमुखाला मिळालेल्या बढतीमुळे त्याच्याऐवजी नवीन विभाग प्रमुख आला. नवीन अधिकाऱ्यामुळे सर्वच कामगार अत्यंत असमाधानी होते. नवीन व्यवस्थापकाच्या कामगारांना दिल्या जाणाऱ्या परिस्थितीविषय खूपच जहाल अशा कल्पना होत्या एका कामगाराच्या मते त्यांची काम करण्याची पध्दती ही थेट सैनिक दलासारखी होती. कामाच्या वेळे मधील कामकाजाची पध्दती आणि एकुणच शिस्त याबद्दल कामगारांना कडक ताकीद दिली होती. कामकाजाच्या वेळेमधील कामगारांच्या अनौपचारिक भेटी थांबाविण्यात आल्या कामाच्या वेळेत कामगारांना त्यांचा सहकाऱ्या बरोबर बोलण्याची देखील मुभा नव्हती थोडक्यात त्यांच्यामते उत्पादकता प्रथम आणि कामगार किंवा त्याचा सोयी सवलती सगळ्यात शेवटी असे होते.

कामगार आणि पर्यवेक्षण करणारे कर्मचारी सुध्दा या प्रकाराने अत्यंत व्यथित झाले होते. आणि त्याचा परिणाम त्यांच्या कार्यक्षमतेवर आणि उत्पादकतेवर होऊ लागला. उत्पादकतेमधील

घटी मुळे नवीन विभागीय अधिकाऱ्यांच्या रागाला पारावार रहिला नाही आणि अगदी शुल्लक चूकीसाठी कडक शिक्षा द्यायला सुरवात केली. नविन अधिकाऱ्याबदलची नाराजी आणि राग अत्युच्च पातळीवर पोचला व ज्यामुळे त्यांच्या विरूद्ध कामगारांनी आंदोलन सुरू केले. वरीष्ठ व्यवस्थापनाच्या सुध्दा कामगार आणि नवीन अधिकारी यांच्यामधील दुफळी लक्षात आली.

- अ) वरील केसचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- ब) नवीन विभागीय अधिकाऱ्यांच्या व्यवस्थापन पध्दतीवर टिप्पणी करा.
- क) कामगारांच्या आंदोलनाची कारणे आणि त्यातील सार्थकता स्पष्ट करा.
- ड) वरील समस्या दूर करण्यासाठी उपाययोजना सूचवा.

[25]

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2560

[Total No. of Pages : 6

[5519]-66

M.Com. (Semester - IV)

BUSINESS ADMINISTRATION

Case Studies in Business Administration

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - D)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory from Part - I.*
- 2) *Solve any Three cases from Part - II.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) State & explain various objectives & limitations of the case study method.[15]

OR

Explain the approaches to case study method.

Q2) Explain the benefits of case study method.

[10]

OR

Explain the steps involved in solving the case study.

PART - II

Attempt any three questions (cases) from question no. 3,4,5, & 6.

Q3) Ram Gade has just completed B.E. (Civil) from one of the engineering colleges. He belongs from a place called Rahuri, some 40 kms North of Ahmednagar. His father owns over 70 acres of land. He has been cultivating sugarcane and supplying it to a near by sugar co-operative factory. While in his final year of engineering, Ram attended a two day workshop on 'Horticulture Opportunities' organised by the local chamber of commerce. One of the speakers was an expert from Israel. The workshop gave lot of information on the markets, cultivation and how to go about it. This included information on vegetables, fruits and flowers.

Ram was much impressed about the prospects for 'strawberry cultivation'. What further appealed to him was the excellent export opportunities in Europe, Gulf and the far east. The project could be set up anywhere and promised a return in excess of Rs. 2,00,0000 per acre.

P.T.O.

The technical expertise and the strains of California variety of strawberry are locally available. The financial institutions are offering schemes to setup projects on agro-based industries. Ram has decided to become an entrepreneur and a farmer to start strawberry cultivation in 7 acre farm at Rahuri.

Questions:

- a) Analyse the case in detail
- b) Discuss how Ram should go about setting this project.
- c) What are the likely threats and opportunities of this project?

[25]

Q4) Leo Medical Diagnostic and Research center has patented its new invention of poly fiber cardiovascular valve. The product developed is a novel one and can be manufactured at a very low cost. The utility and life of the product in laboratory testing was found to be more than the life expectancy of patients. The product could enhance the life the patient by at least five years. Considering all these factors Leo Medical Diagnostic and Research center chose to set a unit to manufacture the product. However the company has dilemma. As the product is new and requires the acceptance of medical community, it is considering appointing a promotion and sales co-ordinator to manage the promotional and communication efforts of the firm.

Questions:

- a) Do you think the number of units of a product to be manufactured is a random number? Explain your reasoning.
- b) How does one determine the number of units of a product to be manufactured in an organisation?
- c) What are the elements you would take into consideration for forecasting the production and sales requirements of the product developed by Leo Medical center?
- d) How would you go about planning and organising the manufacturing and selling efforts of the organisation?

[25]

Q5) For several months, the supervisors of a large corporation have been very dissatisfied with the new division head. Before the arrival of the new division head, the department had functioned as a cohesive effective unit combining hard work with equal amount of leisure. The new division head has very strong ideas about the type of environment his employees should have. As one supervisor puts it, it resembles a full scale military operation. No longer are employees allowed to place personal belonging, on the walls of their offices or have occasional informal gathering during office hours. The bottom line has become productivity first, with the employees feelings being considered as an after thought. Grassroot employees as well as supervisory personal are

very upset about the changes in structure and their dissatisfaction is beginning to show up in their performances. Because of the decreased productivity levels, the supervisors have been informed that if they do not shape up their subordinates "the axe will fall on several hands" The frustration and anger is now beginning to come to a full boil and the supervisors have decided to meet to discuss the situation.

Questions:

- a) Identify the leadership style of the division Head from the angle of Managerial Grid.
- b) From the view point of Theory X and Y. What assumptions did the new Head make about the way in which people were more effectively? [25]

Q6) Ratna Manufacturing is medium size manufacturing firm making welding equipment, electric motors and generators. The plant design is a typical assembly line layout various components are added to the items as it moves down a conveyor line until the completed produce is assembled. Each worker is assigned to work station along the assembly line and performs a specific task on the item at his station. The tasks are repetitive with the little & flexibility for the employee.

The manufacturing facility itself is too large noisy and poorly ventilated & hot in summer and cold in winter There is a little interaction among the employees and supervisors during the day. The management style is authoritarian. There is no employee union, neither their representation in the management. Product quality is a business problem from last few years. Return from customers and complaints are many. Productivity of workers is very low & below standard. Absenteeism is high. The plant was recently purchased by an established group as the owner was of the opinion that it is good decision to sell out the plant. [25]

Questions:

- a) Analyse the case.
- b) As a incharge of Business who would you justify the decision of sell of plant.
- c) If it would not have been sold, what measures you would have suggest for improvement in working of plant.

Total No. of Questions : 6]

P2560

[5519]-66
M.Com (Semester - IV)
BUSINESS ADMINISTRATION
Case Studies in Business Administration
(2008 Pattern) (Special - VIII) (Group - D)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) भाग - 1 मधील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) भाग - 2 मधील कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी पध्दतीचे विविध उद्देश व मर्यादा सांगून स्पष्ट करा. [15]

किंवा

समस्या अभ्यास पध्दतीचे विविध दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) केस स्टडी पध्दतीचे फायदे स्पष्ट करा. [10]

किंवा

केस स्टडी सोडविताना त्यामध्ये समाविष्ट असणाऱ्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

भाग - II

खाली दिलेल्या प्रश्न (केस) क्र 3,4,5,6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न (केसेस) सोडवा.

प्रश्न 3) एका अभियांत्रिकी महाविद्यालया मधून राम गोड याला नुकतीच स्थापत्य शास्त्राची पदकी मिळाली हाती. अमदहानगरच्या अत्तरेले 40 कि.मी. वर असलेल्या राहूरी या गावातून तो आला होता. त्याच्या वडीलांची येथे 70 एकर शेती होती यावर ते ऊसाचे उत्पादन करायचे आणि नजिकच्या सहकारी साखर कारखान्याला पुरवठा करायचे.

अभियांत्रिकीच्या शेवटच्या वर्षाला असताना राम गाडे एक दोन दिवसीय कार्यशाळेला हजर राहिले होते. ही कार्यशाळा स्थानिक वाणिज्य मंडळानी आयोजित केली होती. कार्यशाळेचा विषय होता 'फलोत्पादनातील संधी' या मध्ये एक तज्ञ इस्त्राईल मधून आले होते. या कार्यशाळेमध्ये त्याला बरीच माहिती मिळाली. या मध्ये बाजारपेठ, उत्पादन आणि ते कशा प्रकारे सुरू कारावयाचे याची माहिती होती. तसेच भाजीपाला, फळे आणि फुले या बाबतच्या माहितीचा देखील या मध्ये समावेश होता.

या मध्ये स्ट्रॉबेरी उत्पादनाकरिता असलेल्या संधी पाहून राम गाडे जास्त प्रभावित झाला. या मध्ये त्याला एक गोष्ट भावली ती म्हणजे या उत्पादनासाठी असलेल्या निर्यातिच्या संधी विशेषत युरोप, अखाती देश व पूर्वेकडील देश. हा प्रकल्प कोठेही सुरू करता योग्य शक्य होत आणि एकरी रू. 20,000 पेक्षा जास्त प्राप्तीची खात्री होती.

या विषयीचे तांत्रिकी ज्ञान आणि कॅलिफोर्निया जातीचे स्ट्रॉबेरीचे बियाणे स्थानिक पातळीवर उपलब्ध होते वित्तिय संस्था या श्रेतीवर आधारित उद्योगाना आर्थिक मदत करायला तयार होत्या. राम ने एक उद्योजक आणि शेतकरी होण्याचा निर्णय घेतला. राहूरीच्या फार्मवर त्याने 7 एकरामध्ये स्ट्रॉबेरीची लागवड करावयाचे ठरविले.

प्रश्न:

- अ) वरील समस्येचे सविस्तर विश्लेषण करा.
- ब) हा प्रकल्प त्याने कसा सुरू करावा यावर चर्चा करा.
- क) या प्रकल्पातील संभाव्य धोके आणि संधी कोणत्या?

[25]

प्रश्न 4) लिओ मेडिकल डायग्नॉस्टिक अँड रिसर्च सेंटरने आपल्या 'पॉली फायबर कॉर्डिओ व्हॅस्क्युलर व्हल्व्ह' म्हणजे पॉली फायबर पासून केलेल्या हृदयाच्या झडपेचे पेटंट घेतले आहेत हे खूपच नावीन्यपूर्ण उत्पादन आहे आणि त्याला खर्च ही फार कमी येतो. प्रयोगशाळेत केलेल्या चाचणीत या उत्पादनाची उपयुक्तता व टिकाऊपणा सर्वसाधारण माणसाच्या आयुर्मानापेक्षाही जास्त आढळून आली. या उत्पादनामुळे रूग्णाचे आयुष्ट किमान पाच वर्षांनी वाढेल अशी अपेक्षा आहे. वरील सर्व गोष्टी लक्षात घेऊन लिओ मेडिकल डायग्नॉस्टिक व रिसर्च सेंटरने हे उत्पादन तथा करण्याचा कारखाना उभारायचे ठरविले. परंतु कंपनीपुढे एक समस्या आहे हे उत्पादन नवीन असल्यामुळे आणि वैद्यकीय मान्यता अजून मिळाली नसल्यामुळे कंपनी या उत्पादनाविषयी संदेशवहन व विक्रयवृद्धी वाढविण्यासाठी एक विक्री समन्वय अधिकारी नेमू इच्छिते.

प्रश्न:

- अ) नव्या कारखान्यात उत्पादन संस्था केवळ अंदाजानेच ठरवावी का? तुमच्या मतामागील कारण स्पष्ट करा.
- ब) कुठल्याही संस्थेमध्ये उत्पादन किती करावे हे कशावरून ठरविले जाते?
- क) लिओ मेडिकल सेटरने विकसीत केलेल्या वस्तूच्या विक्री व उत्पादनासाठी कुठल्या गोष्टी आवश्यक आहेत याचा अंदाज तुम्ही कशा प्रकारे घ्याल?
- ड) अशा संस्थेतील उत्पादन व विक्रीच्या कार्याचे संघटन तुम्ही कशा प्रकारे कराल?

[25]

प्रश्न 5) गेले काही महीने एका मोठ्या संस्थेतील नवीन विभाग प्रमुखाबद्दल पर्यवेक्षक असमाधानी आहेत. नविन विभाग- प्रमुख घेण्यापूर्वी कामगारांमधील वातावरण अतिशय उत्तम खेळीमेळीचे व कार्य तत्परतेचे होते. एवढेच नव्हेतर काम पूर्ण करून ही त्यांना मोकळा वेळ मिळत असे. नविन विभाग -

प्रमुखांचा कामाबद्दलचा दृष्टीकोन एका विविष्ट पध्दतीचा होता. कामगारांच्या दृष्टीने ही कामाची पध्दती हुकूमशाही पध्दतीची होती. या पध्दतीनुसार कामगारांनी आपल्य वैयक्तिक वस्तू भितीवर ठेवू नयेत, कामाच्या वेळेत एकमेकांशी भेटू अथवा बोलू नये अपेक्षित होते. या धोरणाचा प्रमुख आणि प्रथम हेतू उत्पादकता वाढविणे आणि नंतर कामगारांच्या भावनांना विचार करावा असा होता. खालच्या पाळीवरील कामगार आणि पर्यवेक्षक या धोरणाबद्दल असमाधानी आहेत व याचा परिणाम त्यांच्या कामावर दिसू लागला आहे. घटनाऱ्या उत्पादकतेसाठी उपाय म्हणून पर्यवेक्षाकांनी कामगारांना उत्पादन वाढविण्यासाठी प्रवृत्त करावे अन्यथा दोघानाही जबाबदार धरण्यात येईल. कर्मचाऱ्याचा संताप आणि नैराश्य यामुळे वातावरण अंसतोषाचे झाले आहे आणि मोठ्या प्रमाणावरील चर्चेतून हा प्रश्न सोडविण्याचे ठरले.

प्रश्न:

- नवीन विभाग-प्रमुखाची नेतृत्व पध्दती व्यवस्थापन चौकटीच्या दृष्टिकोनातून ओळखा.
- 'क्ष' व 'थ' सिध्दांतानुसार नविन विभाग प्रमुखाने कोणते धोरण स्विकारले आहे?

[25]

प्रश्न 6)

रला मॅन्युफॅक्चरींग कंपनी ही मध्यम स्वरूपाची उत्पादन कंपनी आहे ही कंपनी आणि वेल्डींग उपकरणे, इलेक्ट्रीक मोटार्स आणि जनरेटरचे उत्पादन करते. यंत्र रचना ही असेलली प्रकारत मोडणारी आहे. या प्रकारच्या उत्पादनामध्ये अनेक उपघटक (Component) या कनव्हेयर मध्ये उत्पादन प्रक्रियेत समाविष्ट होत असतात. प्रत्येक कामगाराच्या त्यांच्या कामाच्या प्रक्रियेत सहभागी होण्याचे काम दिले आहे. प्रत्येकाला विशिष्ट काम दिले आहे. या प्रक्रियेतील कामे त्याच त्याच प्रकारची (Reoative) असून त्यामध्ये लवचिकता आहे. प्रत्येक कर्मचाऱ्यासाठी ही लवचिकता आहे.

उत्पादनाचे वातावरण व स्थळ अत्यंत गोंगाटाचे असून अत्यंत कमी प्रकाराचे आहे. हवा व वातावरण ही प्रमिकूल आहे. (उन्हाळ्यात गरज तर थंडीत थंड आहे) दिवसभरात कर्मचारी। कामगार व पर्यवेक्षक या दरम्यान कमी संवाद असतो. व्यवस्थापनाचा हा प्रकार अधिकार बाकीचा आहे कामगारांची युनियन नसल्याने व्यवस्थापनातील कामगारांचा सहभाग नगण्य आहे. गत काही वर्षांपासून उत्पादनाची गुणात्मकता कमी दर्जाची आहे. ग्राहकांकडून परत येणारा माल आणि तक्रारी भरपूर आहेत. कामगारांची उत्पादन क्षमता कमी व प्रमाणीत दर्जापेक्षा कमी आहे. गैरहजेरीचे प्रमाण अधिक आहे. हा संपन नुकताच प्रस्थापित औद्योगिक समूहाने खरेदी केला आहे. कारण मालकाची अशी भुमिका होती की यंत्र संयंत्राची विक्री हा योग्य व चांगला निर्णय आहे. [25]

प्रश्न:

- सदरील समस्येचे विश्लेषण करा.
- व्यवसायाचा प्रमुख था नात्याने प्रकल्पाची विक्री ह्या निर्णयाचे तुम्ही कसे समर्थन कराल?
- जर हा प्रकल्प विकला नसता तर त्यामध्ये सुधारणा व्हाव्यात म्हणून आपण कोणत्या सूचना केल्या असत्या?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2562

[Total No. of Pages : 6

[5519]-68

M.Com (Part - II) (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Case Studies in Commercial Laws and Practices
(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - E)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any 4 cases.
- 2) All questions carry equal marks.

Q1)

Mr. Richard installed a website “jadooindia.com”. This is resembling the another renowned website- ‘jadoo.com’. The services rendered by Mr. Richard are similar to the services rendered by the “jadoo.com”(plaintiff). Mis Penosh & Company, which had installed “jadoo.com”, claimed that they are global internet media, rendering services under the domain name ‘jadoo.com” which was registered with the “Network Solution Incorporation”, since 2011. An application for registration of trademark “jadoo” was pending in India.

M/s. Penosh & Company, further claimed that they are the first in the field to have a domain name “jadoo” and also to start web directory and provide search services. In January, 2011, such directory was named “jadoo”. Mr. Richard adopted the domain name jadooindia.com” which is closely resembling to the renowned name jadoo.com”. It was found that the internet users, who wanted to use “jadoo .com” may reach to the “jadooindia.com”. Hence, they claimed that the act of Mr. Richard is dishonest and was tantamount to “Cyber Squatting’.

Mr. Richard claims that -

- a) Plaintiffs trademark was not registered in India. Therefore, there could not be any action for infringement of registered trademark.
- b) There could not be an action of passing of as the defendants were not offering goods but services.
- c) The persons using internet and seeking to reach the internet site were all technically educated and literate persons. As such there is no chance of deception and confusion.

Discuss the claims of the parties and their legal rights with reference to Cyber Laws and I. T. Act. [25]

P.T.O.

Q2) Fab India Ltd. (Plaintiff) is the leading manufacturer of various kinds of soaps, shampoo, detergents, chemicals etc. The different products of the company are sold under the brand names and the company enjoys considerable goodwill and reputation in the market.

Star Limited (Respondent) also manufacturer of various brands of soaps and detergents is one of the competitors of the plaintiff company.

The plaintiff company holds and owns more than 150 active patents granted by the Government of India under the Patents Act. The company claims that the respondent had access to the specification of patent number 170150 and they have wrongfully and illegally copied and materially utilized patented information resulting in infringement of the said patent of the petitioner.

It is further claimed by the petitioner that the shampoo of the respondent has been sold under the trade mark Fab Plus, has a wrapper bearing words 'All New' 'Longer Lasting Shampoo'.

This misleads and makes trade and public believe that the shampoo is an improved product. Such wrongful and illegal acts of the respondent cause to the petitioner company an irreparable loss, damage and injury.

The respondent company claims that-

- a) It is a multinational company and pioneer in the field of manufacturing of shampoo in India for the last 60 years.
- b) The respondent company has been utilizing various admixtures of various shampoos. They did not apply for patent for such admixture, as the substance obtained is not an invention.
- c) The patent in question is a new one, the validity of which is under serious dispute or challenge.
- d) If the plaintiff is granted an injunction at this stage, then it would enable plaintiff to appropriate a large chunk of the soap industry to itself and would adversely affect healthy competition.

Discuss this case with reference to the Patents Act.

[25]

Q3) Madhukar wrote a novel in Marathi on present education system. The title of the novel was 'Dnyansurya Astala'. The novel highlighted the adverse effect on commercialization of education. He explained in detail evils prevailing in the present education system, specially donations and favourism. It was the story of poor rural youth. The novel was awarded the prize by Maharashtra Government. It was indeed a very popular novel. Rajani Nayar the famous film maker made one film titled 'Agnipariksha'. The theme was very similar to that of Madukar's novel. The Author of the film claimed that it was an isolated plot. But Madhukar noticed very similar type of scenes and events in the film as well narrated in his novel. He thought highly that the film was totally based on his novel. Rajani Nayar violated Copy rights Act. Madhukar moved in the court.

Discuss the case in detail in the light of Copy Rights Law and give in detail your advice. [25]

Q4) Metro Ltd. and Rudra Ltd. are the two companies engaged in similar type of business. They were the producers of software useful for the education institutions. The Board of Directors of both the companies decided to amalgamate on 1.4.2016 and from a new company National Software Ltd. The schemes of amalgamation was accepted by majority of the shareholders of both the companies, the debenture holders and the others also accepted the proposal. However the schemes of Amalgamation was opposed by the trade union and some of the shareholders having less numbers of shares. The Dissentinant shareholders argued that such amalgamation lack procedure required by law and it is against public interest because of under valuation of shares. The matter was referred to the Supreme Court.

Discuss the following issues in detail.

- a) State the relevant provisions Companies Act regarding Amalgamation.
- b) Does the valuation of shares at undervalued price is against public interest?
- c) Does the schemes violate the Provisions in Law? [25]

Q5) Shri Balaji started using the mark "container" as trade mark for his freight containers. He spent huge amount on the advertisement of such freight container. So that they become very popular in the market. After 15 years he applied for registration on the ground that he freight containers acquired 100% distinctiveness. The registrar refused registration of the trademark objecting that the trademark was descriptive work directly indicating the nature and character of the goods of the trader.

Discuss this case with reference to the relevant Provisions necessary for the registration of trademark and advice Shri Balaji to defend registrar's objections. [25]

P2562

[5519]-68

M.Com (Part - II) (Semester - IV)

COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES

Case Studies in Commercial Laws and Practices

(2008 Pattern) (Special Paper - VIII) (Group - E)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) कोणत्याही चार केसेस सोडवा.
2) सर्व प्रश्नांना सामान गुण आहेत.

- प्रश्न 1) श्री. रिचर्ड यांनी 'जादूइंडिया. कॉम.' या नावाची वेब साईट सुरू केली. हि वेब साईट एका दुसऱ्या 'जादू.कॉम.' या नामांकित वेब साईटशी मिळती जुळती आहे. श्री. रिचर्ड यांनी उपलब्ध करून दिलेल्या सेवा 'जादू.कॉम.' (वादी) या वेब साईट च्या सेवांशी मिळत्या जुळत्या आहेत. 'जादू.कॉम' हि वेब साईट सुरू केलेल्या में. पेनाॅश आणि कंपनीने असा दावा केला आहे कि सन 2011 पासून हि कंपनी जागतिक इंटरनेट माध्यम म्हणून काम करित असून 'जादू.कॉम' या विशेष नावाने सेवा पुरवीत आहे. या नावाची नोंदणी 'नेटवर्क सोलुशन इन कॉर्पोरेशन' कडे केली होती. 'जादू' या व्यापारी चिन्हाच्या नोंदणी साठी केलेला अर्ज भारतामध्ये प्रलंबित होता. में. पेनाॅश आणि कंपनीने असा दावा केला आहे कि, संबंधित क्षेत्रात 'जादू' हे विशेष नाव वापरणारी वेब मार्गदर्शिका सुरू करणारी व शोध सेवा देणारी हि पहिलीच कंपनी आहे. जानेवारी 2011 मध्ये या मार्गदर्शिकेला जादू हे नाव देण्यात आले. श्री. रिचर्ड यांनी स्वीकारलेले 'जादूइंडिया.कॉम' हे नाव 'जादू.कॉम' या प्रख्यात नावाशी बहुतांशी साम्यता दर्शविणारे आहे. असे आढळून आले आहे कि 'जादू.कॉम' हि सेवा वापरू इच्छिणाऱ्यांना 'जादूइंडिया.कॉम' ची सेवा वापरणे शक्य झाले. म्हणून त्यांनी (में. पेनाॅश आणि कंपनी) असा दावा केला आहे कि श्री. रिचर्ड यांची हि कृती अप्रामाणिक पणाची व 'सायबर अतिक्रमण गुन्हा' या सदरात मोडणारी आहे. श्री. रिचर्ड यांचा असा दावा आहे कि—
- अ) वादी च्या व्यापारी चिन्हाची नोंदणी भारतामध्ये झालेली नव्हती. त्यामुळे नोंदणीकृत व्यापारी चिन्हाचे उल्लंघन केल्या बद्दलची कारवाई होऊ शकत नाही.
- ब) प्रतिवादी हे वस्तू पुरवीत नसून सेवा पुरविण्याचे काम करित असल्यामुळे हस्तांतरणाचे कृत्य त्यांच्या कडून घडले असे म्हणतात येईल.
- क) इंटरनेट सुविधा वापरणारे व वापरू इच्छिणाऱ्या सर्व व्यक्ती त्रांतिक ज्ञान असणाऱ्या व साक्षर होत्या त्यामुळे फसवेगिरी व संभ्रमाला कोठेही वाव नाही. सायबर कायदे आणि माहिती व तंत्रज्ञान कायद्या संदर्भात पक्षकारांनी केलेल्या दाव्याची तसेच त्यांच्या कायदेशीर हक्काची चर्चा करा. [25]

प्रश्न 2) 'फॅब इंडिया ली'. (फिर्यादी) हि कंपनी विविध प्रकारचे साबण, शाम्पू, डिटर्जेंट, रसायने ई. उत्पादन करणारी एक अग्रेसर कंपनी आहे. कंपनी विविध प्रकारचे उत्पादने आपल्या व्यापारी चिन्हांअंतर्गत विक्री करित असल्याने कंपनीला बाजारपेठेत मोठ्या प्रमाणावर नावलौकिक व प्रतिष्ठा प्राप्त झालेली आहे.

'स्टार ली'. (प्रतिवादी) हि कंपनी देखील विविध प्रकारच्या साबणाच्या व डिटर्जेंट च्या ब्रँडचे उत्पादन करते आणि ती एक फिर्यादी कंपनीची स्पर्धक आहे.

फिर्यादी कंपनी, फॅब इंडिया ली. ने भारतात सरकार कडून पेटंट कायद्या अंतर्गत 150 पेक्षा जास्त कार्यान्वित पॅटंट धारण केलेले आहेत. सादर कंपनीने असा दावा केला आहे कि प्रतिवादी कंपनीने पेटंट क्रमांक 170150 चा तपशील धारण केलेला असून त्याचा भौतिकदृष्ट्या अयोग्य आणि बेकायदेशीर रित्या वापर करित आहे. हे त्यांचे कृत्य याचिका कर्त्यांच्या पेटंट हक्काचे उल्लंघन करणारे आहे.

याचिका कर्त्यांने पुढे असाही दावा केला आहे कि फिर्यादी कंपनीचा शाम्पू प्रतिवादी कंपनीने 'फॅब प्लस' या विक्री चिन्ह अंतर्गत 'सर्व नवीन दीर्घकाळ टिकणार शाम्पू' या शब्दाच्या आवेष्टना सहित विक्री केलेला आहे. या प्रकारच्या दिशाभूल कृत्यामुळे व्यापार आणि त्या जनतेचा त्या शाम्पू ने विश्वास संपादन केलेला आहे व जनतेला असे वाटते कि हा शाम्पू सुधारित दर्जाचे उत्पादन आहे. त्यामुळे फिर्यादी कंपनीला भरून ना काढता येणार तोटा, हानी व इजा पोहचते.

प्रतिवादी कंपनीने असा दावा केला आहे कि-

- अ) हि कंपनी बहुराष्ट्रीय कंपनी असून गेल्या 60 वर्षांपासून शाम्पू निर्मिती करणाऱ्या क्षेत्रात अग्रेसर आहे.
- ब) प्रतिवादी कंपनी विविध प्रकारच्या शाम्पूच्या मिश्रणाच्या उपयोग करते. असे मिश्रण नव्याने शोधून काढले जात नाही. त्यामुळे त्यांनी पेटंट मिळवण्यासाठी अर्ज दाखल केलेला नाही.
- क) पेटंट हा एक नवीन प्रश्न असून त्याची वैधता हा एक गंभीर कलहाचा अथवा आव्हानाचा मुद्दा आहे.
- ड) जर फिर्यादी कंपनीला या अवस्थेत हुकूम दिला तर कंपनी शाम्पू उद्योगामध्ये मोठ्या प्रमाणात आघाडी घेईल आणि त्यामुळे सुदृढ स्पर्धेवर विपरीत परिणाम होईल.

पेटंट कायद्याच्या संदर्भाने या समस्येची चर्चा करा.

[25]

प्रश्न 3) सध्याच्या शिक्षण पद्धतीवर मधुकर यांनी एक कादंबरी लिहली आहे. या कादंबरीचे शीर्षक 'ज्ञान सूर्य अस्थाला' असे होते. या कादंबरी मध्ये शिक्षणातील बाजारीकरणावर प्रामुख्याने प्रकाशझोत टाकला आहे. या कादंबरीमध्ये मधुकरयांनी विस्ताराने सध्याच्या शिक्षण पद्धतीतील पापांवर प्रकाशझोत टाकला आहे. प्रामुख्याने देणगी व एख्याद्याला झुकते माप देण्याच्या सध्याच्या धोरणावर सविस्तर लेखन आहे. कादंबरी म्हणजे एक गरीब ग्रामीण युवकाची कथा आहे. या कादंबरीला महाराष्ट्र राज्य सरकारचा पुरस्कार प्राप्त झाला आहे. हिं कादंबरी अत्यंत लोकप्रिय अशी कादंबरी आहे. रजनी नायर या प्रसिद्ध सिने निर्मात्याने 'अग्निपरीक्षा' या नावाने एक सिनेमा काढला आहे. या सिनेमाची मुळ कथा मधुकर यांच्या कादंबरीशी मिळतीजुळती आहे. या सिनेमाच्या लेखकाने हि एक स्वतंत्र कथा आहे असे प्रतिपादन केले. या मात्र मधुकर यांनी या सिनेमातल्या घटना आणि प्रसंग त्यांच्या कादंबरी प्रमाणेच आहे हे लक्षात आणून दिले. त्यांचा असा मतप्रभाव झाला कि हा सिनेमा त्यांच्या कादंबरीवर आधारित आहे. रजनी नायर यांनी कॉपी राईट कायद्याचा भंग केला आहे. यासाठी मधुकर यांनी न्यायालयात धाव घेतली. कॉपी राईट कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे वरील केस सविस्तर चर्चा करा. व या संदर्भात आपल्या सल्ला विस्ताराने द्या. [25]

प्रश्न 4) मेट्रो ली. आणि रूद्र ली. या दोन कंपन्या एकाच प्रकारच्या व्यावसायामध्ये कार्यरत आहे. शिक्षण संस्थाना उपयुक्त असणारे 'सॉफ्टवेअर' तयार करण्याचा त्यांचा व्यवसाय होता. दोन्ही कंपनीच्या संचालक मंडळाने 1 एप्रिल 2016 च्या बैठकीत एकत्रीकरणाचा निर्णय घेतला आणि नॅशनल सॉफ्टवेअर ली. नावाची नवीन कंपनी स्थापन केली. एकत्रीकरणाची हि योजना दोन्ही कंपन्यांच्या बहुतेक भागधारक, कर्जरोखे धारक आणि इतरांनी मान्य केली तथापि एकत्रीकरणाची हि योजना काही मर्यादित भागधारक आणि श्रमिक संघटनांना मान्य नव्हती. हि योजना मान्य असणाऱ्या भागधारकांनी असा दावा केला कि या योजनेमध्ये काही प्रक्रिया दोष आहे, व हि योजना जनतेच्या विरोधी आहे. कारण भागांचे मूल्य बाजार मूल्यांपेक्षा कमी दर्शाविले आहे. संबंधित प्रक्रिया सुप्रीम कोर्टाच्या आधीन आहे. पुढील मुद्दे विस्ताराने स्पष्ट करा.

अ) एकत्रीकरण संबंधीच्या तरतुदी कंपनी कायद्या अंतर्गत स्पष्ट करा.

ब) भागांचे मूल्य बाजार भावापेक्षा कमी दाखवणे जनहित विरोधी आहे का?

क) वरील योजना कायदेशीर तरतुदींचा भंग करणारी आहे का? [25]

प्रश्न 5) श्री बालाजी यांनी आपला वाहतूक कंटेनर्स साठी 'कंटेनर्स' नावाने वापर सुरू केला. त्यांनी या कंटेनर्स च्या जाहिरातीवर प्रचंड खर्च केला. म्हणून ते बाजारपेठेत अत्यंत लोकप्रिय झाले. 15 वर्षांनंतर त्यांनी नोंदणी साठी अर्ज दाखल केला. कारण या वाहतूक कंटेनर्स ची 1000. मान्यता प्राप्त केली आहे. रेजिस्ट्रार ने सादर नोंदणी नाकारली कारण कंटेनर्स हा शब्द वर्णनात्मक आहे. त्याद्वारे प्रत्येक्षपणे व्यापाराच्या मालाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट होते. वरील केस च्या आधारे ट्रेडमार्क नोंदणी च्या तरतुदी स्पष्ट करा. तसेच श्री. बालाजी यांनी आपली बाजू मांडण्यासाठी मुद्दे स्पष्ट करा. [25]

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2512

[Total No. of Pages : 4

[5519]-7

M.Com. (Part - I) (Semester - I) (Compulsory)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Special Paper - I)

Organised Trade and Markets

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State and explain the various objectives of business. **[20]**

OR

Briefly discuss the product buying, selling price and credit policies of modern business. **[20]**

Q2) Explain the need and importance of service sector in India with reference to E-commerce. **[20]**

OR

Explain the role and importance of SEBI in modern business. **[20]**

Q3) Critically evaluate the role played by STC. **[20]**

OR

What is co-operative marketing? State the various objectives and importance of co-operative marketing. **[20]**

Q4) What are regulated markets? What are the objectives and services offered by the regulated markets? **[20]**

OR

"Food corporation of India has played significant role in the economy"
Discuss. **[20]**

P.T.O.

Q5) Write short notes on: (Any two)

[20]

- a) Role of stock exchange in India.
- b) Functions of co-operative marketing
- c) Forward markets
- d) Scope of business

Total No. of Questions : 5]

P2512

[5519]-7

M.Com. (Part - I) (Semester - I) (Compulsory)

BUSINESS PRACTICES AND ENVIRONMENT (Special Paper - I)

Organised Trade and Markets

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) व्यवसायाची विविध उद्दिष्टे सांगा व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

वस्तु खरेदी, विक्री किंमत आणि पत धोरण या आधुनिक व्यापारी धोरणांवर थोडक्यात माहिती लिहा. [20]

प्रश्न 2) भारतातील सेवा क्षेत्राचे ई-कॉमर्सच्या संदर्भातील गरज व महत्त्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

आधुनिक व्यवसायात सेबीची भूमिका आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) राज्य व्यापार महामंडळाने बजावलेल्या भूमीकेचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा. [20]

किंवा

सहकारी विपणन म्हणजे काय? सहकारी विपणनाची विविध उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 4) नियंत्रित बाजारपेठ म्हणजे काय? नियंत्रित बाजारपेठांची उद्दिष्टे आणि सेवा कोणत्या ते सांगा. [20]

किंवा

“भारतीय अन्न महामंडळाने अर्थव्यवस्थेत महत्त्वाची भूमिका बजावली आहे”. चर्चा करा. [20]

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) भारतातील रोखे बाजाराची भूमिका
- ब) सहकारी विपणनाची कार्ये
- क) वायदे बाजार
- ड) व्यवसायाची व्याप्ती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2564

[Total No. of Pages : 2

[5519]-71

M.Com

ADVANCED BANKING AND FINANCE

**Recent Advances in Banking and Finance (Special Paper - VII)
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*

Q1) What is financial Inclusion? Explain the Benefits of Financial Inclusion. [20]

OR

What is Electronic fund transfer? Explain the types of electronic fund Transfer?

Q2) What mean by know your customer (kyc) Explain in detail the ky.c policies laid down by the RBI. [20]

OR

Explain the secondary capital market with respect to its organisation, functions and regulation.

Q3) Explain in detail the 'Banking ombudsman scheme 2006. [20]

OR

Explain the introduction of universal Banking the existence of development Banking has become obsolete.

Q4) What is mean by technology Banking? Do you think full computerisation is essential for core Banking and tele Banking. [20]

OR

Explain in detail the recent development in the Indian money market with reference to money market derivatives, collateralised Borrowing and lending obligation.

Q5) Write short notes. (any two) [20]

- a) Bombay Stock Exchange.
- b) Micro Finance.
- c) CAMELS in Banking.
- d) Form of merger and Acquisition.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

P2564

[5519]-71

M.Com

ADVANCED BANKING AND FINANCE

Recent Advances in Banking and Finance (Special Paper - VII)

(2008 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) वित्तीय समावेशन म्हणजे काय? वित्तीय समावेशनाचे लाभ स्पष्ट करा. [20]
किंवा
इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफर म्हणजे काय? इलेक्ट्रॉनिक फंड ट्रान्सफरचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) केवायसी म्हणजे काय? भारतीय रिझर्व्ह बँकेने घालून दिलेली केवायसी धोरणे सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा
दुय्यम भांडवल बाजाराचे संघटन, कार्य, आणि नियमन, यांना अनुसरून सदर बाजार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) बँकींग लोकपाल योजना 2006 सविस्तर स्पष्ट करा. [20]
किंवा
वैश्विक बँकींगच्या परिचयामुळे विकास बँकांचे अस्तित्व कालबाह्य झाले आहे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) बँकींगमधील तंत्रज्ञान म्हणजे काय? कोअर बँकींग आणि टेली बँकींगसाठी संपूर्ण संगणीकरण गरजेचे आहे काय? स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतीय नाणेबाजारातील सद्याच्या काळातील प्रगती ही नाणेबाजारातील अनुजात आणि समर्थित कर्जे देणे व घेणे बंधन यांना अनुसरून सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [20]
अ) बॉम्बे स्टॉक एक्सचेंज.
ब) सूक्ष्म वित्त
क) कॅमल्स संकल्पना (CAMELS)
ड) विलीनीकरण व संपादनाचे प्रकार.

Total No. of Questions : 7]

SEAT No. :

P2565

[Total No. of Pages : 6

[5519]-72

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Case Studies in Banking and Finance
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All cases carry equal marks.*
- 2) *Solve any five cases from the following.*
- 3) *Answers must be to the point.*

Q1) Mr. Amit Salve wants to take loan from Bank of Maharashtra. Bank of Maharashtra asks him to provide security against the loan. **[20]**

In this references explain the following situation.

- a) Mr. Amit provides gold jewellery owned by him as security.
- b) Mr. Amit Salve provides his life Insurance policy as a security.
- c) Mr. Amit provides fixed Deposit Receipts by Bank of India as a security.
- d) Mr. Amit provides companys share certificates of Ashok Leyland in his wife's name.

Q2) Mr. 'X' hires a safe Deposit Locker Provided by Janata Sahakari Bank Ltd.

In this regard answer the following questions. **[20]**

- a) What is the difference between Safe custody and safe deposit locker?
- b) Can Co-operative Bank like Janata Sahakari provide safe Deposit Locker facility?
- c) Can Mr. 'X' hire a locker in joint names with his wife.
- d) Describe the procedure followed regarding safe deposit locker transaction.

P.T.O.

Q3) How would you help Mr. Ram Joshi who is government officer and transferred every 2 to 5 years with regard to following issues. **[20]**

- a) What bank should he open a saving bank account?
- b) He wants to take a loan with tenure of 20 years? Which bank should he borrow from?
- c) How can he go about opening a fixed and recurring deposit account?
- d) What suggestions can you offer regarding account portability within the bank like we have in case of medical insurance? Can you site an example of any such recent case in Indian banking?

Q4) A customer has a saving account with bank of India. The bank issues a debit card to the customer. The customer can use the card as ATM card and for making purchases. On the basis of the above answer the following questions. **[20]**

- a) What is debit card? What are the services available at debit card?
- b) Do banks charges for the use of ATM of other banks?
- c) What should the customer do if his card is lost or stolen?
- d) Is there any minimum and maximum cash withdrawal limit per day at ATM?

Q5) Justify your answers to each of the following cases. **[20]**

- a) Mr. 'Z'. deposits a cheque dated April 10, 2016 on July 20, 2016. Do you think he would get this cheque cleared if all other conditions to clear this cheque are satisfied?
- b) Mr. 'X' has received a cheque in his name, where the amount is stated differently in figures and words. He without realizing the same deposits in the bank. Would you honour the cheque as a drawee banker?
- c) A cheque is payable to Mr. Ashok Rane or order. It is stolen and the thief forgets Mr. Ashok Rane signature and presents it to the banker who makes payment in due course. Can Mr. Ashok Rane recover the amount of cheque from banker?
- d) A bill of exchange dated 21st November 2017 payable 3 months after the date. What is the due date for this bill of exchange?

Q6) Mr. Rajesh and Mr. Aadesh, two brothers, hold a fixed deposit account with your bank. **[20]**

The amount of fixed deposit is Rs. 5,00,000/-, it is payable to either or survivor and is held for a period of one year with a promised interest of 8%. Mr. Rajesh approaches the bank to get an advance against this deposit before the due date. Considering the situation answer the following question :-

- a) How much loan would you extend against this F.D.?
- b) Would you extend loan against this deposit to Mr. Rajesh? Why or why not?
- c) What interest would you charge on the loan against this fixed deposits?
- d) Can you off set yourself in case Mr. Sunil defaulted the loan? How?

Q7) Mr. Narayan approach to State Bank of India for opening current account. Explain your action in the following situations. **[20]**

- a) Is State Bank of India allowed to open current account of Mr. Narayan?
- b) Is it necessary to State Bank of India to followed KYC norms while opening current account?
- c) What is the difference between Current Account & Saving Account?
- d) Which precautions should be taken by State Bank of India while opening public Ltd. companies current account?

Total No. of Questions : 7]

P2565

[5519]-72

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED BANKING & FINANCE
Case Studies in Banking and Finance
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) खालीलपैकी कोणत्याही 5 दाखले अभ्यासांची उत्तरे द्या.
2) सर्व दाखल्यांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे मुद्देसूद असावित.

प्रश्न 1) श्री अमित साळवे यांना बँक ऑफ महाराष्ट्राकडून कर्ज घ्यावयाचे आहे. बँक ऑफ महाराष्ट्राने त्यांच्याकडून कर्जासाठी प्रतिभूतीची मागणी केली. या संदर्भात पुढील बाबी संबंधी स्पष्टीकरण करा. [20]

- अ) श्री अमित यांनी स्वतःच्या मालकीचे सोण्याचे दागीने प्रतिभूती म्हणून सादर केले.
ब) श्री अमित साळवे यांनी स्वतःचे जीवन विमा पत्र बँकेला प्रतिभूती म्हणून सादर केले.
क) श्री अमित यांनी बँक ऑफ महाराष्ट्राने दिलेली मुदतठेव पावती प्रतिभूती म्हणून सादर केले.
ड) श्री अमित यांनी त्यांच्या पत्नीच्या नावे असलेले अशोक लेलँड कंपनीचे भाग प्रमाण पत्र बँकेला प्रतिभूती म्हणून सादर केले.

प्रश्न 2) श्री 'एक्स' यांनी जनता सहकारी बँकेकडून सुरक्षित ठेव कक्ष भाड्याने घेतला आहे. [20]
या संदर्भात पुढील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) सुरक्षित ताबा व सुरक्षित ठेव कक्ष यातील फरक सांगा.
ब) जनता सहकारी बँके सारखी सहकारी बँक सुरक्षित ठेव कक्षाची सुविधा देऊ शकते?
क) श्री 'एक्स' त्यांच्या पत्नीबरोबर संयुक्त नावाने सुरक्षित ठेव कक्ष भाड्याने घेऊ शकतात?
ड) सुरक्षित ठेव कक्षातून व्यवहार करण्याच्या पद्धतीचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) श्री राम जोशी, जे सरकारी अधिकारी आहेत आणि प्रत्येक 2 ते 5 वर्षांमध्ये त्यांची बदली होते. आपण काय सल्ला देऊन मदत खालील संदर्भात कराल. [20]

- अ) त्याने कोणत्या बँकेत खाते उघडावे ?
ब) 20 वर्षांच्या कालावधीसाठी त्यास कर्ज घ्यावयाचे असल्यास त्याने ते कोणत्या बँकेमार्फत घ्यावे ?
क) मुदत व आवर्ती ठेव खाते उघडण्याबाबतीत त्याने काय करावे ?
ड) आरोग्यविम्यामध्ये उपलब्ध असलेल्या सुवाह्यतेसारखी बँके अंतर्गत खाते सुवाह्यतेबद्दल तुम्ही काय सुचवाल. यासंदर्भात भारतीय बँकिंग मधील आपण एखादे उदाहरण देऊ शकाल काय ?

प्रश्न 4) अ ह्या ग्राहकाचे बँक ऑफ इंडियात बचत खाते आहे. बँकेने ग्राहकाला डेबिट कार्ड दिलेले आहे. वस्तु खरेदीसाठी आणि एटी.एम. मधून पैसे काढण्यासाठी ग्राहक कार्ड वापरत आहे. [20]
वरील संदर्भात पुढील प्रश्नांचे उत्तरे लिहा.

- अ) डेबिट कार्ड म्हणजे काय ? डेबिट कार्डवर कोणत्या सेवा उपलब्ध असतात ?
ब) दुसऱ्या बँकेचे ए.टी.एम. वापरतांना बँक काही सेवा शुल्क आकारते का ?
क) कार्ड हरविल्यास किंवा चोरीला गेल्यास ग्राहकाने काय केले पाहिजे ?
ड) ए.टी.एम मधून पैसे काढतांना दर दिवशी किमान व कमाल मर्यादा आहे काय ?

प्रश्न 5) खालील दिलेल्या प्रत्येक उदाहरणाच्या उतराचे समर्थन करा. [20]

- अ) श्री 'झेड' हे एप्रिल 10, 2016 रोजीचा धनादेश दि. जुलै 20, 2016 रोजी बँकेत जमा करतात. धनादेशाचा आदर करण्याच्या इतर सर्व शर्ती जर पूर्ण केल्या असतील तर सदर धनादेशाचा बँक सादर करेल काय ?
ब) श्री 'एक्स' यांना त्यांच्या नावाने एक धनादेश प्राप्त झाला. सदर धनादेशावरील अक्षरी व अंकी रक्कम वेगवेगळी लिहिली आहे. श्री 'एक्स' हे न समजताच ते तो धनादेश बँक खात्यात जमा करतात. प्रदायी बँकर म्हणून तुम्ही सदर धनादेशाचा आदर कराल काय ?
क) श्री अशोक राणे ला किंवा त्यांच्या आदेशानुसार देय असलेला एक धनादेश काढल्यानंतर चोरीला जातो आणि चोर श्री अशोक राणे यांची सही घेण्यास विसरला. चोराने यथासमय पैसे देणाऱ्या बँकेत धनादेश सादर केला. श्री अशोक राणे धनादेशाची रक्कम बँकेकडून गोळा करू शकेल ?
ड) तीन महिन्यांनंतर देय असलेले विनिमय पत्र 21 नोव्हेंबर 2017 रोजी काढलेले आहे. या विनिमय पत्राची देय तारीख कोणती ?

- प्रश्न 6) श्री. राजेश आणि आदेश या दोघा बंधूचे आपल्या बँकेत मुदत ठेव खाते आहे. हे खाते रू. 5,00,000/- रक्कमेचे असून ते 'दोहोंपैकी एकास किंवा ह्यात' या स्वरूपाचे एक वर्ष मुदतीचे व 8% व्याजदर असलेले आहे. खात्याची मुदत संपण्याच्या काही दिवस आधी श्री. आदेश बँकेकडे या रकमेवर कर्ज घेण्यासाठी बँकेकडे जातो. या माहितीवरून पुढील प्रश्नाची उत्तरे द्या. [20]
- अ) या मुदतठेवीवर श्री. आदेश यांना तुम्ही कर्ज द्याल का? किंवा का नाही?
- ब) जर या मुदतठेवीवर तुम्ही कर्ज दिले तर ते किती द्याल?
- क) सदर कर्जावर तुम्ही किती टक्के व्याज आकाराल
- ड) जर श्री. आदेश यांनी कर्ज परतफेड न केल्यास तुमच्या बँकेस वजावटीचा अधिकार असेल काय? कसा?

- प्रश्न 7) श्री. नारायण यांनी चालू खाते उघडण्यासाठी स्टेट बँक ऑफ इंडिया बरोबर संपर्क साधला पुढील परिस्थितीत आपल्या कृतीचे स्पष्टीकरण द्या. [20]
- अ) श्री. नारायण यांना चालू खाते उघडण्यासाठी स्टेट बँक ऑफ इंडिया परवानगी देईल?
- ब) चालू खाते उघडतांना स्टेट बँकेचे के. वाय. सी (kyc) तत्व बाळगणे आवश्यक आहे का?
- क) चालू खाते व बचत खाते यामधील फरक सांगा.
- ड) सार्वजनिक मर्यादित कंपनीचे चालू खाते उघडतांना स्टेट बँक ऑफ इंडियाने कोणती काळजी घ्यावी.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2567

[Total No. of Pages : 2

[5519]-74
M.Com (Semester - III) (Compulsory)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*
- 4) *Answer should be precise and to the point.*

Q1) State and explain the scope and importance of Industrial Economics. [20]

OR

State and explain the factors influencing on location of industries.

Q2) Explain inter-relationship between industrial development and economic development. [20]

OR

What is industrial productivity? Explain factors affecting industrial productivity.

Q3) State and explain causes of industrial Imbalance in India. [20]

OR

State and explain the role of public sector in India.

Q4) Critically evaluate sargent florences Theory of location. [20]

OR

Explain the impact of industrialisation on urbanisation.

Q5) Write a short notes. (any two) [20]

- a) Impact of industrialisation on Global warming.
- b) Role and problems of special Economic zone (SEZ)
- c) Measurement of industrial productivity.
- d) Need of Balanced regional development.

Total No. of Questions : 5]

P2567

[5519]-74
M.Com (Semester - III) (Compulsory)
INDUSTRIAL ECONOMICS
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकुण गुण : 100

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उत्तरे नेमकी आणि मुद्देसुद असावीत.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) औद्योगिक अर्थशास्त्राची व्याप्ती आणि महत्त्व सांगा व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
औद्योगिक स्थाननिश्चितीवर प्रभाव टाकणारे घटक सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) औद्योगिक विकास आणि आर्थिक विकास यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा. [20]
किंवा
औद्योगिक उत्पादकता म्हणजे काय? औद्योगिक उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) भारतातील औद्योगिक असमतोलाची कारणे सांगा व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
भारतातील सार्वजनिक क्षेत्राची भूमिका सांगा व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) सार्जेंट फ्लॉरेन्सचा औद्योगिक स्थाननिश्चिती विषयक सिध्दान्ताचे टिकात्मक परिक्षण करा. [20]
किंवा
औद्योगिकीकरणाचा शहरीकरणावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
अ) औद्योगिकीकरणाचा जागतिक तापमान वाढीवरील परिणाम.
ब) विशेष आर्थिक क्षेत्राची भूमिका आणि समस्या.
क) औद्योगिक उत्पादकतेचे मापन.
ड) समतोल प्रादेशिक विकासाची आवश्यकता.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2568

[Total No. of Pages : 3

[5519]-75
M.Com. (Semester - III)
BUSINESS STATISTICS
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical table and calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meaning.*

Q1) Attempt any four of the following : **[4×5=20]**

- a) Define the classical definition of probability. Hence find the probability that a leap year selected at random will contain 53 Sundays.
- b) Consider a random experiment of tossing a balanced coin three times. If the discrete random variable (r.v) x denotes the number of heads, then write down the probability distribution of r.v. x . Also find its mean.
- c) i) State probability mass function (p.m.f) of Binomial distribution. State its mean and variance.
ii) State p.m.f of Poisson distribution. State its mean and variance.
- d) Explain the concept of acceptance sampling.
- e) Explain the different components of time series.
- f) Explain process control and product control.

Q2) Attempt any four of the following: **[4×5=20]**

- a) Define normal distribution. State any three properties of normal distribution.
- b) Marks scored by students in an examination follows normal distribution, 44% of the students obtained marks below 55 and 6% of the students obtained marks above 80. Obtain the mean and variance of the marks.
- c) Define the terms :
 - i) Null hypothesis.
 - ii) Alternative hypothesis.
 - iii) Critical Region.
 - iv) Acceptance Region.
 - v) Level of significance.

P.T.O.

- d) Explain in details the type I error and type II error.
- e) 5% of the families in a certain city do not use gas as a fuel. If a sample of 100 families are selected at random from that city, what will be the probability that at most 3 families in the sample do not use gas as a fuel.
- f) If $X \rightarrow B(n,p)$ with (i) $E(X)=25$ and $\text{var}(X) = 20$, then find the values of n & p . (ii) $E(X) = 15$ and $n=45$, then find the values of p and $\text{var}(X)$

Q3) Attempt any four of the following: [4×5=20]

- a) Explain the working of single sampling plan.
- b) Explain the chi-square test of goodness of fit.
- c) A group of 50 men and 60 women was asked to indicate their preference between two brands of perfume gave the following result.

	Brand A	Brand B
Men	20	30
Women	10	50

Test whether the preference for particular brand of perfume does not depends on the gender? Use 5% level of significance (l.o.s)

- d) Obtain 5 - yearly moving average for the following data on sales.

Year	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Sales	50	82	75	84	90	110	100	120	100

- e) Fit a trend line to the following data by least square method.

Year	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Production	12	20	27	32	30	36

Also obtain the estimate of production for the year 2016.

- f) Explain the test procedure of large sample test for the equality of two population proportions.

Q4) Attempt any two of the following: [2×10=20]

- a) If $X \rightarrow N(30,9)$ then compute.
 $P(X < 30)$, $P(X > 33)$, $P(X < 27)$,

$$P(27 < X < 33), \text{EXP}\left(\frac{X}{15}\right), \text{Var}\left(\frac{X}{3}\right),$$

$$\text{EXP}\left(\frac{X-30}{3}\right), \text{Var}\left(\frac{X-30}{3}\right).$$

- b) The following data relates to weights (in/bs) of 10 persons before joining a health club and after 6 months from joining it. Test whether there is a significant difference in the weights after 6 months from joining the club.

Weight Before	120	125	115	130	123	119	122	127	128	118
Weight After	111	114	107	120	115	112	112	120	119	112

Use 1% l.o.s. given $t_{g; 0.01} = 3.250$

- c) Draw p-chart for following data of no. of defectives in 10 samples of size 50 each and comment on the result.

6,4,3,7,4,5,3,2,4,5

Q5) Attempt any two of the following :

[2×10=20]

- a) Below are given the means and ranges of 10 samples of size 5 each taken from a certain production process at regular intervals.

\bar{X}	14.2	13.9	15.5	12.1	14.1	13.2	12.9	13.5	13.1	12.8
R	2	2.5	2.8	2.5	3	1.9	2.1	3.9	3.1	2.1

Give that $n= 5$, $D3=0$, $D4=2.115$, $A2= 0.577$.

Draw \bar{X} and R-chart & comment.

- b) Define the terms:

- i) AQL
- ii) LTPD
- iii) Producer's risk
- iv) Consumer's risk
- v) Control limits

- c) The following table gives the no. of books issued from a certain college library on the various days of the week.

Days	Mon.	Tue.	Wed.	Thurs.	Fri.	Sat.
No of books issued	120	130	110	115	135	110

Test whether the issuing of books are uniformly distributed over the days of the week. Use 5% l.o.s.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2569

[Total No. of Pages : 4

[5519]-76

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)

ADVANCED MARKETING

Recent Advances in Marketing (Group - H)

(2008 Pattern) (Special Paper - VII)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State the role and importance of strategic marketing management. [20]

OR

How will you evaluate marketing communication programmes? Explain with examples.

Q2) What is Relationship marketing? Explain relationship marketing in consumer markets. [20]

OR

What is meant by channel management? Explain the criteria for selection of channels in distribution management.

Q3) What is the meaning of Retail management? Explain the importance of retail management. [20]

OR

Define 'strategic service management? Explain the types of service marketing applications.

Q4) Explain the role of I.T. in Relationship marketing. [20]

OR

Elaborate the concept, components and significance of supply chain management

P.T.O.

Q5) Write short notes on. (Any two)

[20]

- a) Strategic choice.
- b) Media Jargons
- c) Integrated marketing communication.
- d) Government service.

Total No. of Questions : 5]

P2569

[5519]-76

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED MARKETING
Recent Advances in Marketing (Group - H)
(2008 Pattern) (Special Paper - VII)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

-
- प्रश्न 1) व्युत्पन्नरचनात्मक विपणन व्यवस्थापनाची भूमिका आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [20]
किंवा
विपणन संदेशवहन कार्यक्रमाचे मूल्यमापन कसे केले जाते ते उदाहरणासाहित स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) विपणन संबंध म्हणजे काय? ग्राहक बाजारपेठेत विपणन संबंध स्पष्ट करा. [20]
किंवा
साखळी व्यवस्थापन म्हणजे काय? वितरण व्यवस्थापनातील साखळी पध्दती निवडण्याचे घटक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) किरकोळ विक्री व्यवस्थापन म्हणजे काय? किरकोळ विक्री व्यवस्थापनांचे महत्त्व सांगा. [20]
किंवा
'व्युत्पन्नरचनात्मक सेवा व्यवस्थापन' व्याख्या द्या. सेवा विपणन लक्ष्य करण्याच्या विविध पध्दती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) ग्राहक संबंध व्यवस्थापनात माहिती व तंत्रज्ञानाची भूमिका स्पष्ट करा. [20]
किंवा
साखळी पुरवठा व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करून साखळी पुरवठा व्यवस्थापनाचे घटक व महत्त्व सविस्तर विशद करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) व्युत्तरचनात्मक निवड.
- ब) मेडिया जॉर्गन
- क) एकात्मिक विपणन संदेशवहन
- ड) सरकारी सेवा

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P2570

[Total No. of Pages : 4

[5519]-77

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - VIII)
Case Studies in Advanced Marketing
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) Part - I carries 25 marks and Part - II carries 75 marks.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

PART - I

Q1) What do you mean by case study? State its purposes. **[10]**

OR

Discuss case study as a tool of marketing research.

Q2) Write short notes (Any three) **[15]**

- a) Steps in solving Case study
- b) Types of cases.
- c) Limitations of case study.
- d) Approaches to case study.

PART - II

Attempt any three cases from the following.

Q3) Case No.1 **[25]**

Ultra - modern manufacturers is a mumbai based company producing fully automatic dishwashing machines. At present, company is selling its products only in Maharashtra. However, Company intends to promote its products in North India. Suggest the suitable marketing strategy. Also imagine the promotion budget making suitable assumptions.

P.T.O.

Q4) Case No.2

[25]

You are appointed as a marketing manager in a Pune based company which manufactures healthy food products. Considering the increasing number of diabetic patients in India, company intends to launch 'No sugar, No Maida Biscuits'. Imagine the new product launching process. How and where will you conduct the market survey for successful launch of this product?

Q5) Case No.3

[25]

Dhanvantari Medical store is a reputed medical store located in the heart of city on a busy street. In the course of road widening activity, the municipal authorities have decided to demolish the building housing the Dhanvantari store. Municipal authorities have offered a free alternative shop space to this store in suburb 8 kms, away from the present location. This suburb is a up market locality having wealthy residents. As yet, there is not a single hospital or medical shop in this locality. The proprietor is also considering an option of purchase a shop space in the central part of the city, But this space is too small and too expensive.

Bring out the marketing implications of both the alternatives before Dhanvantari medical store. What are your suggestions to the proprietor of this medical store?

Q6) Case No.4

[25]

As a marketing manager, suggest the effective marketing strategies for the following products to be launched in Indian market, making necessary assumptions - (a) Zero Chemical Hairoil, (b) Ayurvedic Cold Drink.

Total No. of Questions : 6]

P2570

[5519]-77

M.Com. (Part - II) (Semester - IV)
ADVANCED MARKETING (Special Paper - VIII)
Case Studies in Advanced Marketing
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) भाग I साठी 25 गुण आहेत. भाग II साठी 75 गुण आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

भाग - I

प्रश्न 1) केस स्टडी म्हणजे काय? केस स्टडीची उद्दिष्टे सांगा. [10]

किंवा

विपणन संशोधनाचे साधन या दृष्टीने केस स्टडीची चर्चा करा.

प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- अ) केसस्टडी सोडवण्याच्या पायऱ्या
ब) केसेसचे प्रकार
क) केस स्टडीच्या मर्यादा
ड) केस स्टडीबाबतचे दृष्टीकोन

भाग - II

खालीलपैकी कोणत्याही तीन केसेस सोडवा.

प्रश्न 3) केस क्र.१ [25]

अल्ट्रामॉडर्न मॅन्युफॅक्चरर्स ही मुंबई स्थित कंपनी पूर्णपणे स्वयंचलित अशा डिशवॉशिंग यंत्राचे उत्पादन करते सध्या कंपनी फक्त महाराष्ट्रामध्ये या वस्तू विकत आहे. परंतु कंपनीला उत्तर भारतामध्येसुध्दा या वस्तू सादर करावयाच्या आहेत. याकरता सुयोग्य विपणन व्यूहरचना सुचना आवश्यक गृहितकांच्या आधारे विक्रयवृद्धी अंदाजपत्रकाची कल्पना करा.

प्रश्न 4) केस क्र.2

[25]

आरोग्यदायी खाद्द परार्थांचे उत्पादन करणाऱ्या पुणे स्थित कंपनीमध्ये विपणन व्यवस्थापक म्हणून तुमची नेमणूक झाली आहे. भारतात मधुमेही रूग्णांची वाढता संख्या लक्षात घेऊन कंपनीने साखरेशिवाय व मैदद्याशिवाय बिस्किटे उत्पादित करावयाचे ठरवले आहे. ही नवीन वस्तू बाजारपेठेत सादर करण्याच्या प्रक्रियेची कल्पना करा. बाजारपेठेचे सर्वेक्षण कोठे व कशाप्रकारे या वस्तूच्या यशस्वी सादरीकरणासाठी तुम्ही कराल ?

प्रश्न 5) केस क्र.3

[25]

धन्वंतरी मेडिकल स्टोअर हे शहराच्या मध्यवर्ती भागातील गर्दीच्या रस्त्यावरचे औषध दुकान आहे. रस्तारूंदीच्या कार्यक्रमात महानगरपालिकेने हे दुकान असेलेली इमारत पाडावयाची असे ठरवले आहे. याकरता महानगर पालिकेच्या अधिकाऱ्यांनी सध्याच्या जागेपासून 8 कि.मी. दूर उपनगरामध्ये मोफत जागा देऊ केली आहे. या उपनगरात उच्चभू श्रीमंत नागरिकांची वस्ती आहे. मात्र या भागात सध्या एकही दवाखाना अथवा औषध दुकान नाही दुकानाचा मालक शहराच्या मध्यवर्ती भागात दुकानासाठी जागा खेरदी करण्याच्या पर्यायावरही विचार करत आहे. परंतु ही जागा खूप लहान आहे आणि खूप महाग आहे.

धन्वंतरी मेडिकल स्टोअर पुढील दोन्ही पर्यायांची विपणनाच्या दृष्टीने होणारे परिणाम यासंदर्भात तुमची मते सांगा. या दुकानाच्या मालकाला तुम्ही काय सुचवाल ?

प्रश्न 6) केस क्र.4

[25]

विपणन व्यवस्थापक या नात्याने भारतीय बाजारपेठेत सादर करावयाच्या खालिल वस्तूंबाबत, आवश्यक गृहितकांच्या जोरावर, प्रभावी विपणन व्यूहरचना सूचवा
अ) शून्य रसायनांचा समावेश असलेले केश तेल, ब) आयुर्वेदिक शीत पेय

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2513

[Total No. of Pages : 4

[5519]-8

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICE (Paper - II)

Business Environment and Policy

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is business environment. State importance of environment. **[20]**

OR

State the impact of globalisation on Business Environment.

Q2) What is pollution. Explain in detail types of pollution. **[20]**

OR

State the concept of market economy system.

Q3) a) State the concept of parallel economy. **[10]**

b) State the measures for controlling the pollutions. **[10]**

OR

a) State the concept of water pollution. **[10]**

b) Explain political environment. **[10]**

P.T.O.

Q4) State the causes of Inflations.

[20]

OR

State the types of Business Environment.

Q5) Write short notes (Any two)

[20]

- a) Air pollution
- b) Social injustice
- c) Profile of Indian economy
- d) Technological environment

Total No. of Questions : 5]

P2513

[5519]-8

M.Com. (Semester - I)

BUSINESS PRACTICE (Paper - II)

Business Environment and Policy

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) व्यावसायिक पर्यावरण म्हणजे काय? व्यावसायिक पर्यावरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

जागतीकीकरणाचे व्यावसायिक पर्यावरणावर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) प्रदुषण म्हणजे काय. प्रदुषणाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. [20]

किंवा

बाजार अर्थव्यवस्था प्रणाली सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) समांतर अर्थव्यवस्था संकल्पना स्पष्ट करा. [10]

ब) प्रदुषण नियंत्रणाचे घटक स्पष्ट करा. [10]

किंवा

अ) पाणि प्रदुषण संकल्पना स्पष्ट करा. [10]

ब) राजकीय पर्यावरण संकल्पना स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 4) चलनवाढीचे कारणे स्पष्ट करा.

[20]

किंवा

व्यावसायिक पर्यावरणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

[20]

- अ) हवा प्रदुषण
- ब) सामाजिक अन्याय
- क) भारतीय अर्थव्यवस्था प्रोफाइल
- ड) तंत्रज्ञान विषयक पर्यावरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2514

[Total No. of Pages : 4

[5519]-9

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production and Operation Management (Group - D)

(2008 Pattern) (Special Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) All questions carry equal marks.*

Q1) What is product design and development? Discuss the techniques of product development.

OR

Explain concept of 'Production Management'. Discuss functions of production management in detail.

Q2) What is production planning? Explain objectives and importance of production planning in today's globalisation.

OR

What is service system? Explain in detail the role of service system in modern economy.

Q3) What is Logistic management? Explain the scope and objectives of logistic management.

OR

What is store keeping? Explain objectives and functions of store keeping.

P.T.O.

Q4) Define Enterprise resource system. Describe various factors, advantages & disadvantages of ERP system.

OR

Define productivity. Explain the factors affecting productivity and measures to improve productivity.

Q5) Write short notes on (Any Four)

- a) Plant Layout
- b) Purchase procedure
- c) Kaizen
- d) Total Quality Management (TQM)
- e) Quality circles
- f) ISO-9000 to ISO-14000

Total No. of Questions : 5]

P2514

[5519]-9

M.Com. (Part - I) (Semester - I)

BUSINESS ADMINISTRATION

Production and Operation Management (Group - D)

(2008 Pattern) (Special Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्रश्न 1) उत्पादन आराखडा व विकास म्हणजे काय? उत्पादन विकासाच्या तंत्रांवर चर्चा करा.

किंवा

उत्पादन व्यवस्थापन ही संकल्पना स्पष्ट करा. उत्पादन व्यवस्थापनाच्या कार्याची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 2) उत्पादन नियोजन म्हणजे काय? आजच्या जागतिकीकरणातील उत्पादन नियोजनाची उद्दिष्टे व महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

सेवा पध्दती म्हणजे काय? आधुनिक अर्थव्यवस्थेत सेवा पध्दतीची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) लॉजिस्टिक मॅनेजमेंट म्हणजे काय? लॉजिस्टिक मॅनेजमेंटची व्याप्ती आणि उद्देश स्पष्ट करा.

किंवा

वस्तूसाठा म्हणजे काय? वस्तूसाठ्याची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) व्यवसाय संसाधन प्रणालीची व्याख्या द्या. व्यवसाय संसाधन प्रणालीचे विविध घटक, फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

उत्पादकतेची व्याख्या द्या. उत्पादकतेवर परिणाम करणारे घटक आणि उत्पादकता वाढीचे उपाय स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

अ) संयंत्र रचना

ब) खरेदी कार्यपध्दती

क) कायडन

ड) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन

इ) गुणवत्ता मंडळे

फ) आय एस ओ 9,000 ते आय एस ओ 14,000

